MASTER NEGATIVE
NO. 93-81216-7

MICROFILMED 1993

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES/NEW YORK

as part of the
"Foundations of Western Civilization Preservation Project"

Funded by the
NATIONAL ENDOWMENT FOR THE HUMANITIES

Reproductions may not be made without permission from
Columbia University Library

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright law of the United States - Title 17, United States Code - concerns the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material.

Under certain conditions specified in the law, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that the photocopy or other reproduction is not to be "used for any purpose other than private study, scholarship, or research." If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

This institution reserves the right to refuse to accept a copy order if, in its judgement, fulfillment of the order would involve violation of the copyright law.

AUTHOR:

GARCKE, HEINRICH HERMANN

TITLE:

Q. HORATII FLACCI CARMINUM LIB. I.

PLACE:

HALLE

DATE:

1853

Master Negative #

93-81216-7

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

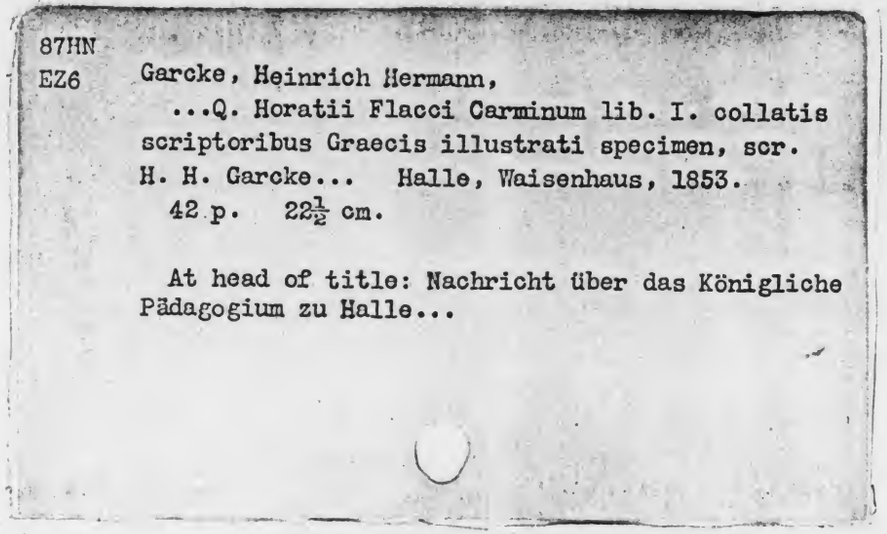

87HN
EZ6 Garcke, Heinrich Hermann,
...Q. Horatii Flacci Carminum lib. I. collatis scriptoribus Graecis illustrati specimen, scr. H. H. Garcke... Halle, Waisenhaus, 1853.
42 p. 22½ cm.

At head of title: Nachricht über das Königliche Pädagogium zu Halle...

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35 REDUCTION RATIO: 11x
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 3-29-93 INITIALS Susan
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

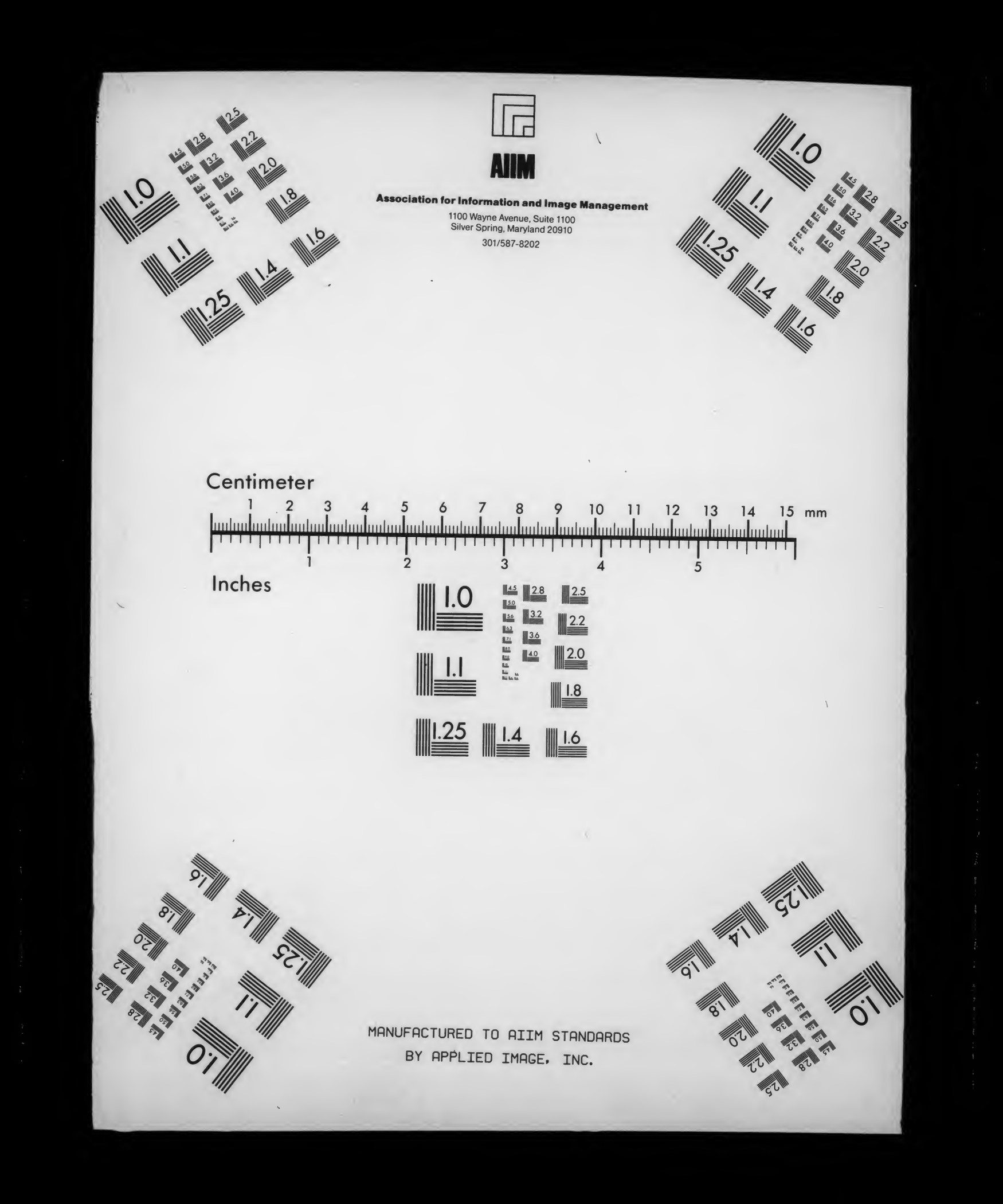
AIIM
Association for Information and Image Management
1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910
301/587-8202
Centimeter
Inches
MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

9ZE
HH78

E26
Q

87HN E26
Q

Columbia University
in the City of New York

Library

No. 1 87 HN EZ6

Nachricht

über das

Königliche Pädagogium zu Halle.

Herausgegeben

von

Dr. G. Kramer,
Director des Königlichen Pädagogiums und der Franckeschen Stiftungen.

Achtzehnte Fortsetzung.

Inhalt:

I. Q. Horatii Flacci Carminum lib. I. collatis scriptoribus Graecis illustrati specimen. Scr. H. H. Gareke, Ph. Dr.
II. Schulnachrichten über das Königliche Pädagogium, von Dr. G. Kramer.

Halle,
Druck der Waisenhaus-Buchdruckerei.
1853.

Q. Horatii Flacci

Carminum libri primi collatis scriptoribus Graecis illustrati

Specimen.

Scripsit

Dr. Henr. Hermannus Garcke,

Regii Paedagogii Halensis Collega.

APR 2 1909

431244

Insunt:

Prooemium
de Horatio Graecorum imitatore, pag. v — xxiv.

Interpretatio e Graecis fontibus ducta
Carminum 1. 3. 4. 7. 9. 12 13. 14. 18. 35., pag. 1 — 36.

Excursus etymologicus
de Horatii personis amatoriis, quarum nomina ex Graeco repetita vel ab ipso formata esse videantur, pag. 36 — 42.

Prooemium.

De Horatio Graecorum imitatore.

Si quid ego in Graecismo Horatiano, cultissimi poëtae horrido sane et inculto agello, tractando quod non male mihi cesserit profeci: summi viri Bernhardyi est, quem grato animo confiteor mihi auctorem humanissimum et ad ingrediendam et ad suscipiendam rationem horum studiorum exstitisse. Huius enim censurae recensionis Peerlkampii[1]) et editionis Orellianae[2]) ut Germaniae decori sunt, ita Interpretibus Horatii pleni commentarii instar et veluti lucida quaedam sidera esse debent, utpote per tenebras micantia et rectas ac salutares vias longe lateque collustrantia: ad quae ego certe inceptum iam aliquot abhinc annis, sed intermissum interdum aut plane aberrantem hunc cursum direxi. Is igitur, quae vera vis et ratio poësis Augustanae esset, melius ac planius quam Interpretes edocuit, et postquam supra omnem dubitationis aleam constituit eam omnino arte factam et ex bona magnaque parte rhetoricam habendam esse, quae inde profecta sunt iuxta incommoda atque virtutes contra Peerlkampium acquissima lance et certissimo iudicio ponderavit et exaequavit.[3]) Itaque cum vel in omnibus scriptoribus classicis et prudentibus plenam ac propriam interpretationem iustissime postulemus, tum in his ipsis aevi Augustani poëtis summa lex interpretandi nos iubet ea semper inquirere et sequi, quae vim quandam afferant sermoni, ut eos quo quisque doctius ac prope dixerim artificiosius interpretetur, eo plerumque rectius intellecturus sit. Nec potest exspectari ab Horatio praesertim, qui nulla re magis eiusdem aetatis poetas praecurrit quam iu-

1) Berl. Jahrb. f. wiss. Kritik. 1835 mensis Maii Nr. XCI. sqq.
2) Allgem. Literaturztg. 1837. Nov. Vol. III. Nr. 202 sq.
3) In censura Peerlkampii l. c. p. 750 sq. Cfr. eiusd. Hist. litt. Rom. ed. alt. p. 237 sq., et qui eius fere vestigia subsecutus est, Eichstadii Paradoxa Hor. (Jena 1836) VI. extr.

dicio[4]), ut omnia ad unam eandemque regulam exegerit. Atqui is et poetae suppares, quum aut per audaciam nova quaedam protulerint[5]), aut Graecorum exemplaria amplexi eorum et res et eloquendi artem transtulerint, longe maximam sane novellae huius praestantiae atque elegantiae partem Graecos imitandi studio sive Graecismo suo debent. In Graecismi ratione autem referendum est quidquid vel rerum e Graecia assumtum vel verbis ita enunciatum est, ut non plene ex sola natura atque consuetudine Latini sermonis pateat, sed veram suam vim et lucem ex comparatione demum analogiae Graecae accipiat[6]). Huius igitur Graecismi, nisi fallor, in his artificiosae illius sectae poëtis Latinis praecipua quoque ratio habenda est. Qui ut horum omnium et superiorum nonnullorum communis est, ita in singulis admodum varius atque adeo diversus apparet. Nam quum apud superiores poëtas, Varronem Atacinum, Lucretium, Catullum, ipsumque Virgilium, qui primi talia suis viribus tentarunt, simplex omnino et apertus sit, et plerumque sibi constet, ut quasi in puro et placido amni undique et commode conspici possit: apud Horatium iam multo exquisitior et reconditior est, ut deverticula eius et recessus indagare et excutere ipsumque, sicubi nactus fueris, velut alterum quendam Proteum multum versare atque adeo premere debeas, si quidem verum extorquere velis. Neque enim quisquam aequalium poetarum, ne Propertius quidem, „spiritu Graiae tenui Camenae“ omnique doctrina transmarina atque adventicia tam plene et tam penitus imbutus fuit, quam Horatius. Plenae sunt Satirae et Epodi, plena sunt Carmina, plenae sunt Epistolae: sed ea nec prima ubique fronte intuentibus conspiciuntur, nec eadem usquequaque apud eundem inveniuntur.

Jam Sapphus exemplum proponam et cum Catulli et Lucretii et cum ipsius Horatii imitatione eiusdem odarii dulcissimi conferam,

Sapph. fr. 2. Schneidew.:	Catull. 51.:
Φαίνεταί[7]) *μοι κῆνος ἴσος θεοῖσιν*	Ille mi par esse deo videtur,
ἔμμεν ὤνηρ, ὄστις ἐναντίος τοι	ille, si fas est, superare deos,

4) Bernh. in cens. Peerlk.: Horaz verdient, wie Lessing von sich selber gesteht, das Beste seiner Poesie einzig und allein der Kritik, deren Wirkung sich nicht obenhin auf die knappe fast symbolische Behandlung seines Stoffes erstreckt.

5) Quintil. X, 1, 96: Horatius — plenus est iucunditatis et gratiae et varius figuris et verbis felicissime audax. Cfr. ipsum Hor. Epist. II, 1, 166.

6) Tam latis finibus Graecismi regionem ipse Horatius A. P. 46 sqq. alibi nobis circumscripsit.

7) Longinus de Sublim. c. 10. hoc ipsum poema prolatum ita enarrat, Stollio Anth. II. p. 13. interprete: „Ist es nicht bewunderungswürdig, wie die Dichterin Seele, Leib,

ἰζάνει καὶ πλησίον ἀδὺ φωνεύ-	qui sedens adversus identidem te
σας ὑπακούει	spectat et audit
5. *καὶ γελαίσας ἰμερόεν, τό μοι μὰν*	dulce ridentem, misero quod omnis
καρδίαν ἐν στήθεσιν ἐπτόασεν·	eripit sensus mihi; nam simul te,
ὡς γὰρ σε βροχέ', ὥς με φωνᾶς	Lesbia adspexi, nihil est super mi
-οὐδὲν ἔτ' ἴκει·	— —
ἀλλὰ κὰμ μὲν γλῶσσα Γέαγε, λεπτὸν δ'	Lingua sed torpet, tenuis sub artus
10. *αὐτίκα χρῶ πῦρ ὑπαδεδρόμακεν,*	flamma demanat, sonitu suopte
ὀππάτεσσι δ'οὐδὲν ὄρημ', ἐπιῤῥόμ-	tintinant aures, gemina teguntur
βεῦσι δ'ἀκουαί.	lumina nocte.
Ἔκ δὲ Ϝίδρως κακχέεται, τρόμος δὲ	
πᾶσαν ἀγρεῖ, χλωροτέρα δὲ ποίας	
15. *ἐμμὶ, τεθνάκην δ'ὀλίγω 'πιδεύην*	
φαίνομαι ἄλλα.	

Lucret. III, 155, Sapph. vs. 9. sqq. ita imitatur:

Sudoresque ita palloremque existere toto
corpore, et infringi linguam vocemque aboriri,
caligare oculos, sonere auris, succidere artus.

Hinc igitur Horatius transtulit non solum dulce ridentem Lalagen, dulce loquentem, sed etiam C. I, 13, 5. seqq.:

Tum nec mens mihi nec color
Certa sede manet, humor et in genas
Furtim labitur arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus:

in quibus vix verborum similitudinem deprehendas.

Ohr, Zunge, Auge und Farbe, alles, so verschieden es auch ist, zusammenfasst, und das Entgegengesetzte vereinigend, erkaltet und glüht, die Sinne verliert und wieder zur Besinnung kommt; sie zittert und ist dem Tode nahe, so dass nicht eine einzelne Leidenschaft, sondern ein Conflict von Leidenschaften (*σύνοδος παθῶν*) zur Erscheinung kommt.“ Alloquitur autem poetria vel potius mente videre sibi videtur puellam amatam. — vs. 2. *ὤνηρ = ὁ ἀνήρ.* — vs. 5. *γελαίσας* aeol. pro *γελώσης* (Ind. *γέλαμι*, P. *γέλαις*), ut per zeugma ex v. *ὑπακούει* eliciendum sit *αἰσθάνεται*, cf. Catull. — vs. 7. Ita Herm. ad normam illorum *ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην*, ut vidi, ut perii. Bergk. *ὥς σε γὰρ Ϝίδω, βροχέως = βραχέως* i. e. *ἐν βραχεῖ, αὐτίκα.* — vs. 10. *ὑπαδεδρόμακεν = ὑποδεδράμηκεν* (*ὑποτρέχειν*). — vs. 11. *ὄππα = ὄμμα* (*ὄπτειν*). — vs. 13. Ita Schneidew. cll. Hom. Il. *π*, 109. Od. *λ*, 599: *κατὰ δ'ἰδρὼς ἔῤῥεεν ἐκ μελέων.* Bergk. *ἀ δέ μ'ἴδρως κτλ.* — v. 14. *ἄγρει = αἱρεῖ.* — v. 15. *τεθνάκην* i. e. *τεθνακέμεναι = τεθνηκέναι.* — *ὀλίγω 'πιδεύην*, ut *ὀλίγου δεῖν.* — vs. 16. *ἄλλα = ἄλλη* i. q. *ἠλεή.*

Similem comparationem praebent Palinurus Virgilianus et Archytas Horatii, eodem, quod utriusque ingenii proprium est, discrimine, vid. ad C. I, 28. Et permulta alia et certissima plenae atque integrae imitationis Graecae exempla apud ceteros sane quos dixi poetas Latinos leguntur: apud Horatium vero nunc talia non exstant, et ne tum quidem, credo, exstarent, si omnia hodie quoque Graecorum lyricorum exemplaria restarent. Qua in re superiores Interpretes, Ianius[8]) inprimis et Mitscherlichius, saepe ab vero aberrarunt, et ipse etiam Estreius falsus est, qui in Horatiana Prosopographeia p. 524 censuerit, „inprimis multa Horatii carmina ex Graecis carminibus expressa fuisse, cuius rei exemplum Catullus reliquisset.“ Nam qui paulo accuratius in ea re versatus fuit, facile invenerit, non esse consuetudinis Horatianae integra Graecorum carmina imitatione exprimere et eadem sententiarum serie, nedum iisdem verbis, Latine reddere. Exordia carminum, unde initium dicendi et propositum sumat, et principales sententias, in conspicua plerumque sede, vel in principio vel in media parte vel in clausula collocatas, quibus carmina sua distinguat et doctos amicos moveat vel oblectet, a Graecis auctoribus repetere solet, ut multiplicem illum ac varium orationis ornatum, in quo vix dici potest quantopere e Graecis suis exemplaribus pendeat[9]). Ut haec sibi iusta ac necessaria esse putavit, ita his fere finibus se continuit, vid. infra de Archilocho et Euripide et cfr. de Lyricis ad C. I, 1, 3 et I, 18, 1. Unde simul apparet, quam liberale ei in imitandis Graecorum poetarum carminibus fuerit studium, quantoque iudicio et arte illud aggressus sit, adeo ut non tam rerum ac verborum novitatem ac suavitatem ab aliis mutuatus esse, quam satis sibi ipse fisus et liberis vestigiis, ut vere gloriatur Epist. I, 19, 21, eos subsecutus ingenium suum, suas vires in iisdem argumentis tractandis experiri omninoque de palma cum illis ipsorum artibus certare voluisse videri debeat. At

8) „De poesi lyrica Horatii“, tom. I, p. 108: „In plurimis Horatii operibus apparet, eum Graecum poetam habuisse ante oculos, maxime in descriptione et inventione, quem imitando consequeretur, vel traduceret adeo; fragmenta lyricorum Graecorum habemus fere CC, quorum amplius C in Horatio reperiuntur expressa. Si omnes lyrici Graeci adhuc exstarent, forte non multa manerent Horatio propria.“ Huius auctoritas fefellit etiam Mitscherlichium saepissime, v. ad C. I, 18. vs. 1 et 11.

9) Huc spectat Wenschii commentatio „de Horatii Graecos imitandi studio ac ratione brevis expositio“ (Viteb. 1829), cuius haec fere summa est: „Horatium et in metrorum ratione, ubi tamen severioribus usus est legibus, et in verborum structura, et in sententiarum adornatione saepe omnia debere Graecis, saepe vero iis discedere inferiorem.“

vero quum ipse ingenue professus esset C. IV, 2, 27. se „apis more modoque ad carmina fingenda“ res omnemque apparatum undecunque conferre „per plurimum laborem,“ recte his moniti iam pridem Interpretes eos locos investigare studuerunt, unde vates Venusinus „poetica sua mella“ conquisivisset; nec ea res omnino iis frustra fuit: sat multa in sua horrea condiderunt. Sed quum multa alia opinionum ludibria, tum haec maxime eos ab vera via ineunda averterunt et in transversum egerunt: quod et in Carminibus sententias imaginesque fere omnes ex melicis poetis translatas esse crediderunt, certissima quaeque Graecae imitationis vestigia una cum deperditis Graecorum exemplaribus intercidisse opinati, et quod in Satiris et Epistolis certas quasdam philosophiae formulas explicatas esse statuerunt. Quorum illud idcirco minus recte putasse mihi videntur, quia proprium lyricae Horatianae habitum, sententiarum ornatum dico, nimium neglexerant, in hoc autem non satis attenderant, quid ipse Horatius de optimis philosophiae fontibus palam professus esset. Quod enim in epistola ad Lollium de Homero scripsit;

Qui quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit,

vel ex eo satis conficere possumus, illum non id egisse, ut philosophorum placitis abstrusioribus adumbratam, sed ut summis poetarum ingeniis expressam virtutis imaginem consequeretur et eorum praeceptis se sapientiae doctorem et humanitatis conformaret.

Haec ita universe et summatim exposita nos ad ipsa eius „exemplaria Graeca“ perducunt, quae Pisones iubet *Nocturna versare manu, versare diurna.*

Ac ne ipsum quidem Horatium nisi iis auctoribus, quos imitandos sibi proposuisset, accuratissime lectis et cognitis, se ad scribendi studium contulisse, eo facilius nobis persuadere poterimus, si quo ordine poematum eius genera composita sint, consideraverimus. Nam quamquam in temporibus, quibus singula carmina Venusina nata sint, accuratius definiendis ii qui fastos Horatianos condiderunt dissentientiunt adhuc inter se, nec desunt quae etiam contra novissimas Caroli Frankii rationes[10]) disputari possint: de generibus tamen hoc nunc constat, quod in hac quidem disquisitione plane sufficiat, Horatium primo conscripsisse Satiras et Epodos, post ad carmina melica aggressum tres priores libros condidisse, his Epistolas libri prioris, quas eodem fere tempore composuisset, sub-

10) C. Franke Fasti Horatiani, Berol. 1839, de quibus v. C. Passovii (Berl. Jahrb. 1840. Nr. 87. sqq.) et Teuffelii (Zeitschr. f. Alt. 1842. p. 1103. sqq.) recensiones et passim Estreium.

iunxisse, postremo, interiecto quo Epistolam ad Pisones scripsit et longo post cetera intervallo, quarti libri Carmina et duo reliquos Epistolarum fasciculos addidisse. Quae quum constent, perspicuum debet esse, ut tria omnino poematum et tempora et genera, sic tres Graecae imitationis gradus et aetates commode discerni posse, quarum prima, ut ita dicam Archilochia s. satirica poetam iuvenem satiricae Musae armis instruxerit, altera s. melica corroboratum et senescentem paulatim virum feliciore semper profectu „laurea donaverit Apollinari“, tertia denique sive philosophiae aetas totius vitae parnassiae quasi fructus et praemia collegerit[11]).

Sunt igitur primum imitationis spatium decurrenti, in Satiris et Epodis, quum ii qui ab ipso nominantur Sat. II, 3, 11:

Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro,
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos? —

antiquae et novae comoediae scriptores[12]) et „Socraticarum chartarum“ auctores inprimisque summus dialogi et *εἰρωνείας* magister Plato[13]) et iamborum inventor

11) De Horatii studiis Graecis consulendi sunt Grotefendus in Vita Hor. (Hall. Encyklopädie 1833. p. 463 sqq.), Passovius in commentatione de Horatii vita et aetate conscripta et Epistolarum editioni (Lips. 1833) praemissa not. 181. 187. 195. 197. cet., Rotterus de Horatii studiis Graecis (Progr. Gleiwitz 1836), Th. Arnoldius in Diss. de Horat. Graecorum imitatore, (qui iuvenis priusquam ampliorem de eodem argumento librum absolvit, nuper praematura morte literis ereptus est) Estreius in „Horatiana Prosopographeia“ p. 9 sqq. p. 122 sqq. alib.

12) Quanti Horatius inprimis „comoediae priscae viros“ fecerit, colliges praeter I. l. ex Sat. 1, 4, 1 sq., 1. 10. 18. sq., Epist. 1. 19. 1. Ad eorum potissimum imitationem sermones suos „in dialogo“ (Cic. ad Fam. 1. 9. 67.) conscripsit et metri quoque libertate atque indiligentia sermonis quotidiani consuetudinem et sonum felicissima arte expressit. Vid. Rotter. p. 14. Atque in Sat. 1 2. principio memor fuit Aristophanis (*ἀγύρται*, *φαρμακοί*, *φαρμακοπῶλαι*, *βωμολόχοι*, Nub. 749. 766. al.) eiusdemque Pac. 1140—1143 in Sat. II, 2. vss. 118 sqq. et 124 sqq. (vid. Bentlej.), Sat. I, 3. 25 sq. autem ad Menandri, ap. Mein. p. 302: *Τί τἀλλότριον, ἄνδρωπε βασκανώτατε, Κακὸν ὀξυδερκεῖς, τὸ δ' ἴδιον παραβλέπεις*; et Sat. I, 1 73—75 ad eiusdem exemplum p. 103. Mein. (vid. Orell.) videtur composuisse. Cratino quidem debuit Epist. I, 19. init., cl. eius fr. in *Πυτίνῃ* — qua ille fabula palmam eripuerat Aristophanis Nubibus — ap. Runkel. p. 81: *Οἶνος ποιητὴ γέγονεν ὡς ἵππος ταχύς· Ὕδωρ δὲ πίνων οὐδὲν ἂν τέκοι σοφὸν*, et sententiam Carm. III, 29. cll. ap. Suidam: *Ἄνδρας σοφοὺς ἐχρῆν τὸ παρὸν πρᾶγμ' εἰς δύναμιν θέσθαι καλῶς*. Alia nonnulla imitationis vestigia collegit Passov. not. 181.

13) Eundem commemorat S. II, 4. 3 cum magistro Socrate et cum Pythagora, philosophis praestantissimis, vocatque doctum Platona. Erant qui (ut Dacerius et Passovius

Archilochus[14]) et alii nonnulli[15]), tum longe gravissimi ei et omnis Graecitatis et sententiarum auctores Homerus et Euripides, nec in Satiris solum aut Epodis, sed iidem illi etiam in Carminibus sive in altero imitationis gradu.

not. 66) intelligere mallent Platonem Comicum. Ita vero epitheton doctum minus appositum foret; nec mirum est in academiae discipulo quod Platonem, in poeta quod solutae orationis scriptorem maxime poeticum legerit, quod idem Pisonum maiori ipse suadet A. P. 310: Scribendi recte sapere est et principium et fons:

Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae.

Atque Socraticum Platonem imitari videtur Lambino in Sat. I, 3, 38 sq., cl. celeberrimo de *ὑποκορίσμασιν* amatorum loco e Rep. IV. 29. p. 474. D., Bentlejo in Sat. II. 2. 77 sq. cl. Phaedon. p. 83. D., Wyttenbachio in C. I. 34. 8. cl. Phaedr. p. 246. E: *Ζεὺς ἐλαύνων πτηνὸν ἅρμα*. Cfr. Valcken. in Theocr. Adoniaz. p. 326.

14) A. P. 79 et Epist. I, 19, 23: — Parios ego primus iambos
Ostendi Latio, numeros animosque secutus
Archilochi, non res et agentia verba Lycamben

Libera hac Archilochi imitatione quam ipse sibi fisus esset, ante dixerat vs. 21: Libera per vacuum posui vestigia princeps, Non aliena meo pressi pede. Qui sibi fidit, Dux regit examen. Ceterum plus quam notum erat *πικρόχολον* Archilochi *στόμα*, Br. Anthol. II. 167: — *ὅς ποτε πικρὴν*
Μοῦσαν ἐχιδναίῳ πρῶτος ἔβαψε χόλῳ. Cfr. v. c. fr. 28 sq. et 74 sq. Schneidew. Huius igitur „animorum“ vehementiam, sed temperatam illam, et „carminis artem“ eamque immutatam assumpsit Horatius, singulis rebus et verbis spretis ipsique relictis. Quare ne Mitscherlichii quidem diligentiae contigit, ut ulla certa aut probabilia Archilochiae imitationis vestigia ex eius fragm, colligeret (veluti ad Epod. VI. extr. e fragm. 31. Schneid., et ad Epod. XVI. 34. e fr. 66. 7. sq.), nec vero ex Hipponacte, altero illo iamborum auctore (Epod. VI. 14.), quidquam repertum est. In rebus metricis autem et musicis omnino plurimum Parii poetae ingenium valuit et auctoritas, cui Hor. quoque nec invitus obsequutus est. Vid. Exc. metr.

15) Ut Xenarchus comicus (ap. Athen. XIII. p. 596 B.) in Sat. I, 2, 83—85, 94—103, Isocrates orator (p. 37. lin. 52. ed. Wolf. ap. Muret. V. L. l. 5) in Sat. I, 3, 103 sqq., Xenophon Socraticus (Oec. l. 10) in Sat. II, 2, 104 — 107, Philodemus Epicureus (vid. Orell. ad Sat. II, 2, 92 et 120 sq.); e Tragicis Sophocles (cf. Sat. I, 9, 59 cum Electr. 945 Dind., Sat. II, 3, 187 sq. 104, 197 sqq. cum Aiac. 1047 sq. 1050. 1273 sqq., Sat. II, 5, 68 cum Phil. 283 sq., S. II, 6, 49. cum Oed. R. 1090 sq. aliaque cum aliis); ex Lyricis Anacreontis fr. 42. Schn. iam memor fuit in toto Epod. IV, Simonidis Cei fr. 34, 2 sqq. in Sat. II, 6, 95 sq., Pindari Nem. X. 61. B. in Sat. I, 2, 90, Bacchylidis fr. 10, 9 sq. in Epod. II. 4. sq. (cf. Tibull. I. 10, 49); ex Alexandrinis denique Callimachum (Epigr. 33. Ern. p. 302) in Sat. I, 2, 105—108 agnoscimus, et multis locis Theocritum, cuius Pharmaceutriam archetypon illud scenarum magicarum, sicut Virgilius Ecl. VIII. et Tibullus Eleg. II. 5, sic Horatius et saepius et manifestius secutus est: cf. vs. 14. et 28 seqq. cum Sat. I, 8, 30 seqq.,

Ut igitur Homeridae ab Iove incipiendum putarunt, sic nos rite ab Homero coepturi videmur in eodemque desinemus, totius antiquitatis consensu sedes summas occupanti. Neque enim Horatius ab hoc iudicio dissensit: Homerus est illi magnus (Sat. I, 10, 52), insignis (A. P. 401), qui nil molitur inepte (ib. 140) et principium tenet inter omnes (C. IV, 9, 5.). Sed praecipue eum hoc nomine laudat A. P. 73:

Res gestae regumque ducumque et tristia bella,
Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.

Itaque ab illo fonte ingeniorum non tantum poeticae descriptionis modum legitimum et ornatum, sed vitae etiam praecepta repetiit (Epist. I, 2, 3. vid supra), quum non improbaret illam Stoicorum sententiam, doctrinam egregiam latere sub Homeri fabulis. Dispositionem inprimis carminum Homeri laudibus extulit (A. P. 148 seqq.) eiusque exemplum secutus hanc ipsam politam et concinnam *διασκευὴν* suis versibus adhibuit. Homeri igitur imitationis vestigia apud Hor. quum per omnia carminum genera dispersa et propagata sint, nec usquam eam rem occultaverit, sed frequenter et dedita opera prae se tulerit, tum priora ipsius carmina melica ex ea potissimum pendent: C. I, 6. I, 15. I, 28. alia.[16])

Praeter Homerum autem neminem libentius ac studiosius imitatus est quam Euripidem, sapientissimum illum et aureum[17]) poetam, philosophum de scena, sed nimis neglectum ab Interpretibus Horatii: qui eius testimonia ore rotundo dicta, quo ipse limatior atque perfectior exstitit, eo magis et apertius sectatus est, ut haud sciam, an ille, quod quidem ad res attineat, primo omnium loco ponendus sit. Eum Horatius quamquam nunqam appellat nomine, re tamen frequentissime expressit, ut fecerat iam Cicero[18]). Nam ex huius potissimum fabu-

vs. 15 sq. cum Epod. V. 61 sq., vs. 88 sqq. cum Epod. XVII, 21 sq., vs. 30 sq. cum Ep. XVII, 7; praeterea vs. 127 sq. c. C. III. 26, 6—8. ap. Bentl. et vs. 55 sq. c. A. P. extr.

16) Homericae imitationis exempla tam innumera sunt, ut vel modica ex iis electio, si modo iusta esset, huius libelli angustias longe excederet. Sat vero bona copia eorum vel in Consp. locorum C. lib. I. collecta est.

17) Frg. Diphili: *Εὖ γ' ὁ κατάχρυσος εἶπε τοῦτ' Εὐριπίδης κτλ.*

18) Ipse quoque Cicero Euripidem, cuius sententiis eius scripta referta sunt, raro nominat, nec tam citat „vera eius praecepta“ (ad Div. 13, 15) vel „testimonia“ (ibid. 16, 8) quam gnaris amicis in memoriam revocat, ut saepe nil nisi initium proferat: Tusc. Q. III, 14, 29. (cll. Hor. C. II, 10, 13 sq. et Eurip. fr. Thes. 5.), ad Att. XV, 4 (Eur. Med. 411: *ἄνω ποταμῶν*, cll. Hor. C. I, 29, 10), de Fin. II, 32. ad Att. II, 25. al.

lis personas scenicas[19]) et exempla petit ad praecepta sua firmanda[20]), et primarias Carminum sententias ab eodem mutuatur. Nec mirum hoc, quum et utriusque humanitas ac prudentia amice conspiraret[21]), nec locupletior illo sententiarum auctor exstaret: quum praesertim illae vel ex proverbiis Graecorum natae, vel ex clarissimorum virorum dictis haustae essent, vel ipsae mature in proverbiorum vim ac potestatem abiissent, vel omnibus certe mediocriter doctis plus quam notae essent. Itaque Horatius quod ad Grosphum scripsit C. II, 16, 29: Nihil est ab omni parte beatum, non sua sententia, quod putidum foret, doctum amicum monere voluit, sed Euripidis verbis optime ipsi quoque cognitis et acceptissimis. „Nosti, enim, ait, o Grosphe, quam vere ac sapienter dictum sit illud quod familiaris nobis poeta Euripides toties inculcat: *οὔ τις ἀνδρῶν εἰς ἅπαντ' εὐδαιμονεῖ*[22]).“ Licet autem hoc loco ex magna illa ac prope dixerim prodiga coena, ad quam quasi Euripides Horatii amicos invitat, nunc paucula quaedam fercula apponere: quibus qui non saturati fuerint, vel ipsum dominum convivii salutent, vel Antonii Goebelii[23]) scriptiunculam adeant, qui et copiam et ordinem eius coenae scientissime monstravit. Quamquam quum ipse quoque compluribus iam abhinc annis, tum sane Goebelio non inspecto, sat multas Graeci poetae sententias collectas cum Horatio contulissem, nunc mirum consensum cum illo deprehendi. Quare hoc tanto certius mihi persuasi, eam rem non aleam, sed rationem aliquam necessariam sequi. Itaque iam nonnulla degustemus ex Euripide, quae collecta a me et Goebelio huic rationi et explicationi fidem addere possint. Sic universa Carm. I, 34. sententia ex Euripide fluxit, v. Bacch. 393 sqq. (cf. Heracl. 901 sqq.); itemque C. II, 9, celeberrimus in Bacchum hymnus, ex eadem fabula, sive spectata paulo ante sive relecta, totus compositus est, vid. vs. 874. 281. 723. sqq. 142. sq. 558. 605. 625. 569. 698 et 103. 378. 419., et in Epist. I, 16, 73 sqq. integra ex iisdem Bacchis 492 sqq. scena fere ad verbum Latine reddita legitur. Sic in Carm. IV, 7. ad Torquatum scripto com-

19) Sat. II, 3, 130—140: Orest. v. 264 sqq. D.; vs. 303: Bacch. 1214 sqq.; C. IV, 7, 25 sqq.: Hippl. 1437; vs. 27 sq.: fr. Pirith. 4.; Epist. I, 18, 43 sqq., ubi v. Orell. cet.

20) A. P. 95—98. 185—187.

21) Si philosophiam dicere malis, recentiorum vocabulo satis recte realismum appellaveris. Vid. Hassii com. de Euripidis philosophia, Magd. 1843.

22) Frg. Alex. 3, Aug. fr. 9., Sthen. 1., et paulum variatum Med. 1228 et Iph. A. 161. Cfr. Philippides comicus ap. Mein. et Aristoph. Ran. 1217, qui ipsum Euripidem eadem dicentem faciunt.

23) ap. Mützell. „Zeitschrift f. Gymnasialwesen“, 1851 p. 298 sqq.

plures et sententiae et personae Euripideae coniunctae continentur: cfr. vs. 7 sq. cum Eurip. fr. inc. 45 et Alc. 799, vs. 16 cum Mel. 20, vs. 17 cum Alc. 784 sq., vs. 21 sqq. cum Alc. 985[24]); similisque ratio est Carm. II, 10. ad Licinium, et C. II, 16. ad Grosphum, et C. III, 29. ad Maecenatem, et Epist. I, 16. ad Quinctium scriptae. Sic exordia Carminum I, 34: Insanientis dum sapientiae, et II, 3: Aequam memento rebus in arduis Servare mentem cet., ut clausulae Carmm. III, 2: Raro antecedentem scelestum Deseruit pede Poena claudo, et III, 23: immunis aram cet., et Epistolae I, 16: mors ultima linea rerum est, multaeque aliae ab Euripide ductae sunt: Bacch. 393 sq., fr. inc. 170., fr. inc. 2., Dan. fr. 12, El. 956[25]). Sic quae de sera numinis vindicta et de Poena pede claudo accedente: Hor. C. III, 2, 26 — 30. cll. Eurip. El. 1350. Suppl. 224, Hor. ib. 32 cll. Eur. fr. inc. 2 et

---

24) Hor. ll. cc.:

Immortalia ne speres, monet annus et almum
Quae rapit hora diem.

Nos ubi decidimus — —
Pulvis et umbra sumus.

Quis scit an adiiciant hodiernae crastina summae
Tempora Di superi?

Quum semel occideris, — —
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.

Eurip. ll. cc.:

Ὄντας δὲ θνητοὺς θνητὰ καὶ φρονεῖν χρεών.

Θνητὸς γὰρ ὢν καὶ θνητὰ πείσεσθαι δόκει·
Θεοῦ βίον ζῆν ἀξιοῖς ἄνθρωπος ὤν;

Κατθανὼν δὲ πᾶς ἀνὴρ
Γῆ καὶ σκιά· τὸ μηδὲν εἰς οὐδὲν ῥέπει.

Οὐκ ἔστι θνητῶν ὅστις ἐξεπίσταται
Τὴν αὔριον μέλλουσαν εἰ βιώσεται.

— οὐ γὰρ ἀνάξεις ποτ' ἔνερθεν
Κλαίων τοὺς φθιμένους ἄνω. (Cfr. Alc. 1076 et Herc. f. 297.).

Sub finem autem carminis poetae auctorem suum ipse indicavit, quum tres personas scenicas Hippolytum, Theseum, Pirithoum ex eius fabulis citavit, vid. supra not. 19.

25) Eurip. ll. cc.:

Τὸ σοφὸν δ' οὐ σοφία,
Τό τε μὴ θνητὰ φρονεῖν.

Μηδ' εὐτύχημα μηδὲν ὦδ' ἔστω μέγα,
Ὅ σ' ἐξεπαίρῃ μετζον ἢ χρεὼν φρονεῖν,
Μηδ' ἄν τι συμβῇ δυσχερὲς, δονλοῦ πάλιν,
Ἀλλ' αὐτὸς ἀεὶ μίμνε, τὴν σαυτοῦ φύσιν
Σώζων βεβαίως, ὥστε χρυσὸς ἐν πυρί.

— ἡ Δίκη — — σῖγα καὶ βραδεῖ ποδὶ
Στείχουσα μάρψει τοὺς κακοὺς, ὅταν τύχῃ.

— ἐγὼ δὲ πολλάκις σοφωτέρους
Πένητας ἄνδρας εἰσορῶ τῶν πλουσίων,
Καὶ θεοῖσι μικρὰ χειρὶ θύοντας τέλη
Τῶν βουθυτούντων ὄντας εὐσεβεστέρους.

— — πρὶν ἂν πέλας
Γραμμῆς ἵκηται καὶ τέλος κάμψῃ βίου.

Eademque mors Euripidi fr. 108, 4 est *ὅρος κείμενος*, unde finis illa destinata apud Horat. C. II, 18, 30, quae ratio fugit Orellium, ut perperam interpretaretur.

Phrix. fr. 8 — et quae de divitiis tantummodo commodatis nullique propriis: Hor. S. II, 2, 129 — 135. cll. Eur. Ph. 557 sqq. fr. Aeol. 4. Alex. fr. 16 (*ἴδιον οὐδὲν ἔχομεν κτλ.*) — et quae de pauperiei opprobrio et de pecunia genus virtutem sapientiam omnia donante et de improbis divitiis: Hor. C. III. 24, 41. cll. Eur. Dan. 15, 8 (*κακὸς δ' ὁ μὴ 'χων, οἱ δ' ἔχοντες ὄλβιοι*), Hor. Epist. I, 6, 38 sq. et Sat. II, 3, 94 sqq. cll. Eur. Arch. fr. 17 et 18 et Dan. fr. 12, Hor. C. III, 24, 62 cll. Eur. Alex. fr. 14 (*ἄδικον δ' ὁ πλοῦτος*) — et qnae de virtute non tam natura donata quam doctrina paranda: Hor. Sat. I, 3, 113. cll. Eur. Aeol. fr. 2.; Hor. C. IV, 4, 29 sq. cll. Eurip. Alcm. 8 sq. (*ἐσθλῶν ἀπ' ἀνδρῶν ἐσθλὰ γίγνεσθαι τέκνα κτλ.*); Hor. ib. 33 sq. cll. Eur. Iph. A. 562 (*τροφαὶ δ' αἱ παιδευόμεναι Μέγα φέρουσιν εἰς ἀρετήν*). Hec. 599 sqq. Sup. 911 sqq. — et quae de summa et arbitraria deorum potestate: Hor. C. I, 34, 12 sqq. cll. Eur. Tel. fr. 25; Hor. C. III, 29, 50. Sat. II, 8, 62 cll. Eur. Heracl. 611 sqq. — et quae de incerta vitae humanae conditione: Hor. C. IV, 7, 17 sq. cll. Eur. Alc. 784 sq. — et quae de fruendi arte (Epist. I, 4, 7), quae ipsa quoque Horatio nova et adventicia est, quum potius „et facere et pati fortia Romanum sit“ (Liv. II, 12): Hor. C. I, 9, 13 sqq. cll. Eur. Alc. 788 — 791; Hor. C. I, 9, 14 sq. III, 8, 27. II, 16, 25. Epist. I, 11, 22 sq. C. III, 29, 42 sq. cll. Eur. Alc. 788 sq. Hip. 1115. Herc. f. 503 Sup. 953 sq. Bacch. 910 sq. (*τὸ δὲ καθ' ἥμαρ ὅτῳ βίοτος Εὐδαίμων μακαρίζω*) — quaeque permulta alia plane singulari ac propria ratione ab Euripide praecepta apud Nostrum leguntur, illi gravissimo sententiarum auctori debentur. Quid quod Sat. II, 6, 90 seqq. mus urbanus haud irridiculo modo Euripideam sapientiam propinat agresti, ex Alcestide 780 — 790 petitam? Quid quod saepe ea ipsa, quae VV. DD. in Carminibus notanda et obelo damnanda putarunt, tanquam Horatio indigna, manifesto consilio expressa sunt ex Euripide, velut C. III, 4, 65 — 68 ex Temenid. fr. 11 et Hel. 903? [26]) — Quibus omnibus quum nihil explicatius, nihil apertius esse possit, plerasque sententias Horatianas ex Euripide repetendas esse recte persuasisse mihi videor, idque tum praesertim, ubi cum continentibus laxiore vinculo cohaereant, aut ab ipso poeta per particulam explicativam enim introducantur, cuius haec vis est: „Nosti enim Graecum volgarem in hanc sententiam versum, cuius te hic meminisse velim[27]).“

His proxime accedunt in Carminibus Lyrici, quorum ab Horatio commemorantur sex: Alcaeus, Sappho, Stesichorus, Anacreon, Simonides

---

26) *Ῥώμη δέ γ' ἀμαθὴς πολλάκις τίκτει βλάβην. — Μισεῖ γὰρ ὁ θεὸς τὴν βίαν.*

27) Sic enim fere Cicero de eodem Euripide: de Div. ll, 5, 12. de Fin. ll, 30. alibi.

Ceus, Pindarus, et praeter hos nonnulli etiam, qui ab ipso non nominantur: Alcman, Ibycus, Bacchylides; eorum autem omnium princeps est Alcaeus. Hunc cum Sapphone, cive eius et aequali, saepius coniungit, eorum lyricum genus significans, quoties Lesboum barbiton (C. I, 1, 34; 32, 4), Lesbium plectrum (C. I, 26, 11), Lesbium pedem (C. IV, 6, 35), Acolium carmen (C. IV, 3, 12) memorat. Iisdemque acceptum refert, quod de se ipso gloriatur C. IV, 3, 22: *Quod monstror digito praetereuntium*

Romanae fidicen lyrae

et C. III, 30, 13: *Dicar — — —*

Princeps Aeolium carmen ad Italos

Deduxisse modos,

siquidem primus, pauca quum tentasset Catullus, melicam poesin ad Romanos transtulit et novam dictionem in ea excoluit. Sed Alcaeo omnino principem in suo genere locum defert Epist. II, 2, 99, et propter ipsius praestantiam, et quia Sapphus carmina imitatus iam fuerat Catullus[28]). Haud „latent minaces Alcaei Camenae“ (C. IV, 9, 6), ut idem vel apud inferos „pugnas et exactos tyrannos aureo plectro dicere“ fingatur „plenius sonans“ quam Aeolia puella (C. II, 13, 26 sqq.) propter acres atque altos illos spiritus, quibus eius *μέλη πολιτικὰ καὶ πολεμικὰ* plena sunt, et redundant etiam eius *ᾄσματα συμποσιακὰ καὶ ἐρωτικά.*[29]) Hunc igitur, qui inter bella et negotia et labores tamen amorem cecinerit et vinum, imitari se dicit C. I, 32, 5 sqq., hunc magnum suum exemplum esse palam profitetur Epist. I, 19, 33:

Hunc ego non alio dictum prius ore Latinus

Volgavi fidicen,

huic „modos et carminis artem“ debet in Carminibus, ut Archilocho in Epodis, ab hoc saepius ac libentius quam ab aliis lyricis initia carminum sumit, quae dilatando explicet, vid. ad C. I, 18, 1. Sapphus autem „amor spirat adhuc“ quodammodo in C. I, 12, 46. I, 13, 5. I, 32, 1. III, 12, 4. alibi. Alcaei minacibus graves easque Doricas adiunxit Stesichori Camenas (C. IV, 9, 8.), qui et argumentorum et compositionis gravitate lyricum carmen ad epici fere maiestatem evexerat (Quintil. X, 1, 62). Verum in summa fragmentorum paucitate vix unum alterumve imitationis exemplum apud Horatium deprehendas. Meminit eius celeberrimae Palinodiae in Helenam Epod. XVII, 42., eodemque tanquam in exemplar respexisse videtur C. I, 16. Praeterea initium Carm. III, 4. congruit cum eius Fr. 18. ap. Schneidew., et quae in Epistola ad Fuscum (I, 10, 34) de equo legitur fabula, eidem tribuitur. Nam eam civibus suis narrasse Stesichorum, quum Phalaridem copiis suis praeficere vellent, tradit Aristoteles Rhet. II, 20.

28) Praeter locum iam supra allatum cfr. Sapph. fr. 30. 39. 44, 4 sqq. et vs. 7 sq. 45. cum Catull. III, 6. XXV, init. LXII, 39 sqq. LXI, 91. LXII, init.

29) Dionysius Hal. V, 421. Rsk.: *Ἀλκαίου σκόπει τὸ μεγαλοφυὲς καὶ βραχὺ καὶ ἡδὺ μετὰ δεινότητος — καὶ πρὸ ἁπάντων τὸ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἦθος.* Adde Quintil. Inst. X, 1, 63. et cfr. cum eo spiritu v. c. Hor. C. I, 14. et I, 37.

Anacreontis antem amatoriam poesin delicatissimam quin magni fecerit Horatius ipseque imitatione saepe expresserit, non est quod dubitemus. C. IV, 9, 9:

Nec si quid olim lusit Anacreon

Delevit aetas.

Eiusque fides Teia (C. I, 17, 18) resonat etiam v. c. in C. I, 23, 1 sqq. cll. fr. 31., in C. I, 27, 1 sqq. cll. fr. 40, 7 sqq., in C. II, 5, 1 et III, 11, 9 sqq. cll. fr. 47. Schneidew.

Simonidis vero Cei, cuius Ceae Camenae (C. IV, 9, 7) laudantur quique non in uno poesis genere multa cum laude versatus esse perhibetur, sententias splendidas quum alibi tum studiosissime in tertio libro sectatus est[30]).

Neque vero „Pindarici fontis expalluit haustus“, ut ait Epist. I, 3, 10., quamquam eo quidem loco aliter de se professus esse videtur, quum miretur, quod ipse ausus non sit, ut illum aemularetur, id Titium tentare. Quod decepit Interpretes, ut largum illum fontem minus studiose adirent, quam antiquiores poetas melicos Graecorum. Verum interest aliquid, ut opinor, inter aemulationem et imitationem, et ipsum illud Carm. IV, 2., quo omnia Pindaricae poesis genera laudibus magnificis efferuntur, Pindarica prope sublimitate compositum est, ut C. I, 1. I, 12. I, 31. I, 35. alia. Vid. omnino ad C. I, 1, 3.

Ex iis autem Lyricis, quos ipse non nominavit, non ignoravit tamen Alcmanem, Doricae sive choricae poesis cultorem et antistitem, nec oblitus est Re-

30) Hor. C. III,

		Sim. fr.	
2, 14:	Mors et fugacem persequitur virum.	51 Sch.:	*Ὅ δ' αὖ θάνατος κίχε καὶ τὸν φυγόμαχον.*
2, 21 sq.:	Virtus recludens immeritis mori Caelum negata tentat iter via.	83, 3:	*Οὐδὲ τεθνᾶσι θανόντες, ἐπεὶ σφ' ἀρετὴ καθύπερθε Κυδαίνουσ' ἀνάγει δώματος ἐξ Ἀΐδεω.*
2, 25:	Est et fideli tuta silentio Merces.	52:	*Ἔστι καὶ σιγᾶς ἀκίνδυνον γέρας.*
29, 47 sq.:	(Juppiter non) Diffinget infectumque reddet Quod fugiens semel hora vexit.		*Τὸ γὰρ γεγεναμένον οὐκέτ' ἄρεκτον ἔσται.*

De Simon. fr. 52. cll. Hor. l. c. et aliis accuratius exposuit Lobeck. Agl. p. 67.

gini Ibyci, „omnium flagrantissimi amore“, nec denique, si Scholiastis fides habenda, Bacchylidis, Simonidis Cei ex sorore filii, ut lyricum grammaticorum Alexandrinorum canonem totum complexus esse videatur[31]).

Hi igitur quos dixi in Carminibus gravissimi sunt Horatio Graecitatis auctores, Homerus, Euripides, Lyrici: quibus iam e reliquis omnibus nonnulli addendi videntur in transitu. Ac primus quidem ex Epicis dignus est qui nominetur Hesiodus[32]), cuius „Ascraeum carmen“ non minus suspexit, quam Virgilius (G. II, 176).

Ex Elegiacis, a quibus, ut ipse quidem statuit A. P. 75:

Versibus impariter iunctis querimonia primum,
Post etiam inclusa est voti sententia compos,

Mimnermum omnesque antiquiores poetas, Ionicos dico, Callimacho et ceteris Alexandrinis praefert Horatius Epist. II, 2, 100 sq, in quo ipse sibi constat, qui ita iudicet Epist. II, 1, 28: — Graecorum sunt antiquissima quaeque Scripta vel optima. Quis tamen θρηνητικὴν illam elegiam primus condiderit et „emiserit auctor“, ipse decernere dubitat, „quam adhuc sub iudice lis sit“, sed perfectorem eius agnoscit Simonidem Ceum, varium illum et multiplicem et copiosum poetam, cuius Ceas naenias laudat C. II, 1, 38. Amatoriae autem elegiae auctor et exemplar ei est Mimnermus, ex quo principalem et propriam eius generis sententiam in medium profert Epist. I, 6, 65. [33]) Callini ac Tyrtaei προτρεπτικὴν illam, et διδακτικὴν Solonis ac Theognidis non memorat: sed Tyrtaeo quidem laudatissimam Carm. III, 2, 13. sententiam debuisse videtur[34]), et

31) De Alcmane vid. ad C. I, 19, 1, ubi eius frgm. 17. Schn., et ad C. I, 30, 1, ubi eiusd. fr. 19. cum Hor. collatum est; Ibycum autem probabiter imitatus est in C. I, 25, 11: Thracio bacchante magis vento Quum tibi flagrans amor et libido Saeviet circa iecur, ubi cetera Ibyciae imitationis vestigia collecta sunt; de Bacchylide dictum est ad C. I, 15, init.

32) Vid. Servium ad Virg. Ecl. VI, 42, et cfr. Hor. C. I, 3, 29 sqq. cum Hes. Opp. 100 sqq., C. I, 34, 12 sq. cum Opp. 5 sq.

33) Hor. l. l.: Si, Mimnermus uti censet, sine amore iocisque
Nil est iucundum, vivas in amore iocisque.

Mimn. fr. 1. Sch.: *Τίς δὲ βίος, τί δὲ τερπνὸν ἄτερ χρυσέης Ἀφροδίτης;*
Τεθναίην, ὅτε μοι μηκέτι ταῦτα μέλοι.

34) Hor. l. l.: Dulce et decorum est pro patria mori.

Tyrt. fr. 7, 1. Sch.: *Τεθνάμεναι γὰρ καλὸν ἐπὶ προμάχοισι πεσόντα*
Ἄνδρ' ἀγαθὸν περὶ ᾗ πατρίδι μαρνάμενον.

Solonis mutuatus est Epist. I, 12, 5. [35]). Cum Theognidea autem sententiarum farragine multa sane Horatii dicta satis conveniunt, nec tamen potest non vehementer dubium esse, quin nullo loco illum imitatus sit, quum eadem fere omnia ab antiquioribus aut locupletioribus auctoribus repetenda videantur[36]).

Poetae Tragici componuntur Thespis, Aeschylus, Sophocles Epist. II, 1, 162., vetus conditor ille tragoediae (A. P. 275) cum duobus perfectoribus. Quorum Sophoclem, quem alibi saepe et manifeste expressit[37]), mirum est quam raris et incertis vestigiis in primo Carminum libro secutus sit[38]), quum Aeschylum[39]) tamen saepius et saepissime, ut vidimus, Euripidem imitatus sit. Nec plura certiorave, quod vix mireris, ex Comicis imitationis vestigia reperiuntur in Carminibus[40]).

35) Hor. l. l.: Si ventri bene est, si lateri est pedibusque tuis, nil
Divitiae poterunt regales addere maius.

Sol. fr. 14, 1. Sch.: *Ἰσὸν τοι πλουτεῦσιν ὕτῳ πολὺς ἄργυρός ἐστι*
— — , καὶ ᾧ μόνα ταῦτα πάρεστι,
Γαστρί τε καὶ πλευραῖς καὶ ποσὶν ἁβρὰ παθεῖν.

36) Sic Theogn. 973 sqq. Sch. conveniunt cum Hor. C. I, 4, 17 sqq., cf. tamen Sapph. fr. 69. Sch.; itemque Th. 1129 et 479 sq. c. Hor. C. I, 18, 5 et 7 sq., cf. tamen Eurip. B. 278 sqq. et Hom. Od. XXI, 293 sqq.; et Th. 1075 sqq. c. Hor. C. III, 29. 29 sq., cf. tamen Eurip. Alc. 801. D. et Pind. Ol. XII, 10 sq. B.

37) Exemplis ex Satiris supra allatis haec addo:
Hor. C. IV, 13, 8: Cupido virentis — Chiae Pulcris excubat in genis.
Soph. Ant. 728. D.: *Ἔρως, — Ὃς ἐν μαλακαῖς παρειαῖς νεάνιδος ἐννυχεύεις.*
Hor. Epist. I, 6, 24: Quidquid sub terra est, in apricum proferet aetas,
Defodiet condetque nitentia.
Soph. Aj. 646. D.: *Ἀπανθ' ὁ μακρὸς καναρίθμητος χρόνος*
Φύει τ' ἄδηλα καὶ φανέντα κρύπτεται.

38) Vid. ad C. I, 8, 13. et I, 24, 19.

39) Vid. ad C. I, 3, 18 (Aesch. S. 696. D.), I, 3, 19 (Pers. 110 sq.), I, 28, 30 (Sup. 433 sqq.), I, 35, 11 (Pers. 162) et cf. ex aliis:
Hor. C. III, 4, 42: — Scimus ut impios
Titanas immanemque turmam
Fulmine sustulerit caduco.
Aesch. Prom. 358: *Ἀλλ' ἦλθεν αὐτῷ (Τυφῶνι) Ζηνὸς ἄγριπνον βέλος.*
Καταιβάτης πεφαυνὸς ἐκπύπων φλόγα κτλ.

40) Cfr. Aristoph. Pac. 1076. D. cum Hor. C. I, 38, 7 sq., Anaxilai fr. ap. Athen. 13, p. 558. c. Hor. C. I, 27. 19 sqq., Menand. Kol. p. 101. M. c. H. C. I, 31, 17 sq. aliaque nonnulla cum aliis, quae ex parte iam supra comprehendimus in not. 12.

lumen accedit. Quae interpretatio ut verissima est, ita cavendum est ne ad omnes minimas partes adhibeatur. Potuit enim Horatius iis exemplaribus omnino uti, neque tamen singula verba sententiasve colligere aut omnia anxie conservare: id quod ei in more fuisse iam supra vidimus. Sed quoniam hoc quoque vidimus, eam imitationem ab eodem per diversissimos locos dispersam fuisse, ut non de scripto sed ex memoria plerumque facta videatur, Graeca Horatii interpretatio eo diligentior esse debet, quo verius quasi dispersa disiectorum membrorum collectio vocari potest. Saepenumero mente potius quam oculis cernitur, insignem quandam Graeci scriptoris sententiam ab Horatio arreptam et pertractatam esse, ut in verbis quidem nulla admodum similitudo appareat, si tamen inventionem et totam artem paulo accuratius inspexeris, non possis dubitare, quin eam Graecorum studio debeat. Nec raro duorum auctorum sententias vel acute dicta vel duo proverbia in unum conflavit, quod imitatoris est. [45])

In hac igitur opera quum nihil antiquius habuerim quam ut explorarem, quaenam potissimum exemplaria Graeca et quonam modo Horatius imitatus esset: primum omnes locos, quotquot ex Graecis scriptoribus expressisse videbatur, congessi et in tripartitum certorum, probabilium, dubiorum ordinem digessi [46]). Primos enim eos proposui, quos certos s. manifestos dixerim: in quibus quidem aut ipse Horatius auctorem suum nominavit, aut imitationis vestigia ita aperte unicuique in oculos incurrunt, ut prope res ipsa loquatur. Tam expressa imitationis exempla perpauca apud Horatium exstant; in ceteris autem multas et idoneas caussas convenire necesse est, ut pro certo affirmari liceat, imitationem esse factam. Nec sola sufficit Scholiastarum et VV. DD. auctoritas, gravis sane per se nec contemnenda, sed in hoc quidem campo, ut vidimus, saepe lubrica; magna vero documenta sunt, si Horatius auctorem suum aliquo tamen modo significavit, si praesertim eius dictum vel statim ab initio tanquam splendidum exordium vel in conspicua sede ut primariam sententiam, superaddita interdum particula enim, collocavit, si plane singulare ac proprium Graeci alicuius auctoris vel dictum vel dicendi genus secutus est, si integram sententiarum seriem servavit, si eundem auctorem saepius vel in eodem argumento imitatus est. His et aliis rationibus

45) Complura id genus exempla collegi ad C. I, 28. extr., qui ipse locus (vs. 30—34) ex Hom. Od. XI, 66 seqq. et Aeschyl. Suppl. 433—437. D. probabiliter videtur compositus esse.

46) In his Fr. A. Wolfii fere rationibus obsecutus sum, quas ille proposuit in Praef. in Marcellianam extr. et in Oratt. IV. p. 31 sqq., ut verum et certum, verisimillimum, probabilem coniecturam, divinationem discerneret.

et argumentis ad caput imitationis perveniri potest. Quorum si plura eaque satis idonea ad persuadendum ita convenerint, ut de ipsa veritate non iam possimus dubitare: locos certos esse, si aliquot tamen nec spernendae rationes magnam nobis veritatis speciem obtulerint, etiamsi vestigia imitationis mente magis quam oculis cernantur, probabiles esse locos recte iudicabimus. Tertia denique classe comprehendi locos dubios, ubi animus inclinavit quidem ut Graecorum exemplaria Horatio obversata esse divinaret, nec tamen id aliis probabiter persuaderi potuit, sed rem dubiam esse ingenue confitendum fuit.

Deinde, quoniam Horatius in formando etiam orationis colore et in rebus multis se ad Graecorum imitationem composuit, his quoque rationibus providendum ratus interpretis munere functus sum, sed hac lege imposita, ut ea dumtaxat conquirerem quae aut ad dictionem Graecanicam aut ad res Graecas illustrandas necessaria esse viderentur. Atque in integris quidem verbis Graecis civitate Romana donandis severa censura usus est [47]), itemque in compositionibus verborum et in declinationum formis et in structuris ac figuris si quae Graeco fonte cecidissent non comprobavit nisi „parce detorta“ (A. P. 52 sq.) [48]). A qua summa lege sua ut nusquam descivit, ita in singulis dicendi generibus effingendis a solito atque inani formularum usu, quem Virgilius ceterique aliquando amplexi sunt, prorsus abhorruit, et in hac quoque parte „varius et felicissime audax“ fuit, id quod „callida verborum iunctura“ maxime consecutus est (Epist. II, 1, 166. A. P. 47.). Sed quoniam res grammaticae tum denique, quum sub uno veluti conspectu propositae sunt, recte existimari possunt, eae nec hic nos diutius retinere debent, nec in singulis Carminum locis ubique explicandae et retractandae, sed ad universa quaedam genera revocanda et generibus tanquam species exempla subiicienda fuerunt. Quare in Excursus reieci, ubi invicem sibi lucem donarent deberentque. [49])

Qui unus hac de ipsa re: „Q. Horatii Flacci carmina scriptorum Graecorum illustrata“, ab Henrico Wagnero compositus est libellus et eiusdem Orphanotro-

47) Vid. Sat. I, 10, 20—30. de Lucilio „Canusini more bilinguis“ locuto. Exempla ex Plauto, Lucilio, ipsoque Horatio congesta tibi commode suppeditabunt Passov. not. 141. Orell. ad l. c. Wetzel. Hor. Opp. Ind. Synt. p. 98. Passov. not. 181.

48) Bernh. in cens. Peerlk.: „Horazens Gräcismen treten nirgend allzu schroff und zum Nachtheil der Deutlichkeit (wie etwa beim Properz) hervor.

49) Conspectum locorum Graecorum cum Horatio collatorum propter spatii temporisque angustias omissum esse nunc aegre fero, quoniam quodammodo huius qualis ea cunque est scriptiunculae summam continet. Item doleo accidisse, ut Excursus metricus et etymologicus alter et totus syntacticus typis excudi non possent,

phei Halensis impensis anno 1770. et cum additamentis an. 1771. in lucem prodiit, est opusculum multis partibus imperfectum et, ut nunc quidem tempora sunt, parum utile, — quamvis probatum olim Ch. A. Klotzio, qui ei praefatus est —, maxime quod eius auctor iusti iudicii firmitate caruit, quum etiam alia omnia quae ad hoc propositum nihil pertinebant congesserit, multis necessariis plane omissis. Quo nomine graviter et vere reprehensus est in Wyt. Bibliotheca critica, ab ipso ni fallor Wyttenbachio, cuius familiaritatem ille frustra iactaverat (Addit. ad C. I, 34, 8).

Ex Horatii Interpretibus post Lambini, Ianii, Mitscherlichii aliorum industriam laboriosam nec tamen inutilem laetioris et nitidioris commentarii speciem praebet ed. Orelliana, quae Horatii explicationem ex Graecis exemplaribus delibavit, minime absolvit. Accedunt Graecorum scriptorum Interpretes, e quibus non pauca Iacobsii, Schneidewini, Bergkii, Liebelii, Matthiaei, Neuii, Boeckhii, Stollii, Dindorfii diligentiae accepta refero [50]). Nonnulla quae ab illis relicta erant ipse collegi. Multa autem in hoc libello adhuc omissa esse quae omitti non debuerunt, multa vero inchoata minimeque perfecta inesse, quae quasi primis labris degustavi, sat ipse equidem scio; at infinita suapte natura quaestio est et hoc initium tamen esse arbitror rei dignissimae, quae fortiorum virorum studia ac vires in se convertat. Interim hoc non egregiae alicuius operae in Horatio collocatae specimen, verum probae persuasionis ac bonae voluntatis documentum exstare volui. Itaque hisce studiorum primitiis ut ab iis qui haec legent aequa venia detur, summum in modum rogo.

---

quia infra saepe brevitatis causa pro omni alia explicatione citati sunt. Quamquam totus libellus, cuius conspectum in extr. parte proposui, propediem impensis Orphanotrophei Halensis in lucem edetur.

50) Horum editiones, quae infra saepe per compendia literarum citantur, hae sunt: Fr. Jacobs: Anthologia graeca ad fidem Cod. Palatini, Lips. 1813—17, Schneidewin: Delectus poet. Elegiacorum, Jambicorum, Melicorum, Gott. 1838—39, Bergk: Poetae Lyrici, Lips. 1843, Libel: Archilochi Rel., Lips. 1818, Matthiae: Alcaei Rel., Lips. 1827, Neue: Sapphonis Fragm., Berol. 1827, Bergk: Anacreontis Rel., Lips. 1834, Boeckh: Pindari Opp. 3 Vol., Lips. 1811—21, Stoll: Anth. griech. Lyriker, Hann. 1851, Dindorf: Poetae Scenici Gr., Lips. 1830, ed. alt. 1853. Ubi nulla indicata sunt nomina editorum, Schneidewini et Dindorfii contextum versuumque descriptionem secutus sum.

Carm. I, 1.

V. 3 sq. *Sunt quos curriculo pulverem Olympicum Collegisse iuvat* cet.] Exemplum e Graecia sumtum vitio verti possit Horatio: excusatur, quod Pindari locus persimilis oculis eius obversabatur, a Sexto Empirico Pyrrh. Hypoth. I, p. 23 nobis servatus, fragm. 242. B.:

. . Ἀελλοπόδων μέν τιν' εὐφραίνοισιν ἵπποις
Τίμια καὶ στέφανοι, τοὺς δ' ἐν πολυχρύσοις θαλάμοις βιοτά· [1])
Τέρπεται δὲ καί τις ἐπ' οἰδμ' ἅλιον ναῒ θοᾷ
Σῶς διαστείβων [2]).

Ex hoc iam loco, quem primus Rich. Bentleius, ni fallor, cum Horatio contulit, ultro etiam colligunt Interpretes, totum hoc carmen, quo itidem Horatius, ut Graecum poetam id fecisse probabile sit, volgaria atque diversa hominum studia accuratius describat ac quodammodo percenseat, ut iis omnibus suas denique poetae lyrici vitae rationes opponat — easque et sibimet ipse et Maecenati suo comprobet atque commendet — de Pindaro adumbratum esse. Haec est Mitscherlichii Orellii aliorum sententia. Est vero locus Pindaricus et splendidum exordium (vid. C. I, 18, 1) et veluti stamen quoddam, cui Horatius suum carmen tanquam subtemen intexuit, eaque ipsa re, quod statim ab initio Carminum sive Prologi loco hoc carmen posuit, simul et tacite significavit, Pindarum inprimis sibi in gravioris argumenti carminibus melicis exempli instar esse, quod rite consequi nulla quidem imitatio posset (C. IV, 2, 1), sed quod propositum tamen esset, in quod ipse intueretur utpote „Romanae fidicen lyrae“ (vid. ad v. 29): sicut alibi, in amatorio et ludicro poesis lyricae genere, se apertius et confidentius cum Alcaeo et Anacreonte comparavit. — Ceterum pulverem collegisse et metaque evitata rotis revocant in memoriam Homeri verba de certamine aurigarum, quod instituit Achilles in funere Patrocli,

---

1) i. e. in auratis conclavibus (in quibus habitatur, non thesauri asservantur) vita.

2) Perperam Rich. Bentleius διαστείχων correxit, quum etiam στείβειν (calcare viam, emetiri cursum) de navigantibus dicatur. Boeckh.

Il. XXIII, 372: *οἱ δ' ἐπέτοντο κονίοντες πεδίοιο*, et Nestoris praeceptum ibid. v. 340: *λίθον* (i. e. *καμπτῆρος* s. *νύσσης*, metae) *δ' ἀλέασθαι ἐπαυρεῖν* (Lambin.). Item Simonides in Epinicio, fr. 7. Schneidew. p. 381: *Κονία δὲ παρὰ τροχὸν μεταμώνιος* [1]) *ἀέρθη* (Orelli). Cfr. etiam Theocr. XXIV, 117 sq.

Sunt quos — iuvat] Sunt qui, *εἰσὶν οἳ* ac potius *ἔστιν οἳ* (Bernh. Synt. Gr. p. 417. Prop. III, 9, 17: est quibus concurrit palma.) est loquendi formula Graecanica eaque iunctim et *ὑφ' ἓν* accipienda, qua significatur pars hominum neque ea prorsus mediocris: „Manche, ein Theil". Pind. l. l. „*μέν τινα*": manch Einen, ut infra vs. 19: est qui spernit. Vide Bentl. ad h. l., Heusinger. ad Vechneri Hellenol. p. 538 sqq. et Exc. IV, append.: ubi etiam de modo indicativo dicetur.

— *pulverem Olympicum*] Adiectivorum hypallage Latinorum poesi cum Graeca communis fuit, sed inprimis invaluit apud poetas huius ipsius aetatis Augustanae, qui se ad Alexandrinorum normam composuerant, ut haud spernendum artificium poeticae, quam vocant, descriptionis. Sic h. l. prosae orationis scriptor coniunxisset curriculo Olympico; sed non imprudenti consilio adiectivum cum notione secundaria copulavit Horatius. Solet enim ipse quoque quos dixi Graecos secutus adiectiva in eum locum orationis transferre, ubi totius rei actio clarior appareat: unde vis quaedam acuta et perspicuitas exsistit. Cfr. C. I, 3, 40. I, 6, 14. I, 20, 9. I, 31, 9. I, 37, 6. III, 16, 34. III, 21, 19 sq. Epist. II, 1, 177. et Volgtii mei Prog. Hal. Reg. Paedag. 1844. p. 27 sqq. De Graecis, inprimis tragicis, poetis vid. Bernhardy. Synt. Gr. p. 426. et Unger. de Valg. p. 54 sq. Sic iam apud Homerum Il. V, 741: *Γοργείη κεφαλὴ δεινοῖο πελώρου*. Eurip. Troad. 1: *Αἰγαῖον ἁλμυρὸν βάθος πόντου*. Pind. N. VI, 55. B.: *Ἀχιλλεὺς — ἐνάριξεν ἀκμᾷ ἔγχεος ζακότοιο*. Nonnus 47, 584: *ποταμοῦ Πακτώλιον ὕδωρ*. Id. 48, 241: *σφυρὰ Λίνδυμα πέτρης*. Cfr. Callim. fr. 202 al. De supparibus poetis Latinorum et posterioribus rerum scriptoribus vid. Hertzberg. in Prop. III, 21, 28 et IV, 8, 23. Fabri in Liv. XXI, 11, 8. quibus addo Virg. A. II, 576. Ovid. A. A. III, 330. Trist. II, 364.

Denique de infinitivi collegisse usu, quem vix Graecanicum esse dicas, vid. Exc. IV, 4. Vertas utique: Manche entzückt der Gedanke, auf Olympias Rennbahn wirbelnden Staub aufgeregt zu haben, und dass mit brausenden Rädern das Mahl glücklich gemieden sei.

---

1) Primaria vocis significatione: „*ἀπό τοῦ μετὰ τῶν ἀνέμων ἰέναι, ἀνεμοφόρητος*". Schol.

v. 4 sq. *palmaque nobilis Terrarum dominos evehit ad deos*] Pleni commentarii instar est Pindari, nimium neglecti ab Horatii Interpretibus, locus Nem. V, 75 sq. (41. B.):
Τὺ δ' Αἰγίνᾳ θεοῦ, Εὐθύμενες, Νίκας ἐν ἀγκώνεσσι πιτνὼν ποικίλων ἔψαυσας ὕμνων. Quo in loco eadem inest, quae apud Horatium, sententia haec: Graecis hominibus victoriam ludis sollemnibus deportatam felicitatis fastigium fuisse, quo paene ad deorum immortalium conditionem evecti sibi viderentur, idque potissimum poetarum praeconiis iis contigisse. Nam „Tu vero, Euthymenes, Aeginae Victoriae deae in amplexus ruisti", sive „ipsa dea Victoria te amplexa est", splendide sane dictum est pro eo quod simpliciter dicendum erat: „Tu victoriam Aeginae tulisti": sed consulto tamen et ita quidem dictum est, ut quasi divinitas eius victoriae indicata sit, quam prope divini ac sempiterni nobilium hymnorum honores consequerentur. Cfr. C. IV, 2, 17. Non dubito, quin Horatius vel ad hunc ipsum vel ad alium similem locum respexerit Pindari, a quo victoriam Olympicam mutuatus esset. — Ceterum palma, teste Livio X, 47, certo quodam tempore addita est coronae oleagineae: quarum haec capiti victoris Olympici imponebatur, illa in dexteram dabatur: de quo Pausan. VIII, 48, 2. dixit quantum satis est, si Horatii auctoritas non sufficiat. Vide Boeckh. in Pind. fr. 45. p. 578.

v. 8. *certat tollere*] ut vs. 11: gaudentem findere, vs. 20: demere spernit, vs. 34: refugit tendere, vid. Exc. IV, 4. Tergeminis honoribus autem casus sextus est, non dativus Graecanicus Lübkeri: „Wenn mit dreifachen Ehren zu erhöhen kämpft, wetteifert". Contra C. I, 35. Fortuna vertit funeribus triumphos, *ἀνατρέπει, καταβάλλει*. Cfr. Tac. Ann. I, 3.

v. 11. *findere sarculo*] Conferri potest Solonis locus similis de diversis hominum studiis, Eleg. fr. 11, v. 47 sq. Schneidew.: *Ἄλλος γῆν τέμνων πολυδένδρεον εἰς ἐνιαυτὸν λατρεύει, τοῖσιν καμπύλ' ἄροτρα μέλει.* (Wagn.) Ceterum *ἀρουραν τέμνειν, διατμήξασθαι ἀρότρῳ* pervulgatum, ut opinor, genus loquendi fuit: Apoll. Rh. I, 628. 1215. alibi.

v. 14. *secet mare*] *πέλαγος μέσον τέμνειν*, Hom. Od. III, 174; *Ἰονίαν τέμνων θάλασσαν*, Pind. P. III, 119; *τέμνεθ' ἁλὸς στενωπόν*, Apoll. II, 333. Wagn.

v. 15. *Luctantem Icariis fluctibus Africum*] „In animo forte habuit Hom. Il. II, 144: *Κινήθη δ' ἀγορὴ, ὡς κύματα μακρὰ θαλάσσης Πόντου Ἰκαρίοιο, τὰ μέν τ' Εὖρός τε Νότος τε Ὦρορ'*". Mitscherl. Cfr. C. I, 9, 11. — *Luctantem fluctibus*] Dativus ad exemplum Graeci verbi *μάχεσθαι*, ut infra vs. 24: lituo permixtus, et vs. 30: me diis miscent. Vid. Exc. IV, 2.

v. 16 sq. *otium et oppidi Laudat tuta sui*] Si Acidalii coniectura tuta cum Bentleio et Bernhardyo probanda, haec non tantum per Hellenismum, de quo vid. Lambin. ad C. IV, 12, 19. Heusing. ad Vechn. Hell. 208. Bernhardy. Synt. Gr. p. 156. Exc. IV, 3, sed etiam per ἓν διὰ δυοῖν intelligenda sunt, ita ut genitivus oppidi sui non minus ad tuta, quam ad otium pertineat: das gefahrlose Stillleben in seiner Vaterstadt. Cfr. C. II, 16, init.

v. 18. *indocilis pati*] ἀδίδακτος φέρειν, vid. Exc. IV, 4.

v. 21 sq. *nunc viridi membra sub arbuto Stratus, nunc ad aquae lene caput sacrae*] Moschus Id. V, 11 sq.:

Αὐτὰρ ἐμοὶ γλυκὺς ὕπνος ὑπὸ πλατάνῳ βαθυφύλλῳ
Καὶ παγᾶς φιλέοιμι τὸν ἔγγυθεν ἦχον ἀκούειν. Cruq.

Imitatio num facta sit, res dubia, cfr. tamen v. 30 sq. et Epist. II, 2, 77. — *membra stratus*] Graecismus omnium poetarum Latinorum tam communis, ut accusativum Graecum vocent. Madv. Gr. Lat. §. 237. c. not. 2. et Exc. IV, 1. Itemque infra vs. 24: „bella matribus detestata“ est dativus Graecanicus, et poetis et prosariis scriptoribus perquam familiaris; sed est quod inter utrumque usum differat, vid. Madv. §. 250. Zpt. 419. Cfr. infra v. 27. Epod. 16, 8. Epist. I, 19, 3.

v. 25. *Manet sub Iove frigido*] i. e. pernoctat sub divo, ὑπὸ Διός. Ζεὺς omnibus certe Graecis est ὁ ὑέτιος καὶ ὁ αἰθριος ἢ αἰθέριος (Poll. Onom. I, 24. ibique Kühn.): sed hoc tamen ex docta ac potius scitula Empedoclis [1]) eademque Stoicorum [2]) doctrina dictum puta, qua poetae Graecorum et saepius etiam Latini eorum imitatores Iovem ponunt, ubi caelum vel caelestes motus aëris volunt intelligi. Vide Euripidis et Ennii locos apud Cic. de N. D. II, 25. et Theocr. Id. IV, 43. et Nic. Heinsii Adv. I, 17. p. 181 sq. Sic Horatius C. I, 16, 12. I, 22, 20. III, 10, 7. Epod. 10, 3. et Virgilius Ecl. 7, 60. Aen. IX, 670 al. — De venatorum laboribus cf. Hom. Od. IX, 120 sq.

v. 29. *Me doctarum hederae praemia frontium*] Doctus plane ut Graece σοφός, h. e. dichterisch. Solon. l. l. Ἄλλος Ὀλυμπιάδων Μουσέων πάρα δῶρα διδαχθεὶς, Ἱμερτῆς σοφίης μέτρον ἐπιστάμενος. Item σοφία de poesi Callim. ep. 8, 4. ἀοιδοὶ σοφοὶ, Id. ep. 50, 4. et σοφισταὶ Pind. I. V, 28. B. de poetis. Hederas autem dixit, quum ad Pindarum, exemplar suum, respexisset. Alii enim carminum generi alia est apta corona, veluti hedera dithyrambico generi, vid. Cionfan. in Ovid. Trist. I, 7, 2. p. 479.

1) Cui Ζεὺς erat „ἀὴρ δῖος“, vid. eius fragm. ap. Sextum Emp. adv. Math. I, 302.
2) Vid. Schoemann in Cic. De N. D. p. 11 et p. 97 sq.

v. 34. *barbiton*] Forma Graeca accus. generis masc., vid. C. I, 32, 4.

v. 35. *Sublimi feriam sidera vertice*] „Prorsus sic Sappho Frg. 9. N.: Ψαύειν δὲ [πόλον] δοκεῖ μοι ὠρανῶ δυσπάχεα“. Orelli. Verum quum de summa gloriae felicitate plane usitatum ac, prope dixerim, contritum sit Graecis loquendi genus: τοῦ οὐρανοῦ τῇ κεφαλῇ ψαύειν δοκεῖ — cuius exempla congessit Boissonadius ad Aristaen. I, 11. extr. —: minime pro certo affirmare ausim, ad Sappho potissimum Horatium respexisse, quum praesertim, ut nihil dicam de incerta coniectura ψαύειν πόλον [1]), ne de hac ipsa quidem, de qua agitur, eius loci sententia constet. Libentius utique in verbis sublimi vertice, h. e. μετέωρος, de Pindaro cogitarem, quoniam Horatius saepius a quo exordium cepit in eodem auctore desinit (C. I, 18, 16): si quidem similis illius locus mihi praesto esset, vel si illud ipsum μετέωρος hodie apud illum exstaret. Qui enim ipsa gloria elatus et supra humanum gradum evectus ad sortem divinam videtur ascendere, eum hominem Graeci translato vocis usu μετέωρον (hocherhaben) et, qui talia affectat, eundem μετεωρίζεσθαι vel μετέωρα φρονεῖν (hochhinauswollen) dicere solent. Vid. Pollucis Onom. IX, 147. et Lucian. Icarom. 11. Hermot. c. 5. Gallin. c. 23. ubi Menke et Hemsterh. consulendi. Prop. III, 1, 9: Quo me Fama levat terra sublimis.

Carm. I, 3.

Argumenti dispositio et pertractatio Orellio haec fere esse videtur: „Amantissime quum Virgilio suo tranquillam ac periculis liberam optasset navigationem — qua in re sola totius carminis vertitur cardo —, secutus Graecum aliquod exemplar nondum Latinae poësi accommodatum, in illam primi nautae omnisque mortalium temeritatis exsecrationem, lyrico impetu abreptus, huius tamen affectus semper et summus artifex et sibi constans rector prorupit; eoque magis in maris periculis et describendis et detestandis immoratus est, quod de amico, quem nunquam postea vidit, si non aegrotanti, at saltem viribus iam imminutis timebat“. Quod igitur ille putat, Horatium e Graeco aliquo exemplari nobis ignoto extrema carminis lineamenta descripsisse, id ita credibile esse videtur, ut in hoc carmine scribendo fortasse ad Callimachi exemplum, fragm. 114. Blomf.:

1) *Πόλον* emendavit Neue; libri *οὐ*. Longe alio modo locum restituit Bergk. fr. 15. p. 604: Ψαύην δ' ἔπε' οὐ δόχημι Ὠράνω δυσάχεα. Quae quo iure ita correxerit, ipsi relinquendum est; sed hoc mihi tenendum videtur, magnam adhuc de eo fragmento controversiam esse. Schneidewinus plane omisit.

Ἄ ναῦς, ἃ τὸ μόνον φέγγος ἐμὶν τὸ γλυκὺ τᾶς ζοᾶς
Ἅρπαξας, ποτί τν Ζανὸς ἰκνεῦμαι λιμενοσκόπω.

respexerit, ut navis illa C. I, 14., prima certe conceptione, non Romana est, sed Alcaei poetae, ut Archytas est Homericus Elpenor itemque Nereus vaticinans eiusdem Proteus. Sed praeter formam huius exempli, quam leviter effinxit, et exordium inde deductum vix quicquam aliud Alexandrino poetae debuit. Vide omnino ad C. I, 18. Nec cardo rei in votis pro Virgilio nuncupandis, sed in sententiis deinceps depromendis vertitur [1]), ut temporis rationem, de qua subtilius disputavit Franke in fastis Horat. p. 64 sqq., plane omittam.

v. 1. *Sic te regat — : reddas, precor*] Ut multas ex argumentandi formulis (Vechn. Hellenel. p. 426 sqq.), sic hanc quoque in obtestationibus propriam Graecis debere videntur Latini. Ita enim illi *οὕτως* (i. e. *ἐπὶ τούτῳ, ἔπειτα*) cum optativo, adiuncto plerumque imperativo, usurpant. Lucil. in Anal. Br. II, p. 322, 25: *Οὕτω σοι — ταῦτα γένοιτο πάντα, δὸς δὲ κτλ.*, vel inverso ordine Aristoph. Eccl. 916: *Ἀλλ', ὦ μαῖ', ἱκετεύω, κάλει τὸν Ὀρθαγόραν, οὕτω σαυτῆς κατόναι'*. Itaque proprie explicandum est: ea lege te regat — ut reddas: das sei die Bedingung, wenn dich leiten sollen, dass du Schiff den Virgil mir unversehrt entlässt, nach Italien zurückbringst. Cfr. C. I, 28, 25. et vid. Lamb. ad h. l. Heindorf. ad S. II, 3, 300. Voigt. Progr. Hal. Reg. Paedag. a. 1844. p. 50.

— diva potens Cypri] Graece *Κύπρου κρατοῦσα, μεδέουσα*. Muret. Cfr. Pind. fr. 87. B.: *Ὦ Κύπρου δέσποινα*. Ceterum de Venere marina s. *Εὐπλοίᾳ, Ποντίᾳ* cogitandum, quae, quum ipsa primitus *ἀφροδίτη, ἀναδυομένη* esset (Ovid. Her. XIX, 160), in pluribus civitatibus Graeciae, inprimis maritimis, ut Cnidiorum (Pausan. I, 1, 4), Hermionensium (Id. II, 34, 193) ipsorumque Cypriorum tanquam dea tutelaris rei navigatoriae colebatur. Vid. Mitsch. et cf. C. III, 26, 3.

v. 2. *fratres Helenae, lucida sidera*] Nautae Graeci Dioscuros cum ipsa Helena colebant tanquam proprios deos tutelares suos et praesentissimum auxilium, vid. Eurip. Orest. 1689 sq. Eam ob causam cum Apolline ceterisque diis *ἀλεξικάκοις* a Graecis *ἄνακτες* vel *σωτῆρες* nuncupabantur: sed praecipue id nomen Tyndaridis tribuebatur, *οὓς πάντες σωτῆρας ὀνομάζουσι*, Strab. V, 232; et Kühn. ad Pollucis Onom. I, 24: *σωτῆρες* nautas e periculis naufragii eripie-

1) Bernhardy. in cens. Orell.: „Die Wünsche für den reisenden Virgil deuten bloss den Vordergrund eines Gemäldes an, dessen wahrer Bestand in den Reflexionen über menschliche Leidenschaft und selbst verschuldetes Unglück ruht".

bant. Itaque ubi terror ingruerat, ubi res foeda et abominanda oculis animisve oblata erat, hos una cum ceteris malorum depulsoribus invocabant: *ὦ Ἡράκλεις, ὦ Πᾶνες, ὦ Κορύβαντες, ὦ Διοσκόρω*, Aristoph. Eccl. 1069. Hic igitur beneficentissimis numinibus astrologi Geminorum signum assignant: quae Horatius h. l. „lucida sidera" et C. IV, 8, 32. „clarum Tyndaridas sidus" itemque Propertius in similis argumenti carmine (I, 17, 18) „optatos Tyndaridas" dixerunt [1]).

v. 3. *Ventorumque regat pater, Obstrictis aliis*] Torrentius Cruquius aliique iam notarunt, Horatium in animo habuisse illud Homeri Od. X, 20 sq. de Aeolo:

Ἔνθα δὲ βυκτάων ἀνέμων κατέδησε κέλευθα·
Κεῖνον γὰρ ταμίην ἀνέμων ποίησε Κρονίων. Wagn.

Cf. infra v. 16.

v. 8. *animae dimidium meae*] Ita Virgilium suum appellat Graecorum suavitate. Nam his *φιλία ἐστὶ μία ψυχὴ ἐν δυοῖν σώμασιν*. Hinc celebratum illud *ἥμισύ μευ ψυχῆς ἥρπασε*, Meleag. in Anth. Pal. II, 464. et Callim. ep. 43. ap. Mitsch. cll. C. II, 17, 5.

v. 9 sqq. *Illi robur et aes triplex Circa pectus erat, qui* sqq.] Graeci *σιδηρόφρονα* (Aeschyl. Prom. 242) vel *χαλκεοκάρδιον* (Theocr. XIII, 5) vocant, Homeri (Il. X, 357. XXIII, 357. XXIV, 205) Hesiodique (Theog. 764) exemplum secuti, ad quod et Pindarus respexit, cuius afferunt fragm. 88, 3. B.: *ἐξ ἀδάμαντος Ἠὲ σιδάρου κεχάλκευται μέλαιναν καρδίαν κτλ.* Sed propius ad Horatium accedit Aristophanis illud in Ranis 1049, etsi in ridiculum conversum: *πνέοντας — θυμοὺς ἑπταβοείους*, in quo comparatio animi cum clypeo facta videtur, testaturque Servius Fabricii Horatiana sumpta esse ex Alcaeo [2]): cuius quae verba fuerint, nunc divinare non possumus. Sed fortasse imaginem, qua Horatius duritiem animi depingere voluerit, secundum Aristophanis locum sic assequamur: Der Mann muss einen Schild von Steineichenholz und dreifachem Erz um die Brust getragen haben, der zuerst das gebrechliche Floss dem trotzigen Meer anvertraute, h. e. demta ex parte imagine: Der Mann muss einen kernhaften, ehernen, jeder Furcht unzugänglichen Sinn besessen haben, der u. s. w.

1) Haec pleraque accuratissimae Lobeckii doctrinae, Aglaoph. p. 1230 sqq. accepta refero.

2) Eo refert Schneidewinus lacera verba fragm. 79: *Καπιπλεύειν νάεσσιν*.

v. 12. *praecipitem Africum*] h. e. desuper et magno impetu irruentem, frequentata Graecis poetis imagine, qua venti de coelo ruere — *ἄνεμοι ὑπεραείῃς, ὑψιπεταὶ, αἰθρηγενεῖς* ap. Hom., Pind., Apoll. Rh., vid. Mitsch. — dicuntur, idemque ventus apud Homerum Il. II, 147. dicitur venire *λάβρος ἐπαιγίζων*, quod Aeschyl. Sept. 63. dicit *καταιγίζειν*.

v. 13. *Decertantem Aquilonibus*] Dat. ad exemplum Graeci verbi *μάχεσθαι*, vid. Exc. IV, 2. — De re cfr. C. I, 9, 11.

v. 16. *tollere seu ponere volt freta*] Haec quoque ex Homero expressit, qui de Aeolo l. l. ita pergit dicere: *ἠμὲν πανέμεναι ἠδ' ὀρνύμεν ὅν κε θέλῃσιν*. Cfr. Virg. A. I, 67. Ponit autem Notus freta, quia venti, post flatum vicissim leniter aspirantes, a Graecis mare tempestate concitatum sedare dicuntur. Sicut enim somnus corpora animantium constringit, constricta solvit (*ὕπνος ἀνέηκε*), sic vento tribuitur *τὸ ὀρνύναι καὶ τὸ παύειν, τὸ ἀναστέλλειν καὶ τὸ ὑποστέλλειν, τὸ ἐπαίρειν καὶ τὸ ὑφιέναι*, quia undae vel vela, nisi ventus esset, non intenderentur omnino: ita ut illud ponere h. l. seiunctum a continentibus absonum foret. Quare Horatius prudenti consilio Homeri de Aeolo versum inverso ordine ad ipsum ventum transtulit. Vid. Lobeck ad Soph. Ai. 674. Ed. alt. et cfr. Virg. Ecl. II, 26. Aen. IV, 5.

v. 17. *Quem mortis timuit gradum*] Mortis gradus, si dicendi genus spectatur, comparari potest cum solita Graecorum dictione *τέλος θανάτοιο*: sin ipsa sententia respicitur, nullus mortis gradus (Stufe) proprie dictum idem fere est quod ne fastigium quidem mortis, ut sit „nunquam in animum induxit ille mortem vel atrocissimam recusare“. Nam reliquae mortes aliquo modo cum veterum institutis componi poterant, mors autem in undis longe miserrima putabatur iam inde ab Homero poeta, quia ibi humatio cum iustis religiosis locum habere non poterat. Cfr. C. I, 28, init. Hanc interpretationem sententia necessario efflagitat; infra demum „Letum corripiens gradum“ personam induit, ut *Θάνατος* in Euripidis Alcestide et idem Letum ap. Virg. Aen. VI, 277.

v. 18. *Qui siccis oculis — vidit*] Hoc Horatius, Bernhardyo iudice [1]), scripsisse videtur secundum Aeschyl. Sept. 693. Blomf.: *ξηροῖς ἀκλαίστοις ὄμμασιν*: ubi item notio inest mentis rigidissimae, furiae, quae numquam flecti possit in lacrimas. Nam *ξηρὰ ὄμματα* s. sicci oculi primum tribuuntur ei homini, qui dudum destitit a lacrimando; deinde ei qui alienissimus est a sensu suaviore et humaniore: est igitur homo, qui numquam potuerit lacrimas fundere. Cfr. Propert. I, 17, 11 sqq. Ita magnus Bentleius et Horatius optime conciliantur.

v. 19.

1) In cens. rec. Peerlk.: „nach Aeschylus Sept. 681. (693. B.) gearbeitet“.

v. 19. *Qui vidit mare turgidum*] Confert Wagnerus Hesiod. Th. 106: *πόντος — οἴδματι θύων*, et v. 131: *πέλαγος — οἴδματι θῦον*, sed propius accedit illud Aeschyli Pers. 108: *Ἔμαθον δ' εὐρυπόροιο θαλάσσης Πολιαινομένας πνεύματι λάβρῳ Ἑσορᾶν πόντιον ἄλσος*: qui locus haud scio an Horatio obversatus fuerit. Nam vidit prorsus est *ἔμαθεν ἐσορᾶν* i. e. sustinuit [1]), et mare turgidum Aeschylus ornatius descripsit: „Neptunium pratum vasti maris, violento impetu venti spumis incanescens“. Eadem metaphora Cicero in Arateis usus dixit: „Neptunia prata secantes“, et *θάλασσαν πολιαινομένην* imitatus est Catullus 61, 13: „Tortaque remigio spumis incanuit unda“. Quidni igitur credibile sit, eodem Horatium respexisse in eodem simili?

v. 25. *Audax omnia perpeti*] *γένος τὸ δεινὸν πάντα τλῆναι* i. e. *πάντολμον*. Sic Aeschylus Ag. 208. Herm. Agamemnoni ac potius omnibus mortalibus attribuit *τὸ παντότολμον φρονεῖν*, sic Pindarus fragm. 5. B. Herculi dedit *τὸ πάντολμον σθένος*, h. e. robur quidvis audens s. „audax omnia perpeti“.

v. 26. *ruit per vetitum nefas*] Per dictum est ut *διὰ δίκης ἰέναι, βαίνειν* (Soph. Ant. 738. Eur. O. 1361) „Es stürzt in den Abgrund, eilt ins Verderben auf dem Wege (mittelst) verbotenen Unrechts“. Cfr. Sat. I, 4, 30 sq.

v. 27. *Iapeti genus*] „Abkömmling des J.“ est Graecorum *γένος* (Hom. Od. XIV, 204. Eurip. Cycl. 104. Bacch. 986.) sive *τροφὴ* et *τροφαὶ* (Soph. O. R. 1.). Cfr. Catull. 61, 2. et Heindorf. ad S. I, 6, 12. (Valeri genus). De re monet Servius ad Virg. Ecl. VI, 42: „Prometheus post factos a se homines dicitur caelum ascendisse et adhibita ferula ad rotam Solis ignem furatus esse, quem hominibus indicavit“, secundum Hesiod. *Ἔρ.* 50 sqq., quem ipse citat (vid. infra vs. 30), et Aeschyl. Prom. 8 sqq.

v. 28. *fraude mala*] *κακῇ ἀπάτῃ, κακῷ δόλῳ*, Hom. Il. II, 114. IV, 339. Illud „mala“ autem *ἠθικῶς* dictum puta i. e. ad mores Promethei notandos. Frequentissimus est in hoc usu Graecanico Terentius: quo pertinent apud eum dativi, qui vocantur ethici, mihi, tibi al. Vid. Bernh. Synt. Gr. p. 84. et Vechn. Hellenol. I, 2, 6. p. 175 sqq. In hac igitur oratione morata non ignobile est Graecis vocabulum *κακὸς*, Latinis imitatoribus malus et improbus, quibus adiectis mali alicuius notio nobis moveatur. Nos qui iam longissime a simplicibus veterum moribus remoti sumus, talia facile supervacua esse

1) Vide Blomf. in Gloss. ad vs. 115.

opinamur, adeoque vix satis assequi possumus. Fortasse dixeris schlimm, arg, heillos. Plura suppeditabit Heindorf. ad S. I, 1, 77. (malos fures).

v. 30 sq. *macies et nova febrium Terris incubuit cohors*] Horatium in his Hesiodum et Sappho potissimum secutum esse docet Servii nota ad l. l.: „Ob Promethei furtum irati Dii duo mala immiserunt terris, febres, maciem et morbos, sicut et Sappho et Hesiodus (*Ἔρ.* 100 sq.) memorant:

Ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται·
Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα.

Quod tangit et Horatius dicens: Post ignem cet.“ Hesiodeis addas, quae deinceps sequuntur:

Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ
Αὐτόματοι φοιτῶσι κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι.

Sapphus locus, quem Servius non protulit, nunc deperditus est. Ceterum quod Graeci *σμῆνος* s. *ἑσμὸν κακῶν*, *νόσων* eleganter dicunt, eam nova ratione dixit Horatius cohortem. Nam ante eum nemo hoc nomen cohortis tali translatione usurpavit, quum in ea re agmen volgarius esset; nos similiter „Schwarm“. Vid. Blomf. ad Aeschyl. Pers. 133. et Schoene ad Eurip. Bacch. 705. et cfr. C. I, 35, 31.

v. 32. *necessitas Leti*] est Homeri *μοῖρα θανάτοιο*, quam Eurip. Hipp. 1388. *Ἄϊδον ἀνάγκαν* vocat. (Mitsch.).

v. 34. *vacuum aëra*] nove dictum prorsus ut Graecum *ἔρημος*. Verum iam vidit Muretus, Pindari loco prolato ex Ol. I, 6: *ἐρήμας δι' αἰθέρος*: „durch die öde, die haltlose Luft, die keine Stütze bietet“. Item Virg. G. III, 109.

v. 36. *Herculeus labor*] est dictio celebratissima et illustris figura Graecorum, qua primum intelligitur ipse Hercules, deinde eius laboriosa vita cogitatur. Quod enim Graeci poetae constanti usu „*βίη Ἡρακληείη*“ (Hom. Il. XI, 690. Od. XI, 601 alibi), „*ἰς Ἡρακλῆος*“ (Hes. Th. 950), „*βίη* et *σθένος Ἡρακλέος*“ (Pind. O. XI, 26. fr. 5. B.) pro ipsa persona dixerunt, id Horatius paululum variavit: „Es drang über den Acheron der ausduldende, mühevolle Herkules“. Sic prorsus hic locus explicandus videtur. Nam sordet et languet oratio, si omnia transferimus ad facinus: „Labor s. facinus Herculis periculosum penetravit usque ad Ach.“ Ut h. l. Peerlkampium, sic C. I, 23, 6. Bentleium decepit idem Hellenismus, de quo vid. Bernhardy. Synt. Gr. p. 52. Sic Propertium maxime et Virgilium constat more Graecorum usurpasse substantiva abstracta pro adiectivis, nec pauca id genus apud Horatium leguntur. Permulta

exempla congesserunt Vechnerus in Hellenol. II, 8 et Lambinus ad Hor. C. III, 5, 13.

v. 37. *Nil mortalibus arduum est*] Eleganter reddidit Graecorum proverbium *ὡς οὐδὲν μερόπεσσιν ἀμήχανον*. (Muret.). Hinc patet, id quod tota sententia confirmatur, verba ita coniungenda esse, ut arduum praedicati vicem sustineat. Quo quidem ipso conficitur, hanc unam lectionem arduum probari posse.

v. 40. *Iracunda fulmina*] Eadem hypallage adiectivi Pindarus non de Iovis quidem telo, ut Orellius opinatur, sed de Achillis hasta usus est Nem. VI, 55. B.: *Ἀχιλλεὺς — φαεννῆς υἱὸν εὖτ' ἐνάριξεν Ἀοῦς ἀκμᾷ Ἔγχεος ζακότοιο*. Vid. ad C. I, 1, 3.

Carm. I, 4.

Argumentum carminis vere Romanum est, non ex Graecis haustum, siquidem statim ab initio de Palilibus [1]) dicit, ad quae vs. 11. Faunus pertinet, eaque coniungit deinde cum Veneris festis diebus, quos vere incipiente „Latiae matresque nurusque“ cum pervigiliis illius deae agitabant [2]): sed Graecae doctrinae velut flosculis quibusdam idem satis exornavit. Nam Graecas notiones et metaphoras in eo sane plures deprehendas: unde tamen cavendum est, ne cum Mitscherlichio temere coniicias, „Graecum Horatio ante oculos fuisse exemplum, velut Siculi alicuius poetae, qui forte Aetnae aestuantis imaginem in veris descriptione memorasset“. Eo nulla ducunt vestigia, abhorretque ista, Alexandrinorum puta, ratio prorsus a consuetudine Horatiana.

v. 2. *Trahuntque machinae carinas*] Proprium in re navali verbum deducere commutavit Horatius cum verbo trahendi ad Graecum *ἕλκειν*, *καθέλκειν* accommodato, velut Anth. Pal. II, p. 284: *κυλίνδροις Ὁλκὰς ἀπ' ἠιόνων ἐς βυθὸν ἑλκομένη*. Dillenb.

v. 5 sq. *Iam Cytherea choros ducit* etc.] Ad sententiam illustrandam apposite conferunt Fragm. *τῶν Κυπρίων* [3]) ap. Athen. 15. p. 682, ubi idem chorus a Venere in Idam montem deducitur: *Νύμφαι καὶ Χάριτες, ἅμα δὲ χρυσῇ*

1) Palilia, Palis deae sollemnia, mense Aprili (d. XXI.) celebrabantur et pastores transiliendo ardentes stipulae acervos lustrabantur. Vid. Tibull. I, 1, 35. Ovid. Fast. IV, 727 sqq.

2) Ovid. Fast. IV, 123 sqq. Cfr. Lobeck. Aglaoph. p. 651. adn. o.

3) *Τὰ Κύπρια ἔπη*, quae Herodotus II, 117. novit, sed ab Homero quidem abiudicat, nunc Stasino Cyprio antiquissimo poetae cyclico tribuuntur, eorumque pars fuisse perhibetur Homericus ille Hymnus in Venerem.

Ἀφροδίτη, Καλὸν ἀείδουσαι κατ' ὄρος πολυπιδάκου Ἴδης, et ex Hom. Hymn. in Apoll. v. 194 sqq.:

Αὐτὰρ ἐΰπλόκαμοι Χάριτες καὶ ἐΰφρονες Ὧραι
Ἁρμονίη θ' Ἥβη τε Διὸς θυγάτηρ τ' Ἀφροδίτη
ὀρχεῦντ' ἀλλήλων ἐπὶ καρπῷ χεῖρας ἔχουσαι.

Cytherea Venus, *Κυθέρεια Ἀφροδίτη*, sic iunctim hodie rarissime, et inter Graecos Romanosque apud recentiores dumtaxat invenitur, ut apud Musaeum v. 32 et Arnobium IV, 24: sed quum referant Grammatici in epithetis *Ἀφροδίτης* etiam illud *κυθέρεια*, et simile certe sit in Hymno Homerico in Venerem 1: *Ἔργα πολυχρύσου Ἀφροδίτης Κύπριδος*, vel apud Theogn. 1386: *Κυπρογενὲς Κυθέρεια*: eam iuncturam Critici, iudice Ruhnkenio in Epist. Crit. I. p. 51, falso suspectam habuisse videntur. Ceterum de vocis *Κυθέρεια* originatione varia veteribus excogitata sunt inepte, vid. Muetzell. de Em. Theog. Hesiod. p. 420.

v. 6. *Iunctaeque Nymphis Gratiae*] *Συζυγίαι Νύμφαις Χάριτες*: quae sic proprie *συζυγίαι* s. nexu suavi copulatae vocantur ab Euripide in Hipp. 1147. — *Gratiae decentes*] Fulvius Ursinus comparat Sapph. fr. 50 Neue: *Λεῦτε νῦν, ἅβραι Χάριτες* κτλ. Hinc ipsa Venus I, 18. decens (*χαρίεσσα*) est, quum comites eius sint „decentes Gratiae“ (anmuthig, liebreizend).

v. 7. *Alterno terram quatiunt pede*] Callim. Hymn. in Del. 306: *Αἱ δὲ ποδὶ πλήσσουσι χορίτιδες ἀσφαλὲς οὖδας.* Wagner.

— *Cyclopum*] Iovi fulmina cudunt, non Homerici quidem, sed Hesiodei illi, Caeli et Terrae filii, Theog. 140:

Βρόντης τε Στερόπης τε καὶ Ἄργης ὀβριμόθυμος,
οἳ Ζηνὶ βροντήν τ' ἔδοσαν τεῦξάν τε κεραυνόν.

Cfr. Apoll. Argon. I, 728.

v. 8. *urit officinas*] Est prorsus Graecorum *φλέγει*, *ἐπιφλέγει*. Eurip. Troad. 308: *φῶς φέρε, — φλέγω λαμπάσι τόδ' ἱερόν* h. e. ignem propere affer, facibus hoc templum collustrabo. Cfr. eiusd. Phoen. 258, ubi Valcken., et Aeschyl. Sept. 509, ubi Blomf. et Abresch. consulendi sunt, et Bernhardy. Synt. Gr. p. 110 et 342 ibique adnot. 3. Simile est Virgilianum illud adolere aram, flammis adolere penates (in Opferdampf versetzen). Vid. Huschk. Anal. crit. p. 339. Sic h. l. Vulcanus, Veneris maritus laboriosus operisque sui studio ardens (Virg. A. I, 423), graves Cyclopum officinas urit, i. e. replet flammis, ita ut splendeant: „er setzt der Cyklopen dumpferdröhnende Werkstätten in Feuer und Flammen“.

v. 9. *caput impedire myrto*] Hoc est: caput corona myrtea eaque satis copiosa, tamquam mole aliqua, vincire: „reichlich umwinden.“ Est prorsus Graecanica ratio, non Romana, *πυκάζεσθαι στεφάνοις* sub dei adventum [1]). De verbo *πυκάζειν* vid. Blomf. Gloss. ad Aeschyl. Sept. 137, et Eurip. Alc. 812 ibique Wuestem., de re autem Schoene ad Eurip. Bacch. p. 5 et ad vs. 108 sqq. et eiusdem libell. de personarum in Eurip. Bacch. habitu scenico c. IX sq.

v. 13 sq. *Mors pulsat pede*] Ex communi Graecorum opinione intelligendum: Fores concutiuntur et aperiuntur, quoniam adventante deo omnia contremiscunt et patefactum aditum praebent. Ita Mors h. l. deus est tam formidabilis, ut ei contremiscant fores et aperiantur nulloque impedimento ipse intrare possit. Callimachi locum Hym. in Apoll. 3:

Καὶ δή που τὰ θύρετρα καλῷ ποδὶ Φοῖβος ἀράσσει

Horatio admovit iam doctissimus Heinrich. Obss. in Auctt. Vet. P. I. p. 24. Cfr. praeterea Theocr. II, 6 et eiusdem Idyllii v. 160. Quod autem dixit „aequo pulsat pede pauperum tabernas Regumque turres“, solitas in hac re Graecorum phrases respexit. Sic enim loquuntur illi: *κοινὸς ᾅδης, κοινὸς θάνατος.* Pindarus N. VII, 30. B.: *ἀλλὰ κοινὸν γὰρ ἔρχεται Κῦμ' Ἄϊδα*: paulo ante dixerat v. 19: *ἀφνεὸς πενιχρός τε θάνατον πάρα Θαμὰ νέονται*, h. e. „Sed communis venit fluctus Orci; dives pauperque ad mortem una tendunt“: unde huius loci sententia Lambino expressa videtur. Equidem non repugno, verum in re tam communi nihil certi liceat affirmare. Et eodem iure haec ex Euripidis Alc. v. 798 repetere possum, ubi Hercules iterum iterumque inculcat illud: *βροτοῖς ἅπασι καθανεῖν ὀφείλεται* (cf. A. P. 63), deinde hanc subiungit sententiam vs. 815: *ὄντας δὲ θνητοὺς θνητὰ καὶ φρονεῖν χρεών*: quae certe magis respondent iis, quae iam sequuntur.

v. 15. *Vitae summa brevis spem nos vetat inchoare longam*] Nam spes longa eadem est, quae sera, longinqua, quae in longinquum extenditur, Graecorum *εὐρεῖαι, μακραὶ ἐλπίδες* (v. Bentl. ad A. P. 172), eandemque sententiam C. IV, 7, 7 ita scripsit Hor.: „Immortalia ne speres“, in his procul dubio secutus Euripidem.

---

1) Ita memini Magnum Bernhardyum quondam, quum Seminarii philologici exercitationes moderaretur, interpretari, cui etiam in sequentibus Graecanicam illam verbi pulsat et fabularum Manium explicationem debeo, ut optima quaeque in primis hisce carminibus eidem auctori gravissimo accepta refero.

v. 16. *premet nox*] Homericum illud ἐρεβεννῇ νυκτὶ καλύπτειν (Il. XIII, 425). Alibi Graeci mortem vocant μακρὰν νύκτα, „perennem noctem“, (Anth. Gr. I, p. 213). — *Fabulaeque Manes*] Sunt Manes, de quibus multa iactant et confabulantur homines in utramque partem, ut neutris contingat aut tollere aut confirmare eos: sunt πολύμυθοι, πολυθρύλλητοι. Is homo qui argumentum fabulae vel sermonis fit, recte dicitur fabula (Epod. 11, 8) vel sermo, vid. Nic. Heins. ad Ovid. Amor. I, 33, 36 et Oudendorp. ad Appul. Metam. II. p. 119: sed in eo Horatius a consuetudine Latini sermonis recessit, quod licentia quadam lyrica primus ausus est pluralem numerum (fabulae) ita ponere ad exemplum Graecorum: μῦθοι, λόγοι, ἀνθρώπων φάτεις, vid. Interpretes ad Eurip. Hipp. 197, ad Callim. epigr. 14, 3, ad Pind. P. III, 112. B. Vertas igitur: „und die Fabelgebilde, die Manen“.

v. 17. *domus exilis Plutonia*] Poeta quum in antecedentibus fabulas Manes memoravisset, vix mihi dubitandum videtur, quin iam in iis, quae excipiunt illa, domum exilem Plutoniam de propria Umbrarum sede, de Orco intellexerit, Graecorum persuasionem secutus, non de parvulo et pauperculo sepulcro — quae ipsorum Romanorum opinio erat putantium animas defunctas versari iuxta sepulcra [1]). Domus Plutonia est igitur prorsus Homericum illud δόμος Ἄϊδος, δῶμ' Ἀΐδαο; quae quoniam repleta est umbris exilibus, h. e. corpore nervis sanguine carentibus, ipsa quoque exilis recte vocari potest. Res notissima ex Homeri Necyia v. 219: οὐ γὰρ ἔτι σάρκας τε καὶ ὀστέα ἶνες ἔχουσιν. Hinc νεκύων ἀμενηνὰ κάρηνα — σκιῇ εἰκελα ἠ καὶ ὀνείρῳ (Od. X, 536. XI, 207) et ἀμαυροὶ νέκυες, Sapph. loco iam laudando.

— *quo simul mearis* etc.] Si ad Graecum ullum exemplum spectavit, certe non Theognidis vs. 973 sqq. fuit, ab Orellio citati, sed fortasse Sapphus fragmentum, 19. Neue., 69. Schneidew. p. 315, hoc:

Κατθανοῖσα δὲ [2]) κείσεαι οὐδ' ἔτι τις μναμοσύνα σέθεν
ἔσσετ' οὐδέποτ' εἰς ὕστερον· οὐ γὰρ πεδέχεις βρόδων [3])

1) Qua sepulcri et inferorum confusione apud veteres poetas, Romanos praesertim, nihil frequentius est, sed mire tamen res Interpretes turbavit. Vid. Hertzberg. ad Prop. IV, 11, 1 et eiusd. libell. de Diis Patriis I, 1. p. 6.

2) Opponuntur haec praegressis, quorum haec fere fuerit sententia: „Ut nunc fortunata habeare, at mortua iacebis oblivione obruta“ Schn. Alloquitur autem poetria mulierem musica arte non eruditam et suae laudi vitaeque fortasse obtrectantem, quasi ea nunc ipsum adsit. Hinc praesens tempus πεδέχεις, i. e. μετέχεις, explicandum.

3) i. e. ῥόδων.

τῶν ἐκ Πιερίας, ἀλλ' ἀφανὴς κὴν Ἀΐδα δόμοις
φοιτάσεις πεδ' ἀμαυρῶν νεκύων ἐκπεποταμένα [1]).

v. 19. *tenerum Lycidan*] Vid. Exc. II. —

v. 20. *tepebunt*] Tepere-viro est Graecum θάλπεσθαι, ἐνθάλπεσθαι ἔρωτι, de verecundo amore puellarum, quae rubore tantum atque sinu leniter percusso et palpitante amorem suum ostendunt: „dem bald auch der Jungfrauen Busen warm sich hebend entgegenschlagen werden.“

Carm. I, 7.

De argumento carminis et Graecarum urbium nominibus Godofredus Bernhardy in censura ed. Orellianae ita universe expedit: „Horaz nennt zur Einleitung diejenigen Städte, welche von der Poesie gefeiert worden, und zwar um den Ruhm Tiburs (21. Tiburis umbra tui) auf den Gipfel zu erheben; die wahre Tendenz aber ist, die sittliche Haltung des augustischen Zeitraumes, die innere Zerfallenheit und Characterlosigkeit (tristia bei Plancus, maestus bei Dellius) mit sicherem Takte auch hier zu bekämpfen. Cfr. II, 3.“

v. 1. *Mytilenen*] Μυτιλήνην scribendum esse, non Μιτυλήνην, docuit iam Wesseling. ad Herod. I, 160. — De situ urbis pulcherrimae vid. Muret. V. L. IX, 16. Affluebant autem Rhodus et Mytilene eruditissimis hominibus liberalissimisque studiis: hinc geminae illae „exulantium eruditorum sedes“, ut ait Cicero ad Fam. IV, 7, 9.

v. 2. *Epheson — Corinthum*] Geminae civitates ipsae quoque pulchritudine et amoenitate clarissimae: quarum alteram „Asiae lumen“ dicunt (Strab. XIV. p. 641. cll. Plin. N. H. V, 29, 31) vocatque Antipater Sid. in Anth. Gr. II. p. 16: θοῶν βασιλείαν Ἰώνων τὰν δορὶ καὶ μούσαις αἰνυτάταν, hanc vero Ἑλλάδος ἄστρον vocat Polystr. in Anth. Gr. T. II. p. 1. (Mitsch. in Anal.) — *bimaris*] quia Isthmus διθάλασσος, vel, ut quidam malunt, ἀμφιθάλασσος, ἀμφίαλος (Pind. O. VII, 33. XIII, 39. cll. Xenoph. Hell. IV, 2, 13). Euripides vocat in Troad. 1097: δίπορον κορυφὰν Ἰσθμιον. Cfr. Muret. V. L. I, 7.

v. 3 sq. Iam commemorat loca, quae non solum sacris deorum festis augustissima, sed eadem situs formâ ac salubritate celeberrima erant. Laudatur inprimis viriditas agri Thebani, de quo Dicaearch. Vit. Graec. p. 191:

1) H. e.: Sed obscura etiam per Ditis domos inter exiles umbras errabis vecors. Schneidew.

χλωρὰν ἔχουσα τὴν πρόσοψιν. Τέμπη autem elegantissime describuntur a Callim. fr. 32. Bl. et ab Aeliano V. H. III, 1.

v. 5. *Sunt quibus est*] Haec formula ex Graeco expressa et ὑφ' ἓν accipienda (ἔστιν, εἰσὶν οἷς, Manche, vid. ad C. I, 1, 3), cui opponitur infra alius aliquis, qui plurimus erit in Iunonis honorem, et mox me, transitum nobis parat ad unum omnium difficillimum locum:

v. 7 sqq. *Undique decerptam fronti praeponere olivam.*
Plurimus in Iunonis honorem
Aptum dicet equis Argos ditesque Mycenas.]

Quum Interpretum curae me omnino non tangant, nisi ubi Graecismi ratio habenda sit, hic mihi satis erit dixisse, id quod gravissimum est, eos nobis nondum persuasisse, hoc praeponere fronti olivam pro eo, quod est „praecingi corona oleaginea", et multo minus illud plurimus dicit pro eo, quod est „plurimi dicunt", Latine dictum esse aut potuisse dici [1]). Quae quum ita sint, quum in vs. 7. haec una fere optio detur, utrum Magni Bentleii explicatio „ex argumento undiquaque exhausto coronam sibi poeticam quaerere" amplectenda, an cum Godofr. Bernhardyo sit interpretandum: Omnem copiam fabularum de oliva illa per Minervam creata, quas velut flosculos quosdam poeticos undique decerpserunt, statim ab initio carminis perpetui ponunt [2]): huius sententiae accedere eo minus dubito, quum praesertim, praeter cetera quae mitto [3]), ne illud quidem constet, quod Bentleius pro gravissimo suae interpretationis

1) Praeter ceteros Robertus Ungerus De Valgii Poemn. p. 362 seqq. multus est in his versibus undique collustrandis, sed ne longissima quidem demonstratione ea quae dixi mihi probare potuit, quamquam mira doctrina usus fere omnia cum pulvisculo exhausit. Profert quidem ex Ovid. de A. A. lib. I, 734. locum, ubi scriptum sit in libro Palatino: „nec turpe putaris Palliolum nitidis praeposuisse comis": sed consensus Codd. ibi alteram lectionem imposuisse tuetur, et nusquam simile exemplum exstat nec in Latinitate nec, ut mox videbimus, in Graecitate. Quod vero illud „plurimus dicit" pro „plurimi dicunt" nobis probare conatus est, in ea re prorsus et oleum et operam perdidit, quoniam id genus exempla eo referenda sunt, quo infra revocabimus.

2) Siquidem eius explicationem probe intellexi. Ita enim ille in censura editionis Orellianae: Diese Auffassung findet sich mit Gesner's einsichtiger Kritik über die Bentleysche Note nicht sonderlich ab, auch abgesehen von dem verkünstelten undique decerptam: während im Zusammenhange des Ganzen vielmehr die mythenreiche Olive an der Stirn eines zur Ehre Athens gesungenen Werkes prangen muss.

3) Vid. Gesnerum a Bernhardyo laudatum et Peerlkampium ad h. l.

tionis fundamento posuit, ita locutos esse Graecos: παραθέσθαι στέφανον ταῖς κόμαις. Comparaverat enim Bentl. Sapphus fragm. 44. Neue., 67. Schneidew.: Σὺ δὲ στεφάνοις [1]), ὦ Λίκα [2]), παρθέσθ' ἐρατυῖς φόβαισιν. At hoc ipsum verbum παρατίθεσθαι hodie VV. DD. ex Sapphus loco expulerunt, substituto pro eo περθέσθ' i. e. περιθέσθαι. Nam coronae comis τίθενται, ἐπιτίθενται, ἀμφιτίθενται, περιτίθενται, et sic sexcenties: παρατεθεῖσαι cogitari non possunt [3]). Quodsi tu tutius ibis cum Magno Bernhardyo, undique decerptam Graecorum more modoque de flosculis illis decerptis ex prato poeseos s. Musarum (v. Muret. V. L. VIII, 1 et Valcken. in Eurip. Hipp. 73. cll. C. I, 26, 6. et Cic. p. Sest. 56. §. 119.), fronti autem sic proprie de fronte libri dictum esse intelliges ex Ovid. Trist. I, 1, 8 sqq. et I, 7, 33:

Hos quoque sex versus, in prima fronte libelli
Si praeponendos esse putabis, habe.

Iam vero quae sequuntur verba Plurimus in Iunonis honorem, Aptum dicet equis Argos etc. eiusdem Bernhardyi vestigiis primis insistens sic interpretor „Alius aliquis, qui plurimus feretur in Iunonis praedicationem, dicet". Ita explico, uti apparet, ex Graecismo, qui certe hic mihi pluris est quam multae illae ac variae Interpretum opinationes; siquidem Horatius in primo Carminum libro fere totus pendet e Graecis. Sic enim Graeci loquuntur: πολὺς vel πλείων καὶ πλείων ῥεῖ ὁ ποταμός, deinde πολὺς λέγω et πολὺς ὑμνοῦμαι. Aeschyl. Sept. 5, ubi vid. Blomf., Callim. fr. 115. Bernh. Synt. p. 334. Idem. Eratosth. p. 188. Krüger. Gr. §. 57, 5, 1. Itemque Latini interdum per Hellenismum protulerunt multus et plurimus, „intensam vim et studium notantes". Vid. Vechn. Hellenol. p. 417, cuius exemplis addas Ovid. M. XI, 562. Trist. IV, 10, 128. Am. I, 15, 38: „in toto plurimus orbe legar". Et sic „plurimus in honore" (quae Oudendorpii et Cuninghami emendatio est, probata Peerlkampio) Graece sane esset πλεῖστος ὢν ἐν τῷ ἐπαίνῳ: sed stat antiqua lectio, videturque Horatius praetulisse Graecorum imaginem a flumine ductam, quam et alibi secutus est. Eurip. Hipp. 443: Κύπρις γὰρ οὐ φορητόν, ἢν πολλὴ (i. e. multa, tota, nimia) ῥυῇ, sc. ἐς βροτῶν γένος: cuius versus memor Horatius scripsit C. I, 19, 9: „in me tota ruens Venus". Phocyl. 181: Μηδ' ἐς ἔρωτα γυναικὸς ἅπας ῥεύσῃς. Sic porro de hac ipsa re, de

1) Accusativus Aeolicus, cum infinitivo constructus, qui ex veteris sermonis consuetudine imperativi vicem implet.

2) Est id ὑποκοριστικὸν nominis *Μναισίκα* (fr. 66), quod Ovidio Mnais est. Schneidew.

3) Vid. Neue. p. 65.

qua agitur, *πολὺς ῥέω*: Demosth. de Cor. p. 272. R. ubi orator Philippi Python Byzantius, cui solus Athenis obloqui poterat Demosthenes, *θρασυνόμενος καὶ πολὺς ῥέων* dixisse dicitur, hoc est, multus fluens, ut ipse Horatius Sat. I, 7, 28. (vid. Bentl.) Latine reddidit. Quod igitur Noster h. l. novavit, hoc unum est, quod pro eo, quod est „plurimus fluens", breviter admodum ac simpliciter scripsit plurimus in Iunonis honorem, ut alias Graeci *δεινότατος ἐς* (Eurip. Andr. 159); nec dubitandum, quin in ea quoque re feliciter audax fuerit: *πλεῖστος ῥυεὶς ἐς κλυτὰς τιμὰς* s. *ἐς ἐπαίνους* (in honorem, vid. C. I, 26, 10) *Ἥρας*, wer sich mit mächtigem Redefluss verbreitet über den Ehrenpreis der Juno, vel, ut Bernhardyus mavult, „wer auf der Juno Ruhm seine Kraft setzt".

Reliquum est, ut de Graecis poetis, quos Horatius cogitaverit, paucis dicendum videatur. Quamquam enim de certis carminibus in Athenarum et Argorum laudem compositis nihil iam restat: nobilissimas tamen Graeciae urbes suos invenisse laudatores — sive *ἐγκώμια* earum composuerunt, sive *ἐν παρόδῳ* earum meminerunt, ut Choerilus in Persicis — et satis credibile est, et Athenas certe a poetis popularibus cantatas esse testantur Athenaeus VI, 229. E. et Pindarus fr. 46. B.: *Αἵ τε λιπαραὶ καὶ ἀοίδιμοι, Ἑλλάδος ἔρεισμα, Ἀθῆναι*, h. l. Et splendidae et carmine celebres, Graeciae columen, Athenae.

v. 9 sq. *Argos — Mycenas — Lacedaemon*] Has ipsa Iuno commemorat apud Homerum urbes sibi carissimas et tanquam domicilia sua, Il. IV, 51:

Ἥιοι ἐμοὶ τρεῖς μὲν πολὺ φίλταταί εἰσι πόληες
Ἄργος τε Σπάρτη τε καὶ εὐρυάγυια Μυκήνη. Cfr. Pind. N. 10, 2.

— *aptum equis Argos*] Ex Homericis epithetis *Ἄργος ἱππόβοτον*, *ἱπποτρόφον*, quae constanter servarunt Pindarus Isth. VI, 17. Nem. X, 41. [1]) et Euripides Iph. in T. 700. Suppl. 365. Trach. 1087. Eiusque rei laudem Argivis Horatii etiam aetate constitisse suam, quum gravissimi auctores sint Strabo IX. p. 388. et Gabius Bassus ap. Gellium III, 9, perperam Lübkerus eam Thessalicis Argis transscribendam esse Wachsmuthio Graec. Antiq. I, p. 38. credit. Vid. Unger. l. l. p. 374 seqq.

— *ditesque Mycenas*] Haec quoque ex Hom. Il. VII, 180: *βασιλῆα πολυχρύσοιο Μυκήνης* [2]). Horatii quidem temporibus iam diu disturbatas fuisse „Agamemnonias Mycenas" inter omnes constat (Ovid. M. 15, 426 sqq.); sed ita iacuerunt illae, ut tamen „magnarum rerum magna sepulcra" manerent (Paus. II, 16, 5. p. 271): ad quae pertinent Horatii verba.

1) Ungerus l. l. p. 381 seqq nobis satis probavit, Horatium hoc dicere: „Mihi Tibur placet, quod tantum a Spartae patientia et nimia frugalitate abest, quantum a Larissae opulentia et luxuria". Nam ut Larissa non solum opima (*ἐριβῶλαξ*) et ditissima (*εὐτυχεστάτη*), sed etiam delicata audivit (*πολυτελέστατοι, εὐτράπεζοι, πολυφάγοι Θετταλοί*): sic nihil fuit Spartanis parcius et frugalius (Nep. Ag. 7, 4. Alc. 11, 4).

2) Ubi Faesi: *ἀργεστής*, sofern der Südwind die Luft besonders hell und durchsichtig macht, daher auch *Λευκόνοτος*, albus Notus.

3) „Also, fliehend Grames Uebermass, — bekränze dich und trink mit uns! Ich weiss gewiss, dein jetziges Hinstarren, Freund, und alle Runzeln deiner Stirn vertreiben bald des Bechers überwallende Begeisterungen". Ita Bothius vertit bene sane atque eleganter, sed melius tamen poeta Graecus, qui praeclaram metaphoram suam optime pertractavit, quod, quum *πίτυλος σκύφου* intulisset, etiam *ἐμπεσὼν* et *μεθορμιεῖ σε* dixit. Horatius ipsa sententia contentus omnem ornatum detraxit, quum iam aliam a Pindaro mutuatus esset imaginem.

v. 10. *patiens Lacedaemon*] est non tam *ταλασίφρων*, *πολύτλας*, *πολυτλήμων*, quae nota de Ulixis virtute Homeri eademque Nostri Epist. I, 7, 40. praedicatio est, quam victus tenuitate et duritie toleranda insignis [1]).

v. 11. *Larissae campus opimae*] Homerum secutus est, qui *Φθίην* et *Λάρισσαν ἐριβώλακα* dixit (Il. IX, 479. II, 841. XVII, 301).

v. 15 sqq. *Albus Notus*] Homerus *ἀργεστὴν* appellat ob eandem causam, Il. XI, 305: *ὡς ὁπότε νέφεα Ζέφυρος στυφελίξῃ*
Ἀργεστᾶο Νότοιο [2]), *βαθείῃ λαίλαπι τύπτων.*
Sententiae formam Lambinus ex Pindaro Pyth. III, 188 (104. B.) expressam putat, ubi poeta, postquam ipse quoque praecepit illud: fortuna secunda uti decere, ubi quis eam a diis nactus sit, ita pergit dicere: *ἄλλοτε δ' ἀλλοῖαι πνοιαὶ Ὑψιπετᾶν ἀνέμων.* Ipsam autem sententiam „Sic tu sapiens finire memento tristitiam vitaeque labores, molli, Plance, mero" fortasse debet Euripidi, Alc. 810 sqq. ubi Hercules item suadet: *Οὐκοῦν τὴν ἄγαν λύπην ἀφεὶς Πιεῖ μεθ' ἡμῶν — στεφάνοις πυκασθείς; Καὶ σάφ' οἶδ', ὅθ' οὕνεκα Τοῦ νῦν σκυθρωποῦ καὶ συνεστῶτος φρενῶν Μεθορμιεῖ σε πίτυλος ἐμπεσὼν σκύφου* [3]). Cfr. ad C. I, 4, 13.

v. 19. *Molli mero*] Ut Graeci *οἶνον μαλακὸν σκληρῷ* opponebant. Orell.

v. 21 sq. *Teucer Salamina patremque Quum fugeret*] Audies ipsum haec commemorantem apud Eurip. in Hel. 86 sqq. et 146 sqq. vs. 28 sq.

v. 23. *Tempora populea fertur vinxisse corona*] Quoniam Graeci homines, qui itinera faciebant, sacrificabant τῷ ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ (Xenoph. Anab. IV, 8, 25. VI, 2, 25; 5, 24), ipsi quoque advenae et vago, populea fronde sive corona, eius insigni, ornati. Cfr. Theocr. II, 121. Unger. de Valg. p. 370 sq.

v. 30. *peioraque passi*] Homerica dictio et consolatio est, Od. XII, 208, ubi Ulixes sociis:

Ὦ φίλοι, οὐ γάρ πω τι κακῶν ἀδαήμονές εἰμεν.

et XX, 21, ubi sibimet ipse: τέτλαθι δὴ κραδίη, Καὶ κύντερον ἄλλο ποτ' ἔτλης. Cfr. Virg. A. I, 198. Ovid. Tr. V, 11, 7.

Carm. I, 9.

v. 1—8. *Vides, ut — gelu Flumina constiterint acuto.*
Dissolve frigus ligna super foco
Large reponens atque benignius
Deprome — — merum.] Imitatus est in his ac potius expressit, iisdem fere verbis eodemque metro usus, Horatius Alcaei σκόλιον ap. Athen. X, 430. A., Fragm. 27. Matth., fr. 27. Schneidew. p. 273:

Ὕει μὲν ὁ Ζεύς, ἐκ δ' ὀρανῶ [1]) μέγας
Χειμών, πεπάγασιν δ' ὕδάτων ῥοαί.
— — — — —
— — — —
Κάββαλε [2]) τὸν χειμῶν', ἐπὶ μὲν τιθεὶς
Πῦρ, ἐν δὲ κίρναις [3]) οἶνον ἀφειδέως
Μελιχρὸν, αὐτὰρ ἀμφὶ κόρσᾳ
Μαλθακὸν ἀμφι[τίθει] [4]) γνόφαλλον [5]).

Ex quibus versibus Horatium suos composuisse notarunt iam Muretus, Lambinus, Stephanus ad Anacr. p. 163, R. Bentleius; eiusdemque carminis Alcaici initium aperte reddidit etiam Epod. 13, 1 sq.:

1) h. e. οὐρανοῦ.
2) „Multo fortius loquitur Alcaeus: prosterne quasi frigus, quum Horatius dissolvendi contentus sit verbo". (Wensch.).
3) Forma Aeolica pro ἐγκιρνὰς δέ.
4) Supplent viri docti ἀμφιτίθει, ἀμφιτίθεις, ἀμφιβαλών.
5) Aeolice pro γνάφαλλον h. e. tomentum, mollis pulvinus, ein Kissen.

Horrida tempestas coelum contraxit et imbres
Nivesque deducunt Iovem [1]) etc.

v. 3 sq. *gelu acuto*] Adrianus Turnebus Adv. XV, 26 notavit, acutum dici Graeco more pro acri et vehementi, quod ὀξὺ denotat. Sic Pind. Pyth. I, 39: χιόνος ὀξείας. Similiter Apoll. I, 1027: ὀξείῃ ῥιπῇ πυρός. Wagn. Proprie igitur dictum, ut acri C. I, 12, 1.

v. 8. *O Thaliarche*] Graecum Thaliarchi nomen quasi proprium vel elegit vel ipse confinxit Horatius. Vid. Exc. II.

— *diota*] ὁ δίωτος στάμνος = ἀμφορεύς (Moeris. p. 44); non διώτης, nec διώτης Graece dicitur (vid. Bentl.). „Amphora duarum aurium, id est, ansarum". (Lamb.).

v. 9. *Permitte divis cetera*] Iudice Iacobsio Animadvv. in Anth. I. p. 159 sumptum hoc ex Archil. fragm. 32. Lieb., 49. Schneidew.: Τοῖς θεοῖς τίθει τὰ πάντα. Sed eadem Euripides, gravissimus Horatio sententiarum auctor, ita scripsit in Alc. 808: (εὔφραινε σαυτὸν, πῖνε·) τὰ δ' ἄλλ' ἔασον ταῦτα, et in Cress. fragm.: τὰ δ' ἄλλα χαίροι κύλικος ἑρπούσης κύκλῳ. Accedit, id quod magnum est in re ancipiti momentum, quod ex eodem fonte videntur etiam fluxisse quae infra vs. 13 seqq. leguntur.

v. 11. *ventos Deproeliantes*] Hom. Il. XVI, 765: Ὡς δ' Εὖρός τε Νότος τ' ἐριδαίνετον ἀλλήλοϊν. Wagn.

v. 13. *Quid sit futurum cras, fuge quaerere et*
Quem Fors dierum cunque dabit, lucro
Appone, nec dulces amores
Sperne puer.] Est sententia Euripidea, si quid video, ex Alcestide expressa, vs. 804 seqq.:

— — Τὸν καθ' ἡμέραν
βίον λογίζου σὸν, τὰ δ' ἄλλα τῆς τύχης.
τίμα δὲ καὶ τὴν πλεῖστον ἡδίστην θεῶν
Κύπριν βροτοῖσιν.

Eandem sententiam manifestius ac plenius depromptam ex Herculis verbis ap. Eurip. vs. 798 seqq. mus urbanus propinat agresti Sat. II, 6, 93 seqq., eademque usque recurrit apud Nostrum: C. II, 16, 25 sq. III, 29, 32 sqq. alibi.

1) Utrumque locum cum Alcaeo accuratius comparavit Wenschius, Prorector Vitebergensis in Progr. Schol. an. 1829. p. 8 seqq. atque ita quidem, ut fere in omnibus priores detulerit Alcaeo.

Cfr. praeterea Pindari fr. 88, 1. B.: *χρῆν μὲν κατὰ καιρὸν ἐρώτων ὀρέπεσθαι, θυμὲ, σὺν ἁλικίᾳ.*

v. 15. *dulces amores*] Graecis *γλυκεῖα* vel *ἡδεῖα Κύπρις, ἔρως γλυκὺς* v. *ἁδύς* (Theocr. 1, 95. Eurip. l. l. Pind. O. 6, 57. Bion 7, 5).

v. 17. *virenti*] Solita apud Graecos imagine, ut *χλοερὰ μέλεα, γόνυ χλωρὸν, χλωρὸν αἷμα* (Theocr. 27, 66. 14, 70. Soph. Trach. 1055). Hinc Chloris dicta ratioque habita Thaliarchi nominis (*θαλίας ἀρχός*). Cfr. Epod. 13, 4 et Excurs. II.

v. 19. *lenes susurri*] *ψιθυρίσματα* = *ὀαρισμοί* (Theocr. 27, 67).

Carm. I, 12.

v. 1 sqq. *Quem virum aut heroa lyra vel acri*
Tibia sumis celebrare, Clio?
Quem deum?] „Haec a Pindaro sumpsit". Porphyrio. Idem notarunt Henricus Stephanus ad Anacr. p. 164, Muretus, Lambinus alii. Est sane introitus sublimis ad Pindari exemplum expressus ex Olymp. 2 init.:

Ἀναξιφόρμιγγες ὕμνοι,
Τίνα θεόν, τίν' ἥρωα, τίνα ἄνδρα κελαδήσομεν;

Quem locum Horatius imitatus est inverso ordine, mox proprium impetum secuturus. Vid. Orell. in Exc. et Bernhardyi R. L. ed. alt. not. 20 [1]).

v. 1. *acri tibia*] *αὐλῷ λιγυρῷ, λιγυηχεῖ.* Laudat hoc *ἐπίθετον* ut proprie dictum Quintil. 8, 2, 9.

v. 2. *sumis celebrare*] Hic infinitivi usus vere Graecanicus putandus. Talia sunt apud Horatium Epod. 11, 3: Expetit me urere. C. I, 2, 7: pecus egit visere montes. C. I, 26, 2: tristitiam tradam portare ventis, et pauca alia: non C. I, 23, 10: te frangere persequor, nec C. I, 15, 27: furit te reperire. Vid. Exc. IV, 4.

v. 3. *iocosa imago*] Imago est propria in hac re universae Latinitatis vox (Varro r. r. 3, 16, 12. Cic. Tusc. 3, 2, 3), quamquam Graeci *ἠχὼ* similiter *εἰκόνα στομάτων* vocant (Anal. Br. II. p. 95). Cfr. C. I, 20, 8.

1) Quare haud scio an iniuria eum reprehenderit Boeckhius l. l.: „Ut Horatii carmen, ait, arte factum est, Pindaricum vero quamvis artificiosum naturae debetur, ita hoc quoque Pindarus rectius et rei convenientius instituit, quod a deo incipiens per heroem ad hominem descendit".

v. 7—12. *Unde vocalem Orphea* etc.] Digressio vere lyrica ac prope Pindarica, quamquam nihil ab eo mutuatus est nec ab Orpheo Argon. 259 sqq. aut ab Apoll. Rhod. I, 26 sqq.

v. 13. *Quid prius dicam solitis parentis Laudibus?*] A Iove ad Pindari exemplum rite exorsus ad eius liberos transit: nam ille deorum maximus — *πατὴρ* s. *ἀνὰξ ἀνδρῶν τε θεῶν τε* (Hom.), *πάντων μέγιστος, Ζεὺς ὕψιστος, πανυπέρτατος* (Hesiod. Theog. 47 sqq. Aeschyl. Choeph. 202. Callim. H. in Iov. 91) — et Musarum principium: Hes. l. l., Alcmanis fragm. 5. Schn.: *ἐγὼ δ' ἀείσομαι ἐκ Διὸς ἀρχόμενος*, Arati *φαινομένων* initio: *Ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα.* Sed haud scio an praeter ceteros inspiciendus sit Pindarus, qui Nem. II. persimili initio usus est: *Ὅθενπερ καὶ Ὁμηρίδαι — — Ἄρχονται, Διὸς ἐκ προοιμίου.* Loco supra laudato Ol. II, 3 simplicius Pindarus: *ἦτοι Πίσα μὲν Διός.* Vide omnino Quint. X, 1, 546 et Boeckh. ad Pind. l. l. Nem. II, 1. p. 362.

v. 20: *Pallas*] Horatio a Iove proxima, eademque Graecis in deorum concilio, Pind. fr. 112. B.: — *ἄγχιστα δεξιὰν κατὰ χεῖρα πατρὸς Ἴζεαι.* Vid. Spanhem. ad Callim. H. Apoll. 29.

v. 22. *Virgo*] Graecis *Κόρη, Παρθένος* absolute dicta Diana, Callim. H. in eandem vs. 6. (Mitsch.). — *saevis inimica belluis*] *Ἄρτεμις ἰοχέαιρα* vel *θηροκτόνος* (Hom.), *θηρῶν ὀλέκουσα γενέθλην* (Hom. H. in Dian. 10), *ἀγροτέρα* (Pind.), *κυνηγέτις* (Callim. H. in eandem).

v. 23. *metuendus certa Phoebus sagitta*] *Ἀπόλλων κλυτότοξος, ἑκηβόλος, ἑκάεργος* (Hom.).

v. 25 seqq. Ex heroibus memorantur Hercules victor, monstrorum domitor, *ὁ σωτὴρ Ἀλκείδης*, et Dioscuri, ipsi quoque Graecis *σωτῆρες* (Eurip. El. 991. cfr. ad C. I, 3, 2). — *puerosque Ledae Hunc equis, illum superare pugnis Nobilem*] Expressit Homeri illud in Il. III, 237. Od. XI, 299:

— — Λήδη — γείνατο παῖδε
Κάστορά θ' ἱππόδαμον καὶ πὺξ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα.

v. 30 sqq. *Concidunt venti fugiuntque nubes*
Et minax — quod sic voluere — ponto
Unda recumbit] ex Theocriti hymno in Dioscuros fluxisse videntur Mureto, Lambino, Mitscherlichio, XXII, 19 sq.:

Λῖψα δ' ἀπολήγοντ' (= ουσιν) ἄνεμοι, λιπαρὰ δὲ γαλάνα
Ἄμ πέλαγος· νεφέλαι δὲ διάδραμον ἄλλυδις ἄλλαι.

et recte quidem, ut videtur, siquidem etiam C. IV, 8, 32 sq. ex eodem fonte,

Theocr. l. l. vs. 17 sq., hausta esse manifestius deprehenduntur. Quamquam fundus huius sententiae iam inest in Hom. H. in Diosc. 12 sqq.

v. 43. *Saeva paupertas*] *πενία δεινὴ, χαλεπὴ, ἀργαλέη*, verum *μόχθοιο διδάσκαλος* (Theocr. XXI, 2). Ad hanc sententiam cfr. Alcaei fr. 72. Sch.:

Ἀργαλέον πενία, κακὸν ἄσχετον, ὦ μέγαν
Λάμνη λαὸν ἀμαχανίᾳ σὺν ἀδελφεᾷ. „Cum Alcaei loco comparandus Herodot. VIII, 111. ubi Themistocli dicenti, *ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἑωϋτοὺς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθώ τε καὶ Ἀναγκαίην*, respondent Andrii, *θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' ἀεὶ φιλοχωρέειν, Πενίην τε καὶ Ἀμαχανίην*". Blomf. ex Addendis ad Aesch. Sept. 343.

v. 45 sq. *Crescit occulto velut arbor aevo Fama Marcelli*] Praeclara profecto ac familiaris Graecis imago, quam falso suspectam habuit H. Peerlkampius. Bernh. in eius censura: „sehr ähnliche Züge der stillen sorgsamen Pflege s. bei Hom. Il. σ', 56 sq. Pind. Nem. 8, 68 sq. Catull. 62, 39 sqq.". Pindari locum, unde haec sumpta et expressa putabat, iam Scaliger indicavit Lambino, v. 40. B.:

Αὔξεται δ' ἀρετὰ, χλωραῖς ἐέρσαις ὡς ὅτε δένδρεον ἅσσει,
Ἐν σοφοῖς ἀνδρῶν ἀερθεῖσ' ἐν δικαίοις κτλ.

His igitur ducibus confidenter explicabis: Crescit virtus et fama Marcelli adolescentis (v. Franke. F. H. p. 63) sub diligentissima Augusti avunculi eiusdemque soceri tutela, velut arbor aevum agitat, dum tempus quod crescit occulitur, usque tamen crescit [1]).

v. 46 sqq. *micat* inter omnes Iulium sidus *velut inter ignes Luna minores*] Sapphica, ut videtur, comparatio, Fragm. 3. Neue, fr. 3. Schn. p. 295:

Ἀστέρες μὲν ἀμφὶ καλὰν σελάναν
Ἄψ ἀποκρύπτοισι φαεννὸν εἶδος,
Ὁππότ' ἂν πλήθοισα μάλιστα λάμπῃ
Γᾶν [ἔπι πᾶσαν] [2]).

v. 57

1) Wie ein Baum wächst in verborgen bleibender, stiller Entwickelung.

2) Muretus V. L. IX, 17. Pindari potius locum Isth. III, 40. de Lucifero ab Horatio expressum esse voluit. Sed recte Neue de Sapphus loco rem ita expedit et conficit: „Ex verbo praesentis temporis *ἀποκρύπτοισι* et subsequente particula *ὁππότ' ἄν* apparet, non describi rem lucente luna actam, sed voculis *μὲν* et *δὲ* inter se relatis vim subesse comparationis, ita ut in altero membro vir vel puella aeque diceretur praeter comitum turbam excellere. Ut Horatius, collatus a Fulv. Ursino, Carm. I, 12, 46."

v. 57 sq. (Augustus) *reget orbem, Tu* (Iuppiter) *quaties Olympum*] Est fortasse dictum illud, quod Archelaus, poeta epigrammaticus sub Ptolemaeo I. rege, Alexandro M. tribuit: *Γᾶν ὑπ' ἐμοὶ τίθεμαι, Ζεῦ, σὺ δ' Ὄλυμπον ἔχε*, eumque versum in aenea eius statua, Lysippi opere, inscripsit [1]). Ad vetus hoc de Alexandro M. dictum Horatium respexisse eo facilius ac libentius credam, quo maius atque insignius in eius verbis insit Augusti principis praeconium. Cfr. ad I, 37. s. f.

Carm. I, 13.

v. 1. *Telephi*] fictum amatoris nomen Graecum *Τήλεφος*, qui Horatio fortasse nullus omnino est, nisi qui late splendeat pulchritudine sua. Vid. Exc. II.

v. 4. *bile tumet iecur*] Homerica formula *οἰδάνεται κραδίη χόλῳ* (Il. IX, 646). Pro corde autem h. l. substituit iecur, ut alibi saepius; nam in *ἦπατι* poetae Graeci omnium animi affectuum, amoris maxime et irae sedem collocant. Archiloch. fr. 92. Lieb.: *χολὴν γὰρ οὐκ ἔχεις ἐφ' ἥπατι.* Vid. Valcken. in Hipp. 1070. Horatii aliorumque dicta collegit Lambinus ad h. l. et ad C. IV, 1. 12.

v. 5. seqq. *Tunc nec mens mihi* cet.] „Ante oculos poetae fuit in his nobile Sapphus carmen illud: *Φαίνεταί μοι κῆνος ἴσος θεοῖσιν κτλ.*" Mitsch. Vide in Prooemio huius ipsius carminis vs. 7 sqq., quamquam vix ullam verborum similitudinem deprehendas; quod Horatius cavit, credo, propter Catullum.

v. 12. *impressit labris notam*] Sic apud Theocr. 27, 18 puella importuno amatori: *Μὴ 'πιβάλῃς τὰν χεῖρα, καὶ εἰςέτι χεῖλος ἀμύξῃς.*

v. 15. sq. *oscula, quae Venus Quinta parte sui nectaris imbuit*] Quod Venus Lydiae oscula quinta parte sui nectaris imbuisse dicitur, hoc Meineckio [2]) ex Hesiodi versibus ab Apollodoro Bibl. III, 6, 7. servatis explicari posse videtur, fragm. 112. Goettl.:

Οἵην μὲν μοῖραν δέκα μοιρῶν τέρπεται ἀνήρ,
Τὰς δέκα δ' ἐμπίμπλησι γυνὴ τέρπουσα νόημα.

„Hesiodus, ait, venereae voluptatis decem partes statuit, quarum unam percipere marem, omnes decem explere feminam. Apertum igitur est, oscula illa duabus de decem venereae suavitatis partibus sive quinta parte imbuta dici. Decu-

1) Plut de Fortuna Alex. p. 356. Anth. Pal. II. p. 661.

2) Zeitschrift f. A. W. 1851. 3. Nr. 30. p. 233: quem locum mihi indicavit Dr. Aug. Voigtius, collega amicissimus.

manus autem numerus etiam in descriptione aliarum suavitatum locum habet. Ibycus ap. Athen. 2. p. 39, b: *τὸ μέλι ἔννατον εἶναι μέρος τῆς ἀμβροσίας τὴν ἡδονήν*, ubi Schol. Pindar. Pyth. 9'. 113 *δέκατον* scribendum docet.“[1]) Errat Meineckius, si quid video, sed ita errat ut viri accurate docti errare solent non sine magno ad veri cognitionem profectu atque emolumento. Nam siquidem quintam partem nectaris Venerei non ad solitam comparationem mellis, quod veteres decimam partem nectaris explere statuunt ipsumque interdum nectar appellare solent[2]), non ad purpureum oris colorem, qualis est Augusti ore purpureo nectar bibentis (C. III, 3, 12.), non ad ullam aliam rem referri vult quam ad proprium deae munus, ad voluptatem veneream, quae in illis osculis insit mari percipienda, eamque duplo maiorem quam quae ab aliis puellis praestari possit, quia illa oscula non decima parte nectaris sed duabus decimis partibus i. e. quinta parte imbuta sint: crassiore, ut opinor, Musa locum suavissimum ipsoque nectare tenuiorem interpretatur; sed in numero tamen rectum vidit. Pariterque errant ii, qui oscula simpliciter cum melle comparata volunt, quum de sola saporis dulcedine cogitant, quasi Horatius bis mellita suavia dixerit: ut *στόματα μελισταγῆ* et multa similia in Anthol. Gr. leguntur, quae Mitscherlichius collegit. Horatius vero nec ipsam venerem, nec mellitam naturam osculorum linguaeque iudicium spectavit, sed et legitimum in talis suavitatis genere declarando numerum respexit suo modo, et nectaris sive mavis mellis purissimi ac tenuissimi imagine usus est ad incomparabilem quandam Lydiae pulchritudinem significandam. Nam quum in aliarum puellarum, si modo aureae Veneris munera consecutae essent, venustate describenda vel decima divini illius nectaris pars profecto satis fuisset, Lydiae labellis altero tanto maiorem s. quintam partem attribuit idque propter eximium florem aetatis. Intellexit nimirum quasi nectareum osculorum et odorem et saporem, quoniam ipsum os nectare imbutum veluti nectaris quandam suavitatem haberet. Sunt denique „fragrantia oscula“ i. e. condita halitu illo suaveolento et austero, qualem integer iuventutis flos spirare solet. Anth. Pal. p. 140:

Κούρη τις μ'ἐφίλησεν ὑφέσπερα χείλεσιν ὑγροῖς·
Νέκταρ ἦν τὸ φίλημα· τὸ γὰρ στόμα νέκταρος ἔπνει.

Alciphron. Epist. I, 38. p. 178: *ὡς δὴ ἡδύ τι καὶ ἀκήρατον ἀπὸ τῶν φιλημάτων νέκταρ ἔσταζεν*! Eademque rei specie usus est auctor Anacreont. Carm. 53.

1) Verba Scholiastae ap. Boeckh. p. 405 haec sunt: *ἔστι δὲ καὶ τοῦ μέλιτος εὑρετὴς ὁ Ἀρισταῖος, ᾧ δὴ τῆς ἀθανασίας δέκατον μέρος ᾠήθησαν εἶναι.*

2) Vide Unger. in Valg. p. 58. p. 239 sq. Hertzberg. in Prop. IV, 6, 8. p. 460.

in recentis rosae venustate declaranda (57, 20. Bergk.): *Μακάρων θεῶν δ'ὅμιλος, Ῥόδον ὡς γένοιτο, νέκταρ Ἐπέτεγξεν*, ideoque rosa, dixerat, *Νεότητος ἔσχεν ὀδμήν*. Sic iam Homerus dixerat *μελιηδέα οἶνον* (Od. IX, 208), sic Euripides Hipp. 136. Phaedrae *ἀμβρόσιον στόμα* attribuit, sic hodieque nihil frequentius in Orientalium poesi[1]). Cfr. Iacobs. in Anth. Gr. III, 1. p. 317 et Hertzberg. in Prop. II, 29, 18.

Haec autem omnia cumulatius contuli praeter solitum iusti interpretis fere munere functus, ut frigidam illam explicationem convellerem, quam ex Pythagoreorum placitis repetitam nunc etiam obtinent, ut „quinta pars nectaris“ apud Hor. sit *ἡ πέμπτη οὐσία τοῦ νέκταρος* (die Quintessenz!). Immo vero secundum ea quae supra dicta sunt ita fere vertas: der nach roher barbarischer Weise die lieblich duftenden Lippen verletzt, die Venus selbst mit doppeltem Guss, mit dem fünften Theil, ihres eigenen Nektars, getränkt hat.

v. 17. *Felices ter et amplius*] formula Homerica, Od. V, 306:

Τρὶς μάκαρες Δαναοὶ καὶ τετράκις, οἳ τότ' ὄλοντο.

Virg. Aen. I, 96: „O terque quaterque beati“, ad quem locum viri docti velut agmine facto permulta congesserunt.

v. 18. *irrupta copula*] videtur esse Homeri *δεσμὸς ἄῤῥηκτος* (Il. XV, 19), ut Lambino indicavit Germanus Valens; certe *ἅπαξ λεγόμενον* est.

Carm. I, 14.

Iam Henricus Stephanus ad Anacreont. p. 164 notavit, in hac ode videri Horatium imitatum esse Alcaeum, cuius haec reperiuntur[2]), fr. 18 Bergk. 10. Schneidew. p. 266:

1) „Duftige Küsse“ velut in hocce Armeniorum scolio intelliguntur:

Was ist das Athmen? Was ist ein Kuss, als
Ein Trinken von Luft — Ein doppelter Trank!
Was ist das Riechen? Trinken macht selig,
Ein Trinken von Duft! Fasten macht krank! —

itemque sexcenties apud Hafisium alios. Ex illis autem versiculis hoc statim perspicias bibi talia oscula in Orientalium poësi dici prorsus eadem rei specie, qua apud Latinos poëtas caelum sive aura aetheria vel florum odores hauriuntur, qua etiam Anacreon fr. 58. Schn.: *Ἔρωτα πίνων*, eumque imitatus Virgilius dixit Aen. I, 749: Longumque bibebat amorem, et idem Anacreon fr. 10, 2. Schn.: *μεθύων ἔρωτι*, quod Catullus imitatus videtur 45, 11: Et dulcis pueri ebrios ocellos Illo purpureo ore saviata.

2) Apud Heraclidem Ponticum Alleg. Homer. p. 13. ed Schow. et apud Cocondrium *περὶ τρόπων* in Boissonad. Anecd. Gr. III. p. 294.

Ἄρ' οὐ συνίης[1] *τῶν ἀνέμων στάσιν;*
Τὸ μὲν γὰρ ἔνθεν κῦμα κυλίνδεται,
τό δ'ἔνθεν· ἄμμες δ'ἂν τὸ μέσσον
ναῒ φορήμεθα σὺν μελαίνᾳ,

χειμῶνι μοχθεῦντες μεγάλῳ μάλα[2])·
πὰρ[3]) *μὲν γὰρ ἄντλος ἰστοπέδαν ἔχει,*
λαῖφος[4]) *δὲ πᾶν ζάδηλον ἤδη*
καὶ λακίδες[5]) *μεγάλαι κατ' αὐτό·*
χόλαισι[6]) *δ'ἄγκυραι.*

Insigne hoc Alcaei poetae in re notissima exemplum sane admodum probabile videtur obversatum esse Horatio scribenti: „O navis, nonne vides, ut“ etc.: etsi initium tantummodo imitatus atque alio metro usus est, et ad ipsam navem tanquam ad rempublicam Romanam convertit orationem. Nam quam libera Archilochi Alcaeique imitatione in singulis rebus ac verbis usus sit, ipse indicavit Epist. I, 19, 21: Non aliena meo pressi pede. Sed idem timuit tamen „mutare carminis artem“. Quare quum Alcaei certe carmen allegorice interpretandum sit, teste Heraclide[7]): vix potest dubitari, quin Horatius quoque, id quod nonnulli Interpretes[8]) perperam negaverunt, hanc ipsam carminis allegoriam

1) *Ἄρ οὐ συνίης.* Hoc ego ausus sum restituere, quum locum corruptum esse constaret. Quod enim ap. Heraclidem legitur: *Ἀσυνέτην καὶ τῶν ἀνέμων στάσιν*, ferri nequit ac perperam explicant: [*Ὁρᾷς*] *ἀσυνετεῖν = ἀσυνέτους εἶναι* (imo *ὄντας*) [sc. *τοὺς πολίτας*]. Inde frustra etiam, ut mihi videtur, quamvis probante Bergkio, coniecit Ahrensius *Ἀσυνέτημι* (non intelligo?!). Cocondrii lectionem *Συνίημι τῶν ἀνέμων* [*τὴν*] *στάσιν* tuetur Schneidewinus, sed tamen idem agnoscit in principio versus manifesto inesse vitium, quum pateat vv. *ἀνέμων στάσιν* in fine fuisse posita praecedente quodam verbi *συνίημι* inclinamento. Hinc ego id quod proposui coniectura assecutus sum, Horatii vestigia in verbis „Nonne vides“ secutus, qui initia quidem exemplarium Graecorum fere ad verbum reddere soleat. Vid. ad C. I, 18, 1.

2) Sic Cocondrius; Heraclides *καλάν*, unde Schowius, probante Hermanno El. D. M. p. 688, reposuit *κάλων* i. e. funium, cll. Horatii verbis: „Antennaeque gemant ac sine funibus.“ 3) Herm. *πὲρ* i. e. *περί*: si *πὰρ* verum, adverbium est. Schneidew.

4) d. Segeltuch. 5) Risse. 6) forma Aeolia p. *χαλῶσι*.

7) Heracl. Pont. l. l. *Τὰς τυραννικὰς ἐξουσίας χειμερίῳ προσεικάζει καταστήματι θαλάσσης. Μυρσίλος γὰρ ὁ δηλούμενός ἐστι καὶ τυραννικὴ κατὰ Μυτιληναίων ἐγειρομένη σύστασις.*

8) In iisque, ut videtur, Lachmannus in Epist. ad Frankium p. 237 scribens illam navem sibi non Romanam videri, sed Alcaei poëtae: quem constet cecinisse „dura fugae mala, dura navis.“

voluerit imitari. Agnoscit allegoriam iam Quintiliani auctoritas VIII, 6, §. 44, ac demta ea totum sane carmen nervis et argumenti pondere careret. Et vero antiquissima ac fere sollemnis est Graecorum comparatio reipublicae cum navi et bellorum civilium cum fluctuum tempestatibus. Vid. Orell. in Exc.

v. 3. *Nonne vides*] Formulae increpandi speciem praebet ut apud Homerum *οὐχ ὁρᾷς*. Il. VII, 448; XV, 555; XXI, 108; et Callim. Apoll. 4.

v. 5. *saucius*] per metaphoram Graecis assuetam, qui armamenta navis eius membra dictitabant. Herod. in Urania: *αἱ ἡμίσεαι τῶν νεῶν τετρωμέναι ἔσαν.* Thuc.: *τραυματισθεισῶν τῶν νεῶν* (Pollucis Onom. I, 125. IV, 189.). Idque imitatus etiam Livius 37, 24 vulneratam navem dixit.

v. 12. Silvae filia ut Pindaro pluvia *παῖς νεφέλας* (Olymp. 10, 2.) H. P.

v. 14. pictae puppes sunt Homeri *νῆες μιλτοπάρῃοι* (Od. IV, 125. Il. II, 637.).

v. 15. *Debes ludibrium ventis*] genus hoc loquendi pro eo, quod est „ludibrio ventis futura es“, plane Graecum est. Sic enim loquuntur illi *ὀφλισκάνειν γέλωτά τινι* (Aristoph. Nub. 163. Eurip. Med. 1049), id est debere risum, quod Latini dicunt ludibrio esse. Muretus et Lambinus.

Carm. I, 18.

V. 1. Initium carminis: Nullam, Vare, sacra vite prius severis arborem, ab Alcaeo sumptum esse apparet, cuius haec exstant, Fr. 36. Schneidew., 44. Bergk.:

Μηδὲν[2]) *ἄλλο φυτεύσῃς πρότερον δένδρεον ἀμέπλω.*

Nam et metrum et verba plane consentiunt; ex quo tamen consensu tu cave ne cum Mitscherlichio hoc efficias, „haud dubie universum carmen ex Alcaeo expressum esse“; immo vero versus Alcaicus nil nisi insigne exordium est, veluti purpureus quidam pannus qui late splendeat, quem poeta — ex Pindari sui praecepto Ol. VI, 3. B.: *ἀρχομένου δ'ἔργου πρόσωπον χρὴ θέμεν τηλαυγές* — huic carmini nullo alio consilio praefixit, quam ut initium canendi sumeret, quo doctis amicis gratificaretur eorumque attentionem acueret. Nam hoc fere sibi voluit Graeco illo versu, quem ex frequenti lectione memoria teneret, laudato: „Quod familiaris nobis poeta Alcaeus suadet: Nullam cet., id ego tuque, o Vare,

2) i. e. *μηδέν*. Aeoles enim *θ* et *δ* mutabant. Vid. Boissonad. ad Greg. Cor. p. 614 et Eusth. ad Hom. p. 1841, 23: *θ ἐκ τοῦ δ τραπὲν Αἰολικῶς, οἷον οὐδὲν οὐθέν, δάσος θάσος κτλ.*

comprobamus, quum in comperto habeamus, nulla re magis vitam humanam exhilarari quam modici Liberi Venerisque decentis muneribus: at cavendum, si Homerum consulimus, cet." Quod quam vere de initiis carminum, a Lyricis maxime repetitis, a nobis observatum sit, ipsa comparatio docet. Cfr. C. I, 1, 3. I, 3, 1. I, 9, 1. I, 12, 1. I, 14, 1. I, 18, 1. I, 19, 1. I, 23, 1. I, 30, 1. I, 31, 1. I, 32, 1. I, 34, 2. I, 37, 1.

Eandem de vini bonis sententiam Euripides quum alibi saepius tum in Bacchis uberius et fusius exposuit, ad quem ipsum quoque Horatius respexisse videtur, vid. ad vs. 3 et 6. Reliquum autem huius carminis argumentum de incommodis vini potius ex Homero vel Theognide, illius sectatore, adumbravit, v. vs. 7.

v. 3. sqq. *Siccis omnia nam — — crepat*] Ad sententiam cfr. Alcaei Fr. 33. Schn.: *Οἶνον γὰρ Σεμέλας καὶ Διὸς υἱὸς λαθικαδέα Ἀνθρώποισιν ἔδωκεν*, et Euripidis Bacch. 278 sqq.: *ὁ Σεμέλης γόνος*

Βότρυος ὑγρὸν πῶμ' εὗρε κεἰσηνέγκατο
Θνητοῖς, ὃ παύει τοὺς ταλαιπώρους βροτοὺς
Λύπης, ὅταν πλησθῶσιν ἀμπέλου ῥοῆς,
Ὕπνου τε λήθην τῶν καθ' ἡμέραν κακῶν
Δίδωσιν, οὐδ' ἔστ' ἄλλο φάρμακον πόνων.

Similiter Chorus ibidem 377 sq. Cfr. C. I, 7, 17 et II, 11, 17. — *Mordaces sollicitudines*] „Graeci *γυιοκόρους* et *θυμοδακεῖς μελεδῶνας*, et *θυμαλγεῖς* et *θυμοβόρους* nominant, quasi membra rodentes et animum mordentes." Lambin. Illud crepat autem quotidiani potius sermonis est, quam Graecismi (*λάσκειν, λελακέναι*, Heindorf. ad S. II, 3, 33) cfr. Plaut. mil. gl. 3, 1, 57.

v. 6. *teque, decens Venus*] Eurip. Bacch. 772 sq.: *Οἴνου δὲ μηκέτ' ὄντος οὐκ ἔστιν Κύπρις, Οὐδ' ἄλλο τερπνὸν οὐδὲν ἀνθρώποις ἔτι.*

v. 7. *At ne quis modici transiliat munera Liberi*] Theogn. 509 sq.:

Οἶνος πινόμενος πουλὺς κακὸν· ἢν δέ τις αὐτόν
Πίνῃ ἐπισταμένως, οὐ κακὸν ἀλλ' ἀγαθόν.

Id. v. 479 sq.: *Ὃς δ' ἂν ὑπερβάλλῃ πόσιος μέτρον, οὐκέτι κεῖνος*
Τῆς αὐτοῦ γλώσσης καρτερὸς οὐδὲ νόου.

Quibus versibus totum huius carminis argumentum commode reddi posse Mureti eademque Dillenburgeri sententia est. Verum fundus eius dicti iam inest in Homeri versibus Od. XXI, 293 sq.:

Οἰνός σε τρώει μελιηδής, ὅστε καὶ ἄλλους
Βλάπτει, ὃς ἂν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ.

Ex eodemque fonte fluxit certe Centaurea cum Lapithis rixa, vs. 8. ab Horatio memorata, Hom. l. l. 295, seqq.:

Οἶνος καὶ Κένταυρον ἀγάκλυτον Εὐρυτίωνα
Ἄασεν ἐν μεγάρῳ μεγαθύμου Πειριθόοιο
Ἐς Λαπίθας ἐλθόντ' κτλ.

v. 9. *Evius — Bassareus*] „Quatuor in hoc uno carmine sunt nomina unius dei, Bacchus, Liber, Evius, Bassareus; quorum duo in superiore parte, quae est de commodis vini, mite et benignum numen, duo in inferiore parte, quae est de incommodis vini, ferum respiciunt et indomitum numen. Evius enim et Bassareus nomina sunt petita ex orgiis et mysteriis Thraciis. Evius a clamore bacchantium *εὐοῖ,εὐάν* (*Εὔιος*), Bassareus a voce Thracia *βασσάρα*." Dillenb. *Βασσάρα* enim est pellis volpina, inde baccha. Bacchae Thraciae autem non *νεβρίδας* gestabant, sed *βασσάρας* s. *βασσαρίδας*[1]).

v. 11. sqq. *Non ego te, candide Bassareu, Invitum quatiam* cet.] Ut Graece dicitur *κινεῖν θεὸν*, sic Latine movere deum pro movere s. commovere eius sacra: quod ipsum proprie dictum esse docet Heynius ad Virg. A. IV, 301; itemque Graeci *κινεῖν τὰ ἱερά, τὰ μυστήρια*. Erat enim in his sacris etiam dei simulacrum, (*ἱερὸν φάσμα*)[2]). Sed illud quatere apposite Voigtius meus in Prog. Hal. Reg. Paed. 1844. ad unam maxime thyrsos quatiendi actionem refert, ita ut sit „quatiendo thyrso celebrare s. colere deum" (de quo usu Graecis non minus familiari dictum est ad C. I, 15, 15). Nam quatere thyrsum, sic proprie dictum, Graece est *θύρσον ἀνατινάσσειν, θύρσῳ κροτεῖν γῆν, κτυπεῖν θύρσον*, Eurip. Bacch. 80. 188. 240. — Non invitum te quatiam = *οὐκ ἄκοντος, οὐ πρὸς βίαν σου*, „*ἀνυβριστὶ βασσαρήσω*" (vid. ad C. I, 37, 1 et Anacr. fr. 40, 5 sq. Schn.). — De rebus autem quae his versibus difficillimis significantur et de omni extremi carminis ratione pluribus dicere a consilio meo alienum est. Satis est addidisse verba pertinere ad sacra Bacchi trieterica, quibus non initiatum interesse nefas erat (Ovid. M. III, 510 sq., VI, 587 sq.), ad

---

1) Hesychius et Gramm. Bekkeri p. 222: *Βασσάραι· χιτῶνες διονυσιακοὶ ποικίλοι, οὓς ἐφόρουν αἱ Θρᾴκιαι Βάκχαι.*

2) Sacrorum autem nomine tam Graeci quam Romani praecipue signa et imagines deorum, omnemque sacram supellectilem dignari solent, vid. Lobeck. Agl. p. 51. Eademque sacra, quae in initio caerimoniae excitabantur et post in pompa circumferebantur, quaeque in profanorum conspectum proferre (*τὰ ἱερὰ δεικνύναι*) aut disturbare (*συνταράττειν*) inexpiabile scelus erat, quoniam nefas putabatur ea ab hominibus non initiatis curiosis oculis contrectari, passim dicebantur etiam *ἄῤῥητα ἱερὰ* vel simpliciter *ἀπόῤῥητα* et *ἐξάγιστα*, vid. Hesych. s. h. v. et Lobeck. Agl. p. 56. Hinc Sophocles explicandus videtur Antig. 1048 et Oed C. 1523: *ἃ δ' ἐξάγιστα μηδὲ κινεῖταί λόγῳ.*

usum cistarum mysticarum, quibus instrumentum sacrum recondebatur — in iisque inerant inter alia variis frondibus involuta *δράχων, ῥοιαὶ καὶ μήκωνες*, itemque *φάλλος* velatus — ad furorem fanaticum, qui Cybeles, Bacchi aliorumque deorum numinibus et excitari et sedari (hinc: saeva tene cet.) credebatur: de quibus omnibus adeundi sunt quum alii, ut Heynius et Bacchius ad Virg. et Ovid. l. c., tum Hermanni Graec. antiquit. sacr. §. 3. §. 32. §. 64. Lobeck. Aglaoph. p. 54 sqq. 271. 285 sq. 294 sq. 619. 639 sq. 698.

Ceterum quum Horatius, Pindarum suum, ut videtur, secutus (vid. Boeckh. ad Nem. VII, 17. p. 421), pro sententiis generalibus exempla ponere consueverit — quo pertinet etiam multorum mythorum usus quibus subtiliora docet interpretatione eruenda, cf. v. 8—, illud „Non ego quatiam“ perinde dictum esse puta, quasi dixerit: „Nemo omnino debet quatere“: ut nihil attineat illud quaerere, utrum ipse Horatius sacris Bacchicis initiatus fuerit necne fuerit.

Quod autem Mitscherlichius opinatur, universum hunc locum obscurae aliquid affectationis habere, quod facile exemplum Graecum prodat anxie expressum, id mihi non persuasit. Solet enim Horatius non ita anxie premere vestigia Graeca, praesertim in exitu carminum. De Alcaeo quidem, quem ille putaverat, ne cogitandum quidem erat. Plane alius is homo, quam qui talia praecepta fundere potuerit. Athen. 10, 33. *Ἀλκαῖος μεθύων ἔγραψε τὰ ποιήματα.*

v. 16. *Arcanique fides prodiga perlucidior vitro*] Redit carminis sententia ad Alcaeum, ut videtur, cuius haec sunt, Fr. 44. Schn.:

Οἶνος γὰρ ἀνθρώποις δίοπτρον

et Fr. 47: *Οἶνος, ὦ φίλε παῖ, καὶ ἀλάθεα:* quod ipsum proverbium factum est, v. Provv. Bodl. 751.

Carm. I, 35.

In celeberrimo hoc carmine praeter hymni formam et orationis ornatum Graecis Horatius pauca debet, multo plura Antiatium et Etruscorum veterum artificum operibus. Praeierant enim e Graecis exemplo suo hymni in Fortunam conscripti Pindarus Ol. XII, init. et Fragm. 13—16, quae Boeckhius p. 565 peculiari *εἰς Τύχην* hymno adnumerat, et Aeschylus, vel quisquis praeclari de Fortuna loci auctor est, quem Stobaeus Ecl. phys. I, 7, 13. nobis servavit et ad illum rettulit. Sed iis carminibus nihil aut perpauca fortasse (vid. ad. vs. 6, 10, 17) communia fuisse cum Horatiano, ipsa comparatio docet. Habemus igitur carmen, ut videtur, archetypum et vere Romanum, quo poeta Fortunae Antiatis notionem et imaginem Latinis coloribus describit ac celebrat, et recens a miseria bellorum

bellorum civilium mala deplorat: sed, ut dictum est, multa et dictione et doctrina Graeca exornatum.

v. 2. sqq. *Praesens vel imo tollere de gradu*
Mortale corpus vel superbos
Vertere funeribus triumphos] Sententiam, ut assolet, ab Euripide sumsisse mihi videtur, siquidem illud, quod Plutarchus consol. ad Apollon. 6 a Demetrio Phalereo olim citatum esse testatur, Ino fragm. 23:

Ὡς σμικρὰ τὰ σφάλλοντα, καὶ μί' ἡμέρᾳ
Τὸν μὲν καθεῖλεν ὑψόθεν, τὸν δ' ἦρ' ἄνω,

suis coloribus exornavit, cogitans simul de singulari Pauli Aemilii Macedonici exemplo (Liv. 45, 41). Idem Eurip. in Hel. 520:

Λόγος γάρ ἐστιν οὐκ ἐμός, σοφῶν δ' ἔπος,
Δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχύειν πλέον.

Cfr. etiam C. I, 34, 12 sqq. cum eiusdem Eurip. e Telepho fragm. 25:

— — τά τοι μέγιστα πολλάκις θεὸς
Ταπεινὰ ἔθηκε καὶ συνέστειλεν πάλιν.

v. 3. *Mortale corpus*] non est Pindari illud *βρότεα σώματα*, (Ol. IX, 36. B. de quo v. Orell.), sed potius periphrasis poetica fere haec: *φθαρτόν τι χρῆμ' ὤνθρωπος* vel *ἐξίτηλος ἡ θνητῶν φύσις*. Homero sunt *βροτοὶ, οἳ ἀρούρης καρπὸν ἔδουσιν* (Il. VI, 142 cf. Od. IX, 89), quod ipse Horatius sic reddidit C. II, 14, 10: „Quicunque terrae munere vescimur,“ et ex Graecis quoque multi imitati sunt, ut Simonides Ceus fr. 4, 19. Schn., Phanocles Eleg. fr. 2, 2. Schn., alii. Verte „was sterblich aufwuchs“ vel „des Staubes Söhne“. Vid. Bernh. S. p. 52.

v. 6. *Ruris dominam* (sic iungendum, vid. Bernh. in cens. Orell.) Fortuna enim, teste Pausania VII, 26, saepe cum cornu copiae in veteribus monumentis conspiciebatur, similique commento *Τύχη Πλοῦτον παῖδα φέρουσα* Thebis colebatur, Paus. IX, 16. Eadem autem est domina aequoris, ad quod Antium situm eius auxilio eget, plane ut Himera apud Pindarum Ol. XII, 3. B: *Τὶν γὰρ ἐν πόντῳ κυβερνῶνται θοαὶ Νᾶες.*

v. 9. *profugi Scythae*] Herod. I, 73: *Σκυθέων τῶν νομάδων.* Cfr. III, 24, 9.

v. 10. *Urbesque*] Pindaro in Hymno fr. 14. B. *Τύχα* est *φερέπολις* s. urbium tutela, itemque *Σώτειρα Τύχα*, Ol. XII, 2. B.

v. 13 sq. *Iniurioso ne pede proruas Stantem columnam*] Quod Interpretes dicunt stantem columnam publicae securitatis stabilitatisque *σύμβολον* esse, id suo arbitratu statuunt. Videamus igitur, num Graecismus loco difficili certiorem lucem afferre possit. Ac primum quidem venit in mentem de singulari

persona, de uno principe licere intelligi, quod in commune de toto statu imperii dictum videatur, translatione Graecis admodum familiari: *κινεῖν, ἀνατρέπειν τὰ καθεστῶτα* pro *ἀνατρέπειν τὸν καθεστῶτα, τὸν προστατοῦντα*: den Pfeiler, die Stütze (der Herrschaft) = columen rerum C. II, 17, 4. Et ita intellexerunt Ruhnk. Dict. in Terent. Com. p. 246 et Klotz. Lex. Lat. Sed ne haec quidem explicatio mihi probanda videtur, quum altera sine controversia longe praestet. Nam ego non dubito, quin Horatius huius loci ideam cum ipso orationis colore duxerit ex Aeschyli Pers. 164 sqq. Blomf.:

Ταῦτα δὴ λιποῦσ' ἱκάνω χρυσεοστόλους δόμους. — —
Καί με καρδίαν ἀμύσσει φροντίς· εἰς δ' ὑμᾶς ἐρῶ
Μῦθον, οὐδαμῶς ἐμαυτῆς οὖσ' ἀδείματος, φίλοι,
Μὴ μέγας πλοῦτος κονίσας οὖδας ἀντρέψῃ ποδὶ
Ὄλβον, ὃν Δαρεῖος ἦρεν, οὐκ ἄνευ θεῶν τινος.

Quem locum iam Mitsch. apposite comparavit, quamquam rem non confecit. Sed quis est cui non plane perspicuum sit, ea quae ab Horatio commemorantur cum Aeschylo et re et verbis consentire? Producuntur ab illo regum matres barbarorum et purpurei tyranni: apud hunc Atossa mater Xerxis curis metuque anxia prodit, turres regias appellans *χρυσεοστόλους*, utpote invidiae avaritiaeque plebis quam maxime expositas, sicut Hor. ipsos tyrannos dicit purpureos; metuunt autem apud hunc, ne Fortuna iniurioso pede stantem columnam proruat: similiter Atossa filii felicitati timet, *μὴ μέγας πλοῦτος ἀνατρέψῃ ποδὶ (βιαίῳ) ὄλβον, ὃν Δαρεῖος ἦρεν*. Vides fere omnia inter se prope ad amussim respondere. Quodsi Horatius ad Aeschyli exemplum composuit illud pede proruere stantem columnam, conficitur, ut item atque ille regiae felicitatis vel imperii (cfr. v. 16) fastigium veluti exstructam quandam molem cogitarit. Atque ut alibi pro hac re simpliciter apicem posuit, sic h. l. imaginem sublimis et magnificae columnae praetulit, quum praesertim ex Aeschyli verbis ipsa „regia sublimibus alta columnis" mentis oculis obversaretur. Porro stantem columnam dixit, ut e contrario iacentem regiam Cleopatrae appellavit C. I, 37, 25. Quid quod Horatius fortasse verba Aeschyli sic prorsus intellexit, ut ab ipso iam felicitatem regiam cum stante columna comparatam esse putarit? Nam *ὄλβος ὃν Δαρεῖος ἦρεν* est quasi erecta a Dareo felicitatis columna. Utique igitur interpretandum censeo: die hochragende Säule der Herrschaft, des königlichen Glückes, d. i. die hohe Herrschaft mit all ihrem Glanz und Reichthum.

v. 17. *saeva Necessitas*] *κρατερὴ ἀνάγκη* Graecorum (Hom. Od. X, 273 et Parmenides v. 91 Br. ap. Orell.) ideoque *δεινή*, (Eurip. Hel. 521.). C. III, 24, 6: dira necessitas. Pindarus ipsam Fortunam Parcarum unam dixerat eamque potentissimam, ut docet fragmentum Hymni ap. Pausan. VII, 26. fr. 13. B.: *Ἐγὼ μὲν οὖν Πινδάρου τά τε ἄλλα πείθομαι τῇ ᾠδῇ καὶ Μοιρῶν τε εἶναι μίαν τὴν Τύχην καὶ ὑπὲρ τὰς ἀδελφάς τι ἰσχύειν.*

v. 18. *Clavos trabales* etc.] Quod Graecorum utique primum commentum fuerat *Εἱμαρμένη* s. *Ἀνάγκη* vel *γόμφους*[1]) vel *ἧλους*[2]) vel *στρέβλας*[3]) vel similem astringendi et devinciendi apparatum ab architectura repetitum tanquam symbola quaedam attribuere, aut eius vim ac robur cum his instrumentis comparare: id apud Latinos satis mature in proverbium transiisse constat, Plaut. As. I, 3, 4; Cic. Verr. V, 21: trabali clavo figere aliquid (nos paullo modestius, etwas „niet und nagelfest machen"). Itaque quamquam saepe iam Aeschylus, Suppl. 443 sq. 941 (423 et 907 Herm.), et Pindarus, Pyth. IV, 71. B. eadem clavi trabalis imagine usi sunt ad necessitatis vim ac firmitatem designandam: tamen certa imitationis vestigia apud Horatium hoc loco apparent nulla eaque eo magis suspecta esse debet, quoniam et Fortunae Antiati et Athrpae[4]) Etruscae clavi in antiquis monumentis tribuuntur. Vide omnino Orell. in Exc. I, et cfr. C. III, 24, 5., ubi verisimilius est Horatio observatum esse Pind. Pyth. IV, 71. quam h. l. Aeschyl. Suppl. 443.[5])

v. 20. *liquidum plumbum*] Eadem in re Eurip. Andr. 265: *τηκτὸς μόλυβδος*.

v. 21. *Te Spes*] Sic Graecis *Ἐλπίδες* sunt *Τύχης ἑταῖραι*. Jacobs. Anthol. min. p. 256. (Peerlk.) — *albo Velata panno*] Candoris hoc et innocentiae signum. Fundus huius descriptionis est in Hesiod. *Ἔργ.* 200:

Λευκοῖσιν φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλόν,
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις.

v. 27. *cadis Cum faece siccatis amici*] Conferunt Archil. Fragm. 49, 3 Lieb.: *Ἄγρει δ' οἶνον ἐρυθρὸν ἀπὸ τρυγός.* — Ad totam sententiam pertinet egregium Graecorum proverbium: *ζεῖ χύτρα, ζῇ φιλία* et Theogn. 643 sq.

v. 28. *Ferre iugum pariter*] Graeci eos qui mutuo amore tenebantur eidem iugo alligatos dicebant in proverbio, imagine ducta ab equis vel bobus eidem iugo submissis: Suidas *ἴσῳ ζυγῷ· φιληθεὶς τὸ λεγόμενον ἴσῳ ζυγῷ*. Huc spectant Theogn. 126. Theocr. 12, 15. Hor. C. I, 33, 11; III, 9, 18. Prop. III, 23, 28. Ovid. Trist. V, 2, 40. Plin. Epp. III, 9, 8: pari iugo niti.

1) clavos trabales vel cuneos. — 2) clavos aereos, Hor. C. III, 24, 5: clavos adamantinos. — 3) cochleae vel trochleae genus, Hesych. *στρέβλαι ναυτικαί, τὰ ξύλα τῶν νεῶν, ἐν οἷς διασφηνοῦνται γομφούμεναι*. Vid. Herm. ad Aesch. Suppl. 424. — 4) Graecorum *Ἄτροπος*. — 5) Schütz l. l.: „quam imaginem fere imitatur Horatius."

v. 31. *iuvenum recens Examen*] Nove dictum, prorsus ut Graecorum τὸ σμῆνος sive ὁ ἑσμὸς, pro agmine. Cfr. Epod. 2, 65 et vid. ad C. I, 3, 31. — *Eois*] Graecum hoc Adi. ἠῶος et ἑῷος, inde ab Augusti aetate a Latinis scriptoribus usu poetico receptum.

v. 39. *Incude diffingas* etc.] Precatur, ut Fortuna, benigna eademque potentissima dea, quem olim ad bella civilia Ἐριννὺς procuderat ensem (Soph. Ai. 1034. cll. C. IV, 15, 19), iam ipsa diffingat. Similiter Aeschylus Ch. 607. Kl. de Parca: *Προχαλκεύει δ' Αἶσα φασγανουργός.*

Excursus.

De Horatii Personis Amatoriis, quarum nomina ex Graeco repetita vel ab ipso formata esse videantur.

Est sane is campus, in quo iam excurremus et animo indulgebimus, per se minime horridus aut durus cultu nec inamoenus. Dicendum enim erit de Horatii amoribus, quos laetissimis et gratissimis nobis depinxit coloribus. Prodeunt dulce ridens Lalage, dulce loquens, proterva Glycera, Lycoris tenui fronte, Lydia candida cervice insignis, Pyrrha simplex munditiis, Chloë dulces docta modos et citharae sciens, prodit puellarum chorus, qualem nemo poeta suis carminibus induxit. Audimus suspiria, susurros, querelas, reconciliationes. Cum Neaera propter perfidiam expostulamus; in gratiam cum Lydia redimus; festum diem agimus cum Damalide aut cum Cinara; rusticamur cum Phyllide; Tyndaridem auscultamus in reducta valle nos fide Teïa recreantem. Denique iam ipsi poetae vitae rebusque omnibus, quas ille agit aut alios agere narrat, interesse, iam intimis eius arcanis admissi nunc gaudere cum eo nunc miseram eius vicem deplorare nobis videmur: quum ecce repente severi Critici atque morosi Grammatici se nobis obtrudunt viam monstrantes atque omnem nobis hilaritatis speciem, personas iuxta atque res ipsas tanquam inania simulacra in nubes vel in mare Creticum disturbantes. Et recte tamen, ut opinor. Hoc enim iam diu V. V. DD. agitarunt atque contenderunt inter se, utrum illi „mille puellarum, puerorum mille furores“ (Sat. II, 3, 325) veri omnino fuerint an ficticii; amaveritne Horatius omnes illas puellas, quas cecinit, an vero nonnullas ex iis, et quaenam potissimum vera nomina, quaenam ab eo conficta fuerint[1]). Non est huius loci opinationum

1) Francicus quidam anonymus: Les amours d'Horace. Cologne 1728: qui libellus litem movit. — Lessing, Verm. Schrift. III. Bd. Berlin 1754: „Ehrenrettung des Horaz“. — Buttmann. „Ueber das Geschichtliche und die Anspielungen in Horaz“,

hac de re varietatem persequi: illud teneri volo, quod qui novissime et accuratissime de hoc argumento disputavit Estreius in fine operis sui proposuit, pag. 524: „Credo, ait Horatium procliviorem in amores fuisse, tot amasse puellas, quot celebraverit, non credo. Fieri potuit, ut unam eandemque sub diversis nominibus, servatis syllabarum numero et quantitate, cecinerit, sed inprimis multa eius carmina ex Graecis carminibus expressa fuisse credo. — Credo, Horatium prorsus abstinuisse a puerorum amoribus, etiamsi ipse iocans aliter de se profiteatur, Sat. I, 2, 116 sqq. II, 3, 325.“ Putat igitur ille, inprimis multa nomina personarum amatoriarum ex Graecorum carminum sive imitatione sive interpretatione repetenda esse; quod quidem ut in uno alterove nomine verum esse facile concedo, ita plura tamen ab ipso poeta ad libidinem vel electa vel conficta esse pro comperto habeo. Est enim hoc quoque Graecitatis studium Horatio perquam familiare, ut fictis omnino personis Graeca nomina sonora ac grata dederit. In qua re, inquam, aut certa exemplaria Graecorum interdum secutus est, aut, id quod saepius fecit, quibuslibet nominibus undecunque collectis pro veris abusus est atque adeo ipse ea sicut mollissimam ceram ad suum sibi arbitrium et usum formavit et finxit, nullo prorsus alio consilio, quam ut „proprie communia diceret“[2]), et res motusque animorum ex veritate exprimere videretur. Notabile est scholion Cruquianum ad C. II, 5, 18: „Haec nomina: Lalage, Pholoë, Chloris, pro exemplis posuit.“ Itaque eiusmodi personis amatoriis non raro etiam patriae nomen vel aliam condicionem superaddidit, ut Xanthiam fecit Phoceum, Thurinum Calaim, Opuntiam Megillam, Thressam Chloen, vicinum Enipeum, probe gnarus quantopere id ipsum quoque conferret ad certam aliquam personam lectoris menti demonstrandam. Sed quod gravissimum est, non minus in traditis quam in novatis nominibus ipse interdum liberae φαντασίας ludum aperte prodidit, ubi nomina cum natura et moribus et factis hominum vel mirifice congruunt vel immane quantum discrepant: unde recte colligimus, quum in nominibus id maxime egisse poëtam appareat, ut ea personis ipsis,

in Mythol. I. — Grotefend, Horaz Leben, Allg. Encyclop. von Ersch u. Gruber. Sect. II. T. X. — Walckenaer: Histoire de la vie et des Poésies d'Horace. Paris 1840. Vol. I. — Teuffel: Neue Jahrb. f. Philol. u. Pädag. VI. Suppl. Bd. p. 321 sqq. — Weber: Ibid. IX. Suppl. Bd. p. 248 sqq. — Estré: Horatiana Prosopographeia. Amstelodami 1846.

2) A. P. 128. Graecorum praeceptum illud τὰ κοινὰ ἴδια ποιεῖν (Abstractes individualisiren), v. c. homines importunos, iracundos, amatores zelotypos cet. De re accuratissime exposuit Buttmannus in Myth. l. c.

temporibus, rebus quam accommodatissima essent, pleraque omnia sane non pro veris, sed pro ficticiis habenda esse. Sunt vero lusus ingenii poetici iam inde ab Homero poeta veteribus acceptissimi. Ut igitur apud Homerum v. c. *Ἀστύαναξ* (Il. 6, 403: der Stadtbeschirmer) et *Μεγαπένθης* (Od. 4, 11: der Kummerreiche), *Ναυσίθοος* (Od. 6, 7: der Schiffrenner) et *Ναυσικάα* (ibid. v. 17: die Tochter des schiffberühmten Königs), *ἄρπυια Ποδάργη* (Il. 16, 150: die Schnellfüssige) et *ἵππος Πόδαργος* (Il. 8, 185. 23, 295: Schnellfuss), *κύων Ἄργος* (Od. 17, 292: Springfuss) et *νηὺς Ἀργώ* (Od. 12, 70: Schnellsegler), *Φρονίοιο Νοήμων υἱός* (Od. 2, 386: Sinners oder Wohlbedachts verständiger Sohn) *Αἴολος Ἱπποτάδης* (Od. 10, 2: der Flatternde, Sohn des Reiters) et *Μάρων Εὐάνθεος υἱός* (Od. 9, 127: Sohn des lieblich Duftenden, wegen seines *μελιηδὴς οἶνος ἐρυθρός*), *Φήμιος Τερπιάδης* (Od. 22, 230: der Sohn der Ergötzung) et *Τέκτων Ἁρμονίδης* (Il. 5, 60: der Baumeister, Sohn der fügenden Kunst, cfr. Il. 7, 220) atque adeo *Ὑπερίων* (Sohn der Höhe) et *Ἠριγένεια* (Tochter der Frühe) aliaque plurima manifesta ac splendida *φαντάσματα* sunt[1]), ita permulta similia apud Virgilium atque Horatium leguntur. Sic ille, ut hoc uno exemplo utar, fidum Achatem Aeneae comitem adiunxit veluti *ἀχάτην* quendam vi magica salutarem[2]). Itaque quae id genus apud Nostrum reperiuntur plurima, eorum iam nonnulla exempla subiiciam, quae sententiam meam probare et aliis locis lucem ac fidem addere possint:

C. I, 17, 10. Tyndaris nulla omnino est nisi „altera Helena:“ *ἡ Τύνδαριϛ*. Similiter C. II, 5, 20. Cnidius Gyges est formosus ut „alter Gyges“: *ὁ καλὸς Γύγης*.

C. III, 7, 23. vicinus Enipeus et C. III, 12, 6. Lipareus Hebrus sunt fluminum nomina, quibus iocose alludit ad deos fluviales, multarum olim amoribus famosos.

1) Horum pleraque et alia nonnulla recte ubique adnotarunt Nitzsch et Faesi. — De Euripide, Homericae consuetudinis imitatore, vid. Boissonad. ad Aristaenet. 25. p. 565; de Theocrito A. Fritzsche: „de poetis Graecorum bucolicis.“ Diss. Gisae 1844. Cicero de Orat. II, 63: „Etiam interpretatio nominis habet acumen, quum ad ridiculum convertas, quam ob rem ita quis vocetur. Ut ego nuper Nummium divisorem, ut Neoptolemum ad Troiam, sic illum in campo Martio nomen invenisse. Atque haec omnia verbo continentur.“ Cfr. Quintil. Inst. VI, 3, 55.

2) Servius ad Virg. Aen. I, 178: Ac primum silici scintillam excudit Achates] „Allusit ad nomen; nam Achates lapidis species est. Bene ergo ipsum dicit ignem excudisse. Unde et Achatem eius comitem dixit (vs. 312). Lectum est in Naturali historia Plinii, quod, si quis hunc lapidem in anulo habuerit, ad custodiam eius proficiat et gratiosior esse videatur.“ Servii locum indicavit mihi Scheuerlein Halensis, V. D.

C. I, 4, 19. tener Lycidas est accommodatum personae amatoriae nomen, utpote ex vita pastoricia desumptum. Nam Theocrito Id. 7, 13 et Virgilio Ecl. 9 est florente aetate pastor, amorum carminumque studio flagrans, idemque *Λυκίδας* Bionis amor Id. 6, 10.

C. III, 12, 5. Neobule est celebratum filiae Lycambae nomen, *Νεοβούλη*: Archil. Fr. 64. Schneidew.[1])

C. II, 4, 2. Xanthias Phoceus, *Ξανθίας Φωκεὺς* („der Blondkopf aus Phocis“). Fictum nomen esse apparet: incertum vero casune an consilio factum sit, ut Xanthiae, ancillariolo illi, et ipsi nomen servile contingeret. Xanthiae enim nomen, ut Tibii, Sosii, Davi Getaeque, servorum proprium fuisse testatur Aristophanis Scholiastes ad Acharn. v. 242. Cum Xanthia utique componenda est C. I, 5, 3. Pyrrha illa, cui poeta ipse flavam comam attribuit eamque auream vocat, quum *Πύῤῥα*, a verbo *πυῤῥός* dicta, sit puella flava sive aurea coma (ein Mädchen mit goldfarbenem Haar, mit goldenen Locken, die Blondine, Virg. A. VIII, 659: aurea caesaries. Cat. 61, 99: aurea coma.).

Alio modo cohaerent inter se C. III, 9, 14: Thurini Calais filius Ornyti et C. I, 8, 2: Sybaris, quem Lydia amando perdere properat. Nam eadem Lydia illum Calain amat, haud diversum ab hoc Sybaride. Sybarin propter mollitiem, forti ceteroquin ac strenuo adolescentulo impendentem, a patria dictum fuisse constat. Calais autem erat filius Ornyti[2]) Thurini. Atqui Thurii oppidum situm erat, ubi fuerat Sybaris[3]); ergo idem qui Sybaris homo est. Quod autem Lydia eum Calain appellavit, eo florem aetatis commendare voluit, nomine a gemma splendidissima ducto[4]). Opponitur autem Thressae Chloae de qua iam dicendum erit. Nam simile par efficiunt

C. III, 9, 9: Thressa Chloë et C. II, 5, 18: Chloris albo humero nitens, quum utraque a splendore iuventutis dicta sit, et illa quidem *Θρῇσσα Χλόη* a *χλόη*, quae est herba virescens[5]); haec autem *Χλῶρις* a *χλωρός*, qui est color herbae perviridis[6]). Notabile est eandem Chlorin C. III, 15, 8 festivo oxymoro vocari anum libidinosam, ut quae iuventutis ac venustatis

1) C. G. Nauck (Archiv f. Philolog. u. Pädagog 1848. XIV, 4. p. 557) ita interpretatur: „puellam de novo vitae consilio capessendo *Νεοβούλην* dixit“. — 2) Graece *Ὄρνυτος*, vid. Bentl. — 3) Vid. Varro de Re Rust. I, 7, 6. Strabo VI, p. 263. (Estré p. 518). 4) *ὁ κάλαϊς*, der meergrüne Türkis. — 5) Die Spriessende, eben Aufkeimende, wie der junge, frische, noch gelbgrüne Frühlingsspross, *χλόη*. Inde ipse vocat C. I, 23, 12 iam tempestivam viro; III, 9, 19 flavam; IV, 26, 19 arrogantem. — 6) Die jugendlich Frische (*χλωρὸς, χλοηρός* a *χλόη*). Vid. ad C. I, 9, 17.

nihil praeter nomen retinuerit. Nec absimile est Telephi nomen, quod tribus locis simillimis C. I, 13, 4. III, 19, 26. IV, 11, 21. commune est iisque maxime accommodatum, quoniam, qui est τήλεφος s. τηλεφαής, i. e. qui iuventutis nitore late splendet[1]), a puellis expetitur, non ipse petit. Ea ipsa de causa poeta „Telephi cervicem roseam, cerea Telephi brachia" laudat eundemque cum „puro Vespero" comparat. Hinc existimari potest, quo iure ab Acrone Scholiasta ad C. III, 19, I. Graecus poeta (!) vocetur.

C. I, 36. 13. Damalis haud infrequens est cognomen libertinarum in Inscriptt. (ut Myrtale I, 33, 14), nec tamen sine certo consilio ab Horatio electum; est enim *Δάμαλις* quae more modoque „iuvencae ludere praegestientis"[2]) s. *δαμάλης* vitulatur et exsultat. Aelian. Hist. Anim. 12, 10, ubi lena de puella: *ὡς δάμαλις, ὡς πῶλος ἀδμής*! Cfr. Anacr. Fr. 47. Schn.: *Πῶλε Θρηκίη*, cll. Hor. C. III, 11, 7. II, 5, 1,

C. I, 9, 8. Thaliarchus, cuius nomen sitne verum an fictum, an muneris, dissentiunt Interpretes. Certe Graecum est (*Θαλίαρχος*), nec dubitandum, quin poeta ipsa appellatione adolescentem depingere voluerit quam maxime idoneum, qui quum omnibus virentis aetatis gaudiis, tum epularum voluptatibus perfrueretur (*κισσοφόροις δ'ἐν θαλίαις*, Eurip. B. 281). Etenim ipse eundem vs. 17. virentem vocat. Si muneris nomen est, significat „convivium apparantem" (*θαλίας ἀρχόν*). Contra C. III, 19, 23: invidus Lycus est senex morosus ac difficilis, *Λύκος* (quasi alter „Isegrimm").

C. I, 11, 2. Leuconoë, *Λευκονόη* a *λευκός* et *νοῦς*. „Non otiose, Torrentius ait, Leuconoën vocat mulierculam genethliacorum vanitati fidem adhibentem, nam *λευκὰς φρένας ἔχειν*, h. e. alba habere praecordia, eos dicebant Graeci, qui leviter tantum saperent, ut contra *μελαίνας φρένας*, ducta ab aquis metaphora, ut Pindari interpres ad Pyth. IV. v. 194, quae quo profundiores sunt, eo nigrescunt magis,"[3]) Ut igitur insipientes ac superstitiosas Leuconoas, ita

1) A *τῆλε* et *φάος* derivandum nomen, ut *Τηλέφασσα*. Cfr. *Ἄντιφος* et *Ἀντιφάνης*. Mythicum vero Telephum (A. P. 96) Buttmannus ausf. Gr. Gr. I. p. 79 derivat a *θῆσθαι* et *ἔλαφος* (Hindinsauger), ut *τηλεθάων* a *θάλλω*, *τέθηλα*. Et recte quidem, ut videtur, quoniam Telephus ille Herculis filius a cerva nutritus esse in silvis perhibetur: sed quae prima ac vera eius nominis notatio fuit, ea mox oblivione oblitterata est. Postea vero veteres nomen ex ipso sono auribus metiebantur: id quod in permultis nominibus factum esse constat.

2) Carm. II, 5, 6. — 3) Ita rectius, ut mihi quidem videtur, quam Dillenburgerus: „Tu ne quaesieris, Leuconoë: ut quae clara hilarique mente (*λευκὸς νοῦς*) praedita sis".

ita C. I, 8, 1. I, 13, 1. Lydias, *Λυδίας*, tenellas puellas appellavit, easdemque alibi (C. III, 14, 21. Epod. 15, 11) Neaeras, *Νεαίρας*.

C. I, 33, 2. immitis Glycera est gratum oxymoron *πικρὰ Γλυκέρα*.

C. I, 22, 10. Lalage, *Λαλαγή*, ut ipse vs. 24. Graecum nomen suaviter reddit „Dulce loquentem"[1]).

Cur autem bona Cynara[2]), quae ab omnibus vera Horatii agnoscitur amica, et ut nonnullis visum est eadem quae Glycera, Lydia Lalageque persona, a vocabulo Graeco *κυνάρα*[3]) appellaretur, nemo adhuc exputare potuit; ut nos multa omnino in eiusmodi rebus hodie prorsus ignorare confitendum est, quae Horatii amicis plane perspicua ac familiaria fuerint. Et vero coniecturae hic latus et lubricus patet campus, in quo Duentzerus interdum non minus turpiter lapsus est, quam qui antea pinguiore sane Minerva omnia ista nomina pro veris interpretati erant. Sic ille Phocei cognomen a phoca, deformitatis specimine, et Opuntiae Megillae ab opibus repetere non dubitavit[4]). Quare iustam interdum Orellii[5]) indignationem movit, ut Lessingii moverat Francicus ille, qui veluti

1) „mein holdes Geschwätz", ut C. Marcius Coriolanus Volumniam uxorem dulce silentium suum appellabat. — 2) C. IV, 1, 4. IV, 13, 21. alibi. — 3) Ita Weberus. Estré p. 523. Significat autem *κυνάρα* die Artischocke. — 4) „Kritik und Erklärung der Oden des Horaz", p. 201: „Hier sei uns die, wir hoffen, nicht unfruchtbare Bemerkung erlaubt, dass die bei Horaz zu griechischen Namen gesetzten Gentilia nicht dieses wirklich, sondern Spitznamen sind, gegeben von einer Aehnlichkeit mit einem Gegenstande, an den sie anklingen. So Phoceus von phoca Robbe, vielleicht wegen der Hässlichkeit, Liparei nitor Hebri wegen des Glanzes (*λιπαρός*); Cnidius Gyges wegen der Schönheit (die Venus Herrin von Knidus), Opuntia Megilla wegen des Reichthums (opes) etwa von Geldern, Thurinus Ornytus wegen seines Duftes (thus) und Thressa Chloë wegen ihrer Wildheit. Etwa auch Lesbia Epod. 12, 17 von lesbischer Liebe, das. v. 18. Cous von cos (!)". Talia plura etiam excogitavit vir ingeniosus. — Cfr. Obbarii scriptiunculam in Philologo VII, 3 p. 384 sq.: „Ueber einen besondern Gebrauch der Eigennamen bei Horaz"; quae mihi in manus venit, quum hanc iam ad finem perduxissem. Collegit V. D. maxime Latina nomina ex Satiris et Epistolis, qualia sunt S. I, 7, 33: Rupilius Rex; Epist. I, 13, 8: Vinius Asina; E. I, 10, 49: Vacuna (vacationis dea); E. 6, 22: Mutus (cll. vs. 17); S. I, 2, 25: Maltinus (Malthinus, Weichling); E. I, 18, 31: Eutrapelus (Schwankmacher); S. I, 4, 112: Sectanius (a sectando puellas); S. I, 1, 95: Nummidius („Silbermann"); S. I. 2, 36: Cupiennius (Lüstler); S. II. 1, 48, cll. Epod. 5 et 17: Canidia (der Graukopf); S. II, 3, 69: Cicuta (das böse Giftkraut, der Wucherer); S. I, 5, 52: Cicirrus (der Schreihals) Barrus, S. I, 7, 8.

5) ad C. II, 4. alibi.

alter quidam Leporellus Horatii amores omnes in accuratissimum album retulerat, ne suspicatus quidem Horatium Graecorum vestigiis et nominibus insistere et puellas diversas eadem nomina habere potuisse.

Sed tamen sat multa nomina poeta ipse nobis ita plane et perspicue descripsit, ut de tota ratione interpretandi non sit dubitandum, quamquam recordandum semper illud *νᾶφε καὶ μέμνασ' ἀπιστεῖν.*

Conspectus totius opusculi, cuius particula inest in superioribus.

Cap. I. Prooemium de Horatio Graecorum imitatore.

Cap. II. Interpretatio libri primi Carminum collatione scriptorum Graecorum illustrati.

Accedit conspectus locorum, quos Horatius in eo libro ex Graecis scriptoribus imitatione expressisse videatur.

Cap. III. Appendices:

Excursus I. s. metricus, de metris Horatianis e Graeco assumptis.

Excursus II. s. etymologicus prior, de Horatii personis amatoriis, quarum nomina ex Graeco repetita vel ab ipso formata esse videantur.

Excursus III. s. etymologicus alter, de declinationum formis Graecis.

Excursus IV. s. syntacticus, de orationis Horationae structuris Graecis:

cap. 1. de modis Accusativi Graecanicis,

cap. 2. de modis Dativi Graecanicis,

cap. 3. de modis Genitivi Graecanicis,

cap. 4. de Infinitivi usu Graecanico,

cap. 5. de Indicativi usu, qui in cognatis quibusdam dicendi formulis ad Graecum morem comparet.

Accedit appendicula de figuris nonnullis Graecanicis.
